

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Ona Peldžienė

Edukologijos magistratūros studentė

**MOKYKLOS BIBLIOTEKOS KAIP INFORMACINIO CENTRO
EDUKACINIO POTENCIALO PLĖTROS RAIŠKA, ĮGYVENDINANT
BESIMOKANČIOS ORGANIZACIJOS STRATEGIJĄ**

Magistro darbas

Mokslinė vadovė
doc. dr. Aušrinė Gumuliauskienė

Šiauliai, 2013

Darbas originalus.....Ona Peldžienė
(studentės parašas)

SANTRAUKA

Ona Peldžienė .

MOKYKLOS BIBLIOTEKOS KAIP INFORMACINIO CENTRO EDUKACINIO POTENCIALO PLĖTROS RAIŠKA, ĮGYVENDINANT BESIMOKANČIOS ORGANIZACIJOS STRATEGIJĄ.

Magistro darbas

Vykdamas Lietuvos švietimo reformą, įgyvendinant mokyklos, kaip besimokančios organizacijos vystymo strategiją informacinėje/žinių visuomenėje, kuriant naujas mokymo/si aplinkas, kinta mokyklų bibliotekų tradicinė paskirtis ir funkcijos. Mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro paskirtis - padėti ugdytiniui integruotis į informacinę visuomenę, bendromis pedagogų, besimokančiųjų ir bibliotekų pastangomis, ugdant informacinius gebėjimus, informacinę bei mokymosi kultūrą. Biblioteka turi būti besimokančiajam patraukli mokymosi aplinka, kurioje ne tik tenkinami besimokančiojo, visos mokyklos bendruomenės informaciniai poreikiai, bet ir realizuojami šiuolaikinio ugdymo reikalavimai. Mokyklos biblioteka mokyklos organizacinėje struktūroje yra viena svarbiausių informacinio aprūpinimo ir mokymosi bei informacinės kultūros formavimo grandžių, diegiant ugdymo inovacijas. Mokyklos bibliotekos modernizavimo priemonių įgyvendinimas, orientuojantis į informacinės/žinių visuomenės bei mokymosi procesų dalyvių (mokinių, mokytojų, mokyklos administracijos) poreikius, naujas mokymosi strategijas, įgalina efektyviau panaudoti bibliotekų informacinį edukacinį potencialą, siejant jį su esminiais ugdymo kokybės, mokymosi visą gyvenimą, efektyvesnės integracijos į bendrą šalies informacinę sistemą pokyčiais. Mokyklų bibliotekos turi tapti daugiaverciniu (informaciniu, edukaciniu, socialiniu, kultūriniu) centru.

Tyrimo objektas: mokyklos bibliotekos – informacinio centro veiklos sistema ir edukacinio potencialo panaudojimo raiška.

Tyrimo tikslas: Teoriškai ir empiriškai pagrįsti mokyklos bibliotekos – informacinio centro veiklos reikšmingumą ir edukacinio potencialo panaudojimo raiškos tendencijas, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją.

Tyrimo tikslui pasiekti naudoti teoriniai, empiriniai ir statistiniai metodai. Mokslinės literatūros šaltinių analizės metodas padėjo išsiaiškinti švietimo pokyčius, jų esmę, mokymo/mokymosi paradigų kaitos tendencijas, mokymosi kultūros sampratą, mokyklos bibliotekos vystymosi informacinėje visuomenėje tendencijas ir aktualumą mokyklos kaip besimokančios švietimo organizacijos įgyvendinimo kontekste. Dokumentų analizė leido atskleisti strateginius ir taktinius mokyklų bibliotekų plėtros orientyrus, mokyklų bibliotekų paskirties kaitos tendencijas. Anketinė apklausa įgalino identifikuoti mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro veiklos kryptis, edukacinio potencialo panaudojimo raiškos tendencijas bibliotekos darbuotojų, pedagogų ir mokinių požiūriu aspektu. Aprašomoji statistika taikyta anketinės apklausos metu gautos informacijos statistiniam apdorojimui bei gautų rezultatų

procentiniams dažniams pagrįsti. Tyrime dalyvavo 251 respondentas (128 mokytojai, 77 mokiniai ir 46 bibliotekininkai).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokyklose vyrauja tradicinio mokymo modelis, į mokinių orientuotos mokymo/si strategijos ugdymo realybėje reiškiasi nepakankamai. Mokyklų bibliotekos plėtoja savo funkcijas, tačiau jų informacinis, edukacinis potencialas nėra pilnai panaudojamas mokymo/si tobulinimo tikslams. Mokyklų mokymo/si kultūros pokyčiai yra nežymūs. Juos sąlygoja visa eilė veiksnių. Greta materialinių resursų stygiaus, siekiant atliepti besimokančiųjų poreikius ir ugdymo kokybės reikalavimus, svarbios yra pačių pedagogų nuostatos bei kompetencijos, švietimo sistemoje egzistuojantys prieštaravimai dėl mokymo/si tikslų, turinio apimties bei mokymo/si rezultatų sampratos.

Mokytojai teigiamai vertina mokyklos bibliotekos informacinio ir iš dalies edukacinio potencialo raišką, tačiau iš vertinimų galima spręsti, kad ji nėra optimali. Mokytojų nuomone, tokią būklę lemia daugiausia materialiniai veiksniai, nors pripažįstama, kad svarbus yra ir mokyklos bendruomenės vidinis potencialas. Mokytojų, mokinių, bibliotekininkų bendradarbiavimas dažniausiai vyksta tradicinių mokyklos bibliotekos funkcijų ribose. Rečiau – organizuojant kultūrinius, pilietinius renginius bei užsiėmimus, kurių metu mokiniai mokomi naudotis informacinėmis technologijomis. Mokinių nuomonė šiuo klausimu iš esmės nesiskiria nuo pedagogų nuomonės. Mokyklos bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimas sietinas su jų profesinės veiklos efektyvumu, mokyklos veiklos procesų tobulinimu. Didžioji dauguma mokyklos bibliotekininkų tobulinimosi metu įgytas žinias taiko profesinės veiklos praktikoje, tačiau naujos informacijos sklaidos procesai mokykloje nėra ryškiai išreikšti. Mokyklų bibliotekininkai nuolat tiria mokyklos mokinių, mokytojų informacinius poreikius, juos analizuoja, vertina bei aptaria. Yra vykdomos mokyklos bibliotekos paslaugų vartotojų apklausos, siekiant išsiaiškinti, ar efektyviai biblioteka kaip informacinis mokyklos centras tenkina jų poreikius. Pažymėtina, kad glaudesnis mokyklos administracijos, pedagogų ir bibliotekininkų bendradarbiavimas turėtų daugiau įtakos veiksmingiems bibliotekos daugiafunkcinio potencialo panaudojimo pokyčiams.

SUMMARY

Ona Peldžienė

SCHOOL LIBRARY'S AS AN INFORMATION CENTRE WITH ITS EDUCATIONAL POTENTIAL DEVELOPMENT, IMPLEMENTING LEARNING STRATEGY OF ORGANIZATION

Master's Work

Carrying on a Lithuanian education reform, implementing the school as a learning organization development strategy in the information/knowledge society, creating new teaching/learning environments, purpose and functions of the traditional school library are changing. School library's as an information centre purpose is to help learners to integrate into information society so educators, learners and librarians should make general efforts in developing information skills, information and learning culture. Library and its learning environment have to be attractive to learners, in which the learner and all school community could get not only all information, but also their modern educational requirements should be realized. School library at school organizational structure is one of the most important information supply, learning and information culture forming links by implementing educational innovations. School library modernization measures are implementing by focusing on information/knowledge society and participants (students, teachers, and school administration) of the learning process needs, new learning strategies enable to use library's information educational potential more efficiently, relating it with essential quality of education, lifelong learning and seeking more effective integration into the whole country's information system changes. School libraries have to become a multi-functional (information, educational, social and cultural) centre.

Object of the research: work system of information centre and the use of resolution of educational potential of the school library.

Aim of the research: justify the school library – work significance of information centre and the use of resolution tendencies of educational potential, implementing learning organization strategy theoretically and empirically.

Theoretical, empirical and statistical methods were used to reach the aim. Method of a scientific literature analysis helped to find out educational changes and their essence, alternation tendencies in teaching/learning paradigms, the concept of a learning culture, development of the school library in the information society and its relevance to school education as a learning organization in the realization context. An analysis of documents revealed the strategic and tactical development of school libraries guides, purpose alternation tendencies of the school libraries. The questionnaire enabled to identify – work tendencies of the school library as an

information centre, educational potential use tendencies of librarians, teachers and students and their viewpoints. Descriptive statistics was used in the questionnaire and justify the results of information obtained during statistical processing and percentage of frequencies. 251 respondents participated in the research (128 teachers, 77 students and 46 librarians).

The results of the research revealed that a traditional teaching model dominates at school, teaching / learning strategies centered and aim at student in reality does not signify itself not enough. School libraries develop their functions, but their informational, educational potential is not fully used to reach teaching/learning aims. School teaching/learning culture changes are low. Changes are determined by a number of factors. A lack of material resources, teachers' attitudes and competence to respond to students' needs and the quality of education requirements, existing objections and disagreements in education system concerning teaching/learning objectives, content size and results of the teaching/learning concept.

Teachers take the school library information positively and educational potential of the resolution - only partly, having such evaluations we can claim that it is not optimal. In teachers' opinion, this condition is mainly due to material factors and most of them admit the importance and inner potential of the school community. Teachers, students and librarians' cooperation usually takes place in traditional school library premises or within the confines of school. School librarians rarely organize cultural, public events and other activities in which students are taught how to use information technology. Students' views on this issue basically do not differ from teacher's opinion. School librarians' professional development is related to their professional effectiveness and improvement of the school work processes. The vast majority of school librarians', knowledge they get while training, apply during their professional practice, but new information spread processes at schools do not dominate significantly. School librarians are constantly researching information needs of the school students, teachers, analyze, evaluate and discuss the feedback they get. There are ongoing surveys of school library service users' to find out if the school library works efficiently as an information centre and fulfill students and teachers' needs. It should be claimed that in closer cooperation with school administration, teachers and librarians, it could have more influence on effective use of multi-function potential library changes.

TURINYS

SANTRAUKA	
ĮVADAS	3
1. TEORINIAI BESIMOKANČIOS ORGANIZACIJOS PROBLEMATIKOS ASPEKTAI	9
1.1. Besimokančios organizacijos sampratos interpretacijos teoriniuose šaltiniuose.....	9
1.2. Besimokančios mokyklos veiklos ir valdymo procesų charakteristikos	14
1.3. Mokymo/si kultūros vystymas besimokančioje organizacijoje	18
1.4. Mokymo/si aplinka: sampratos ir paskirties pokyčiai	24
2. MOKYKLOS BIBLIOTEKOS SAMPRATA IR PASKIRTIS: POKYČIAI IR JUOS SĄLYGOJANTYS VEIKSNIAI	30
2.1. Bibliotekos sampratos ir reikšmingumo kaita.....	30
2.2. Mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro paskirtis.....	32
2.3. Mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro edukacinio potencialo plėtra.....	34
3. MOKYKLOS BIBLIOTEKOS KAIP INFORMACINIO CENTRO EDUKACINIO POTENCIALO RAIŠKOS, ĮGYVENDINANT BESIMOKANČIOS ORGANIZACIJOS STRATEGIJĄ, TYRIMAS	37
3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas	37
3.2. Tyrimo rezultatai ir jų analizė	38
3.2.1. Pedagogų anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė	38
3.2.2. Mokinių anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė	41
3.2.3. Mokyklos vadovų, mokytojų, mokinių vaidmenų pokyčių vertinimo duomenų analizė	46
3.2.4. Į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos įgyvendinimo mokykloje vertinimo duomenų analizė	48
3.2.5. Pedagogų nuomonės apie mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro vaidmenį mokyklos mokymo/si kultūros formavimuisi teikiamų paslaugų aspektu tyrimo rezultatų analizė	54
3.2.6. Mokinių anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė.....	70
3.2.7. Mokyklų bibliotekininkų anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė	78
IŠVADOS.....	84
REKOMENDACIJOS.....	87
DISKUSIJA	88
LITERATŪRA.....	90

IVADAS

Temos aktualumas. Šiandieninė šalies, visuomenės gyvenimo situacija reikalauja nuolatinės švietimo kaitos, kuri užtikrintų mokslo pažangą, atlieptų visuomenės ir kiekvieno žmogaus poreikį įgyti pačias naujausias žinias ir įgūdžius, kompetencijas, užtikrinančias darbo rinkos bei demokratinės visuomenės poreikius. Besikeičiančioje visuomenėje švietimo kaita yra orientuota į pasikeitimus visuose švietimo sistemos lygmenyse ir yra susijusi su visais šios sistemos dalyviais. Dabartiniame pasaulyje kaita tapo įprastu ir nuolatiniu reiškiniu, gyvenimo norma. XX – XXI amžių sandūra – informacinių technologijų pažangos, globalizacijos intensyvios integracijos visose gyvenimo srityse, tame tarpe ir švietime, laikotarpis. Dėl modernioje visuomenėje vykstančių pokyčių informacija, žinios ir gebėjimai greitai sensta, todėl iškyla visą gyvenimą trunkančio mokymosi ir nuolatinio naujų gebėjimų, kompetencijų įgijimo būtinybė (Langner, Kaftan, 1999). „Tyrimų rezultatai, ES dokumentai akcentuoja pagrindinius žmogaus gebėjimus, reikalingus aktyviai dalyvaujant žinių visuomenės ir ekonomikos gyvenime – darbo rinkoje ir darbe, sparčiame, tikrame bendruomenės ir demokratiame gyvenime“ (Mokymosi visą gyvenimą memorandumas, 2000, p.17). Šiame pokyčių kontekste neišvengiamas mokymo paradigmos virsmas, įgalinantis mokyklos bendruomenės narius veikti naujosios mokymo(si) paradigmos sąlygomis. Besimokančios visuomenės koncepcija teigia, jog mokymasis šiandien svarbus ne tik individo, bet ir organizacijos bei visos visuomenės lygmenyje, nes tik besimokydami mes galime priimti permainų iššūkius ir adaptuotis šiuolaikiniame pasaulyje. „Pastaruoju metu mokymasis traktuojamas platesniame kontekste - kaip savęs ugdymas, socialinių įgūdžių tobulinimas ir kognityvinis ugdymas“, - teigia Dalin, Kleekamp (1999). Tokiame kontekste naujai suprantama mokyklos misija, vadovavimo jai paskirtis, pedagogo profesionalumas, jo veiklos prasmė ir veiksmingumas. „Švietimo atsakas į sparčios kaitos iššūkį – jo struktūrinis persitvarkymas, atsivėrimas gyvenimo praktikai, atvirų formų, leidžiančių mokytis visą gyvenimą kiekvienam visuomenės nariui, išplėtojimas, sykiu – asmens gebėjimų bei įgūdžių nuolat mokytis ir veikti kaitos sąlygomis ugdymas“ (Švietimo gairės, 2002: 26). Tačiau švietimo santykis su kaita yra labai sudėtingas, kadangi švietimas viena iš konservatyviausių socialinių institucijų (Želvys, 1998). Todėl švietimo pokyčių struktūrą ir kaitos kryptį – perėjimą nuo mokymo prie mokymosi, nuo komandinės prie poreikiais grindžiamos sistemos, kurioje ne mokytojas, o mokinys yra svarbiausias, o pedagogikos ašis yra mokymasis (Rado, 2001) – lydi įvairaus lygmens prieštaravimai ir kliūtys.

Šiandieninėms mokykloms kaip ir kitoms švietimo organizacijoms tampa aktualu vystyti besimokančios organizacijos strategiją, inicijuoti veiksmingus pokyčius, nuolatinį tobulėjimą, kurti organizacijoje efektyvią informacijos/komunikacijos sistemą, veiksmingai bendrauti,

bendradarbiauti, nuolat vertinti išorės ir vidaus aplinką, siekti mokymosi kultūros pokyčių, veiklos kokybės ir kt.. Tikslas yra kurti tokią švietimo organizaciją, kuri pati mokytusi ir būtų pajėgi kūrybingai reaguoti į aplinkos pokyčius, praktiškai atlieptų mokymosi visą gyvenimą reikmes, o mokymo/si turinys ir procesas būtų nukreiptas į naujų gebėjimų ir kompetencijų – mokymosi mokytis, kritinio mąstymo, kūrybiškumo, problemų sprendimo, informacinio raštingumo, verslumo ir kt. ugdymą/si.

Norint realizuoti šiuos tikslus, reikia pastoviai tobulinti įvairias institucijos veiklas, kad į jas įsitrauktų mokiniai, pedagogai ir visa bendruomenė. Kontautienė (2006) teigia, kad sėkmingos mokyklos sąmoningai kuria ir puoselėja tokią organizacijos kultūrą, kuri palaiko mokymosi procesą. Esminis tokios mokyklos bruožas yra bendradarbiavimas. Besimokanti švietimo organizacija siekia sumažinti ir susilpninti visų rūšių barjerus ir trukdžius (struktūros, procesų, pasenusių technologijų, tarpasmeninius ar profesinius) skleidžiant informaciją ar idėjas tarp visų organizacijos lygių (individų, grupių, organizacijos) bei jai judant organizacijoje, kai informacija transformuojama į žinias, reikšmingas organizacijos esminiams tikslams pasiekti ir prieinamas visiems jos nariams (Simonaitienė, 2001).

Mokyklos ir kitų švietimo institucijų kaip besimokančių organizacijų problematika analizuojama daugelio šalies ir užsienio autorių darbuose (Pedler M., Burgoyne J., Boydell T. (1991), Kleekamp B., Rolff H., Dalin P.(1999), Senge P., Kleiner A. ir kt.(1994), Simonaitienė B. (2001, 2005, 2005, 2007), Targamadžė V.(2002), Kudokienė N., Juodaitytė A. (2004, 2005), Garalis A. (2003), Bukantaitė D. (2006), Jucevičienė P., Leonavičienė R. (2007), Aušbikavičienė R., Gumuliauskienė A. (2010) ir kiti. Besimokančios švietimo organizacijos vystymo strategijos klausimai glaudžiai susiję su nuolatinio tobulėjimo, veiklos efektyvumo problemomis. Švietimo organizacijos veiklos tobulinimo klausimai analizuojami šalies mokslininkų: Jucevičienės J. (1996), Targamadžės V. (1996, 1999, 2000); Želvio R. (1999, 2003); Bagdono E. (2000); Dobranskienės R. (2002); Jucevičiaus R. (2003); Simonaitienės B. (2007) ir kt.; užsienio mokslininkų Hopkins D., Ainscow M., West M. (1998); Stoll L., Fink D. (1998); Fullan M. (1998, 2001, 2004); Hargreaves A. (1999); Fidler B. (2006); Davies B., Ellison L. (2006) ir kt. darbuose.

Kaitos strategija apima ne tik naujovių įgyvendinimą, bet ir mokymui bei mokymuisi palankių sąlygų kūrimą. Ypač mokyklų bei mokymo/si procesų kaitai didelės reikšmės turėjo intensyvi informacinių technologijų plėtra ugdymo institucijose, kuriant šiuolaikines mokymo/si aplinkas. Mokymosi aplinka, kaip vienas esminių kokybiško švietimo veiksmių, pastaruoju metu yra ne tik užsienio, bet ir Lietuvos švietimo politikų, mokslininkų, praktikų dėmesio centre. Mokymo/si aplinka — tai visos edukacinę vertę turinčios žmogaus gyvenimo ir veiklos erdvės, įgalinančios asmeninį individo tobulėjimą, pasiekiamą per mokymo/si pastangas, sudarant

tinkamas sąlygas jo saviraiškai ir prigimtinių galių sklaidai, laiduojant galimybes naudotis įvairiomis informacinėmis/ komunikacinėmis technologijomis ir pan..

Vykdamas Lietuvos švietimo reformą, įgyvendinant mokyklos, kaip besimokančios organizacijos vystymo strategiją informacinėje/žinių visuomenėje, kuriant naujas mokymo/si aplinkas, pakito mokyklų bibliotekų tradicinė paskirtis ir funkcijos. Mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro paskirtis- padėti ugdytiniui integruotis į informacinę visuomenę, bendromis pedagogų, besimokančiųjų ir bibliotekų pastangomis, ugdant informacinius gebėjimus, informacinę kultūrą. Biblioteka, veikdama kaip informacinis centras, turi būti besimokančiajam patraukli mokymosi aplinka, kurioje ne tik tenkinami besimokančiojo, visos mokyklos bendruomenės informaciniai poreikiai, bet ir realizuojami šiuolaikinio ugdymo reikalavimai. Įgyvendinant „Mokyklų tobulinimo programos plius“ projektą „Mokyklų bibliotekų darbuotojų kompetencijos tobulinimas, taikant šiuolaikines priemones“ (toliau-MOBİK) antrajame etape (2011-2013 m.) numatytos šios pagrindinės veiklų kryptys: 1) mažinti mokyklų bibliotekų darbuotojų kaip bibliotekininkų darbo krūvį, diegiant mokyklų bibliotekų informacines sistemas, sukuriant virtualią edukacinę biblioteką, plėtojant Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių duomenų bazę; 2) didinti mokyklų bibliotekų darbuotojų kaip ugdymo proceso dalyvių veiklos mastą ir įvairovę, pasiūlant naujos veiklos formų ir pavyzdžių, sudarant mokyklų bibliotekų darbuotojams galimybes įgyti reikalingą kvalifikaciją ir/ar tobulinti kompetencijas. Pagrindinė problema, kurią ketinta spręsti įgyvendinant projektą – nepakankamas mokyklų bibliotekų infrastruktūros ir personalo potencialo panaudojimas, organizuojant ir įgyvendinant ugdymo procesą. Šio projekto veiklų kryptys ir tikslai patvirtina mokyklų bibliotekų ne tik kaip informacinio centro, bet ir kaip edukacinio centro potencialo panaudojimo galimybių plėtros reikšmingumą, didinant ugdymo proceso įvairovę ir efektyvumą.

Tenka pastebėti, kad šiandien stokojama tyrimų, kurie atskleistų bibliotekos kaip informacinio centro vaidmenį mokymosi kultūros kaitai, įgyvendinant mokyklai besimokančios organizacijos strategiją. Pagrindinį dėmesį šalies mokslininkai sutelkia akademinų bibliotekų vystymo problematikai informacinėje/žinių visuomenėje (Pupelienė J.(2001, 2003, 2004, 2007), Janiūnienė E. (2001), Janavičienė D.(1996), Petuchovaitė R.(1998, 2000), Tautkevičienė G. (2001), Rudžionienė J. (1997), Kaluškevičius B. (1997), Gudauskas R.(1995, 2000, 2004), Glosienė A. (2000), Duobininė G., Kretavičienė M. ir kt.(2004) ir kt..

Mokyklos bibliotekos koncepcija (2001) aktualizuoja bibliotekos dalyvavimo švietimo reformos įgyvendinime reikšmingumą, padedant augančiai kartai integruotis į informacinę/žinių visuomenę, ugdant informacinius/komunikacinius, socialinius, asmeninius, kritinio mąstymo ir kitus gebėjimus. Mokyklos bibliotekos edukacinio potencialo panaudojimo kontekste formuluojama tyrimo problema.

Tyrimo problema: bibliotekos, kaip informacinio centro edukacinio potencialo panaudojimo raiška, įgyvendinant mokyklos kaip besimokančios organizacijos strategiją. Tyrimo problema konkretizuojama probleminiais klausimais: kaip biblioteka – informacinis mokyklos centras keičia savo tradicinę paskirtį ir funkcijas; kaip šie procesai įtakoja mokymo/si proceso organizavimo ir mokymo/si kultūros pokyčius mokyklos bendruomenėje; kaip mokymo/si kultūros pokyčiai yra susiję su mokyklos, kaip besimokančios organizacijos, strategijos įgyvendinimo efektyvumu.

Tyrimo hipotezė. Tikėtina, kad mokyklų bibliotekų kaip informacinių centrų paskirtis kinta; plečiasi veiklų mastas, įvairovė, plėtojamos edukacinio potencialo panaudojimo galimybės, tačiau atskiros tiriamųjų grupės nevienodai vertina bibliotekos reikšmingumą, tenkinant šiuolaikinius besimokančiųjų informacinius edukacinius poreikius bei vaidmenį mokymo/si kultūros kaitai, įgyvendinant besimokančios mokyklos strategiją.

Tyrimo objektas: mokyklos bibliotekos – informacinio centro veiklos sistema ir edukacinio potencialo panaudojimo raiška.

Tyrimo tikslas: teoriškai ir empiriškai pagrįsti mokyklos bibliotekos – informacinio centro veiklos reikšmingumą ir edukacinio potencialo panaudojimo raiškos tendencijas, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją.

Tyrimo uždaviniai:

1. Pagrįsti mokyklos kaip besimokančios švietimo organizacijos vystymo strategijos reikšmingumą kaitos kontekste.
2. Atskleisti mokymo/si kultūros sampratą, išryškinti jos raiškos bruožus.
3. Išryškinti mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro veiklos ir reikšmingumo teorinius aspektus.
4. Aktualizuoti mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro edukacinio potencialo panaudojimo reikšmingumą ir galimybes.
5. Empiriškai pagrįsti mokyklos bibliotekos – informacinio centro edukacinio potencialo panaudojimo raiškos tendencijas, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją.

Tyrimo metodai:

Mokslinės literatūros šaltinių analizė. Šis metodas padėjo išsiaiškinti švietimo pokyčius, jų esmę, mokymo/mokymosi paradigų kaitos tendencijas, mokymosi kultūros sampratą, mokyklos bibliotekos vystymosi informacinėje visuomenėje tendencijas ir aktualumą mokyklos kaip besimokančios švietimo organizacijos įgyvendinimo kontekste.

Dokumentų analizė leido atskleisti strateginius ir taktinius mokyklų bibliotekų plėtros orientyrus, mokyklų bibliotekų paskirties kaitos tendencijas.

Anketinė apklausa įgalino identifikuoti mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro veiklos kryptis, edukacinio potencialo panaudojimo raiškos tendencijas bibliotekos darbuotojų, pedagogų ir mokinių požiūriu aspektu.

Aprašomoji statistika taikyta anketinės apklausos metu gautos informacijos statistiniam apdorojimui bei gautų rezultatų procentiniams dažniams pagrįsti.

Tyrimo metodologinės nuostatos.

Tyrimas grindžiamas:

1. *Mokymosi visą gyvenimą paradigma*, akcentuojant nuolatinio mokymosi reikšmingumą besimokančiojo tobulėjimui bei sėkmingai integracijai šiuolaikinėje visuomenėje.
2. *Kaitos paradigma*, pagrindžiant mokyklos kaip švietimo organizacijos pokyčių įgyvendinimo būtinybę organizacijos, atskirų subjektų lygmenyje, „kadangi švietimas, visa edukacinė terpė turi įgalinti visus mokyklos narius sėkmingai veikti nuolat besikeičiančioje visuomenėje“ (Fullan, 2004).
3. *Sisteminė prieiga*, kai mokyklos organizacija suprantama kaip sistema, kurioje biblioteka yra vienas šios sistemos elementų, glaudžiai susijęs priežastiniais ryšiais su visais kitais vidiniais elementais. Kita vertus, mokyklos organizacija (ir jos elementas –biblioteka) kaip sistema yra sąlygojama išorės ir vidinės aplinkos veiksnių kompleksinio poveikio.
4. *Besimokančios organizacijos koncepcija*, kuri akcentuoja mokymo/mokymosi paradigmų kaitą, naują mokymosi sampratą ir vertybinę reikšmingumą besimokančiojo ir organizacijos lygmenimis bei mokymosi procesų, technologijų kaitą, kuriant naujas įgalinančias mokymosi aplinkas, tenkinant besimokančiojo edukacinius ir kitus jam aktualius poreikius.
5. *Bibliotekos strategijos žinių/informacinėje visuomenėje nuostatomis*, akcentuojant bibliotekų, kaip informacijos, žinių kaupimo, sklaidos ir prieigos sistemos edukacinio potencialo plėtros galimybes.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Tyrime dalyvavo 251 progimnazijos ir pagrindinių mokyklų respondentas. Jų atranka atsitiktinė bei grindžiama tiriamųjų savanoriškumo ir tyrimo anonimiškumo principais. Tyrimo metu buvo apklaustas 251 respondentas, iš jų: Klaipėdos (N progimnazijos) ir Telšių ir Kuršėnų (N pagrindinių) mokyklų mokytojai (128), tų pačių mokyklų 8-10 klasių mokiniai (77), Klaipėdos progimnazijos, Telšių pagrindinių mokyklų ir Šiaulių rajono (46) bendrojo ugdymo mokyklų bibliotekininkai.

Tyrimo etapai. Tyrimas buvo organizuotas (2012-2013m.) 6 etapais:

1. Suformuluota tyrimo tema, apibrėžta tyrimo problema, objektas, suformuluotas tyrimo tikslas ir uždaviniai (2011-10 - 11 mėn.), numatytos tyrimo metodologinės priegijos ir tiriamųjų grupės.
2. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė (2011-11 –2012-01 mėn.).

3. Tyrimo instrumento kūrimas. Anketos sudarytos siekiant pagrįsti bibliotekos kaip informacinio centro veiklos reikšmingumą ir vaidmenį mokyklos mokymo/si kultūros kaitai, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją (2012-01-02mėn.).
4. Tyrimo organizavimas (2012-02). Šiame etape buvo koreguojamas tyrimo instrumentas, parengtos tyrimo anketos, skirtos mokytojams, mokiniams ir bibliotekininkams.
5. Tyrimo duomenų apdorojimas naudojant (*Windows Microsoft Office Excel 2010*) programą (2012-03) bei analizė (2012-03).
6. Magistro darbo pirminio varianto koregavimas, išvadų bei rekomendacijų formulavimas (2012-03-04).

Magistro darbo naujumas, teorinis ir praktinis reikšmingumas.

Teorinis darbo reikšmingumas grindžiamas tuo, kad kompleksiskai išanalizuotos teorinės mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro edukacinio potencialo plėtros reikšmingumo ir galimybių prielaidos, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją. Pateiktos besimokančios organizacijos sampratos interpretacijos, išryškintos besimokančios mokyklos veiklos ir valdymo procesų charakteristikos, pagrįstas mokymo/si kultūros vystymo reikšmingumas besimokančioje organizacijoje, aktualizuoti mokymo/si aplinkos bei mokyklos bibliotekos sampratos ir paskirties pokyčiai, pagrįstas mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro edukacinio potencialo plėtros reikšmingumas. Darbo naujumas siejamas su pasirinktos problematikos tyrimų stygiu.

Praktiniu požiūriu, šio tyrimo empiriniai duomenys gali būti reikšmingi, siekiant sistemiskai tobulinti mokyklos veiklos procesus, įgalinant mokyklų bibliotekų edukacinio potencialo panaudojimą ugdymo kokybės užtikrinimui, įgyvendinant besimokančios švietimo organizacijos strategiją.

Darbo aprobacija.

Apibendrinti tyrimo rezultatai bei teorinės išvalgos pranešimo forma birželio mėnesį bus pristatyti mokyklos bendruomenei bei el. variantas pateiktas tyrime dalyvavusių mokyklų bendruomenėms.

Darbo struktūra.

Darbą sudaro: įvadas, 3 skyriai, išvados, rekomendacijos, diskusija, literatūros sąrašas, 3 priedai. Pateikiamos 3 lentelės ir 53 paveikslai.

1. TEORINIAI BESIMOKANČIOS ORGANIZACIJOS PROBLEMATIKOS ASPEKTAI

1.1. Besimokančios organizacijos sampratos interpretacijos teoriniuose šaltiniuose.

Besimokančios organizacijos samprata plėtojama įvairiose socialinių mokslų disciplinose. Vadybos ir edukologijos mokslų tyrimuose pabrėžiami skirtingi organizacijų parametrai: edukologijos mokslo atstovai sutelkia dėmesį į mokymosi organizacijose procesus, mokymosi modelius, žinių kūrimą ir sklaidą (Bukantaitė, 2006, 2007; Zuzevičiūtė, Teresevičius, 2008; Jucevičienė 2009; Kudokienė, Juodaitytė, 2005), o vadybos mokslo atstovai (Zakaravičius, 2003; Gerscik, Bartunek, Dutton, 2000; Hale, 1996) aptaria besimokančios organizacijos sampratą, išskirdami tokius parametrus kaip: organizacijos kultūra, lankstumas, gebėjimas reaguoti į aplinkos pokyčius, organizacijos veiklos tobulinimas. Teoriniuose šaltiniuose besimokančios organizacijos samprata pristatoma išryškinant tokius minėtų organizacijų bruožus, kaip: organizacijų lankstumas, atvirumas, tobulėjimas, žinių kūrimo ir sklaidos procesai, kurie įvardijami kaip prielaidos sudaryti tinkamą mokymosi aplinką.

Besimokanti organizacija autorių pirmiausia apibūdinama kaip atvira ir lanksti organizacija, tuo pabrėžiant organizacijos ryšio su išorine aplinka ir gebėjimo reaguoti į aplinkos pokyčius reikšmingumą. Senge'o (1990) teigimu, besimokančią organizaciją apibūdina įsitikinimai, atvirumas ir jautrumas - savybės, padedančios nustatyti organizacijos padėtį ir gebėjimą judėti, neatsiliekant nuo aplinkoje vykstančių procesų, bei apsaugančios jas nuo uždarumo ir konkurencijos.

Kudokienė (2005), analizuodama besimokančias organizacijas kaip atviras organizacijas, išryškina charakteristikas, kurios lemia organizacijos viziją, strategiją, tikslus ir sudaro sąlygas organizacijai skatinti aplinkos pokyčius: informacijos prieinamumas, informacijos apie išorinę ir vidinę aplinką rinkimas, vertinimas ir sklaida, informacinės technologijos, informaciniai įgūdžiai, tikslingas mokymosi kultūros perdavimas naujiems organizacijos nariams. Tokia organizacija gali rūpintis išlikimu ir vystymusi, veikti aplinką ir ją keisti. Dutton ir Bartunekas (2000) teigia, kad besimokanti organizacija yra atvira ir pasiekiamą organizacijos nariams, nes kuria naujoves, kurios yra prieinamos visiems ir padeda siekti užsibrėžtų tikslų.

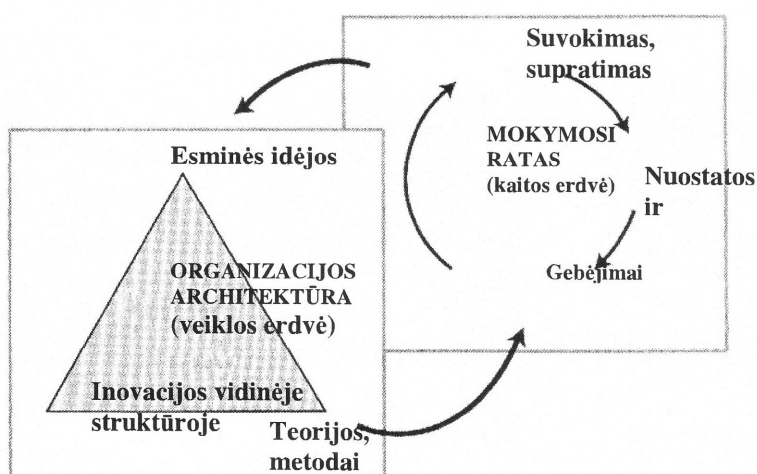
Besimokanti organizacija yra siejama su jos vystymo strategija. Pasak Kvedaravičiaus (2006), organizacijos vystymasis yra vidinių galimybių, praplečiančių siekių erdvę, didinimas: susitelkiama į platesnes ateities galimybes, siekius bei tikslus, kokie dar šiandien nepasiekiami. Jasevičiūrė-Ufartienė ir Kvedaravičius (2000), remdamiesi Cunninghamu (2004), akcentuoja, kad vystymasis yra procesas, apimantis savistabą, gebėjimų ir trūkumų nustatymą, asmens norą keistis, pokyčių vykdymo pradžia, nesėkmės pripažinimą. Vystydamosi ir įtraukdama narius į

vykdomus procesus besimokanti organizacija geba pastoviai keistis (Remeikienė, Bukantaitė, 2007).

Besimokanti organizacija yra tas organizacijos modelis, kuris leistų užtikrinti organizacijos gebėjimą lanksčiai ir efektyviai reaguoti į aplinkos pokyčius bei ugdyti individus, gebančius nuosekliai dalyvauti nuolatinio mokymosi procese. Jos modelio įgyvendinimas yra sudėtingas, ir viena iš pagrindinių priežasčių yra bendros besimokančios organizacijos sampratos nebuvimas (Pundzienė, 2002).

Esminis besimokančios organizacijos koncepcijos metodologinis pagrindas yra mokymasis per veiklą, kai mokymasis vyksta reflektuojant savo praktiką ir ją keičiant – taip sudarant naujos patirties įgijimo bei mokymosi galimybes (dvikilpis mokymasis). Greitai kintantis praktikos pasaulis priverčia visus mokyti, o mokymasis suteikia naujus supratimus bei įžvalgas, kurios tarnauja praktikos keitimui. Todėl sunku atskirti, kur baigiasi mokymasis ir prasideda veikla, kur baigiasi veikla ir prasideda mokymasis.

Analizuojant įvairius mokslinius šaltinius, aptinkama nemažai *alternatyvių besimokančios organizacijos modelių* (sisteminis besimokančios organizacijos modelis (Senge, 1990); klasterinė diagrama (Pedler, Burgone, Boydell, 1991); dėlionės modelis, žuvies kaulo modelis). Kaip teigia Simonaitienė (2004), „besimokančios organizacijos teoretikai bando vizualizuoti savo idėjas, tokiu būdu iliustruodami vykstančių procesų dinamišką bei sistemos elementų priklausomybės santykį“. *Besimokančios organizacijos esmę* geriausiai charakterizuoja Senge modelis, iliustruojantis organizacijos mokymosi, veiklos ir rezultatų priklausomybę bei atspindintis šių procesų dinamiškumą (žr.1 pav). Šį besimokančios sistemos modelį sudaro dvi erdvės: 1) mokymosi ir kaitos erdvė bei 2) veiklos erdvė. Abi erdvės sudaro vientisą besimokančią sistemą.

1 pav. Sisteminis besimokančios organizacijos modelis (Senge, 1990)

Simonaitienės (2004) nuomone, šis modelis pakankamai vaizdžiai iliustruoja *pagrindinę besimokančios organizacijos koncepcijos idėją* – mokymosi rezultatas yra ne tik gebėjimas

atlikti tai, ko iki tol neįstengta, bet ir pakitę žmonių įsitikinimai bei nuostatos, t.y. besimokydama žmonių grupė pagerina savo gebėjimus, be to pakinta jų veiksmai, žinojimas, supratimas, nuostatos ir požiūris. Šis pokytis vėl skatina mokymosi ciklą ir naujų gebėjimų vystymąsi. Mokymosi ir kaitos erdvė (pavaizduota kaip nuolat besisukantis ratas) iliustruoja, kaip nauji gebėjimai keičia individo ir organizacijos suvokimą, nuostatas ir įsitikinimus. Lavėjant gebėjimams keičia „matomas“ pasaulis, kinta individo ir organizacijos supratimas, suvokimas ir jausmai.

A.Garalis (2003) besimokančią organizaciją sieja su nauja organizacine kultūra. Už pastarosios sukūrimą, vystymą, anot autoriaus, atsakingas vadovas. Besimokančioje organizacijoje kultūros identifikavimo ir formavimo vaidmuo labai svarbus, nes tai lemia organizacijos aukštas adaptacines galimybes išorinei aplinkai, strateginę sėkmę ir integruotos veiklos efektyvumą.

Besimokančios organizacijos koncepcijoje atsiskleidžia žmogiškųjų išteklių vystymo reikšmingumas. Besimokančios organizacijos, gebančios valdyti pokyčius ir keistis kartu su aplinka, kūrimąsi galima laikyti į mokymąsi orientuoto žmogiškųjų išteklių vystymosi rezultatu. Besimokančią organizaciją P. Jucevičienė (2007) apibrėžia kaip „individų nuolatinio organizacinio mokymosi, vykstančio individualiame ir kolektyviniame (grupių, organizacijos padalinių, struktūrų ir visos organizacijos) lygmenyse bei jų sąveikoje, aplinką, kurią kuria pati organizacija, šitaip užtikrindama efektyvią veiklą nuolat kintančiomis sąlygomis“.

Mokslinėje literatūroje gausu besimokančios organizacijos modelį nusakančių dimensijų. Tai: tobulėjimą įgalinančios aplinkos, mokymosi kultūros kūrimas, kai visos veiklos organizacijoje traktuojamos kaip mokymosi procesas; akcentuojamas bendradarbiavimas kaip galimybė mokytis, lankstumas. Besimokančioje organizacijoje siekiama sudaryti nuolatinio mokymosi galimybes visiems jos nariams, kurti bendrą mokymosi sistemą, kurioje vyktų dalijimasis mokymo(si) metodais bei žiniomis. Tyrinėjimo, eksperimentavimo bei dalijimosi žiniomis skatinimas nusako organizacijos pastangas kurti kultūrą, grįstą tyrinėjimu, grįžtamuju ryšiu ir eksperimentavimu. Bendradarbiavimas tokioje organizacijoje yra vertinamas kaip organizacijos kultūros dalis. Komandinis mokymasis atspindi bendradarbiavimo dvasią ir bendradarbiavimo įgūdžius. Kolektyvinė vizija suburia darbuotojus bendram tikslui bei didina motyvaciją, todėl įgaliojimų suteikimas siekiant kolektyvinės vizijos yra svarbi tokios organizacijos charakteristika. Siekimas prisitaikyti prie išorinės organizacijos aplinkos atspindi globalų mąstymą.

Strateginio vadovavimo numatymas mokymosi procese atskleidžia, kaip organizacijos vadovai strategiškai mąsto siekdami panaudoti mokymąsi, kad atsirastų tam tikras pokytis, sudaro sąlygas planingam ir sistemingam darbuotojų kvalifikacijos kėlimui. Mokymąsi

skatinančio organizacijos klimato kūrimas, palaikymas ir galimybė tobulėti kiekvienam organizacijos nariui yra viena esminių besimokančios organizacijos charakteristikų. Besimokanti organizacija sukuria tokią mokymosi aplinką, kurioje nuolat įgyjamas vis naujas supratimas tiek individų, tiek kolektyviniu lygmeniu.

Mokymasis besimokančios organizacijos koncepcijoje akcentuojamas kaip pagrindinė organizacijos kultūros vertybė, pokyčiai organizacijoje - kaip mokymosi pasekmė. Tokioje organizacijoje vyrauja teigiamas mokymosi klimatas, mokomasi iš sėkmės ir nesėkmės, darbuotojams leidžiama eksperimentuoti, rizikuoti ir klysti, klaidas išnaudojant kaip mokymosi iš patirties galimybę.

Besimokančioje organizacijoje žmogiškųjų išteklių vystymas, mokymąsi įgalinančios aplinkos kūrimas prasideda nuo skatinimo tobulėti, tobulėjimą įtvirtinant kaip organizacijos vertybę, bendradarbiavimo ir pagalbos mokantis suteikimo (ugdomas vadovavimas, konsultacijos, mentoriavimas, tarpusavio pagalba ir kt.), mokymosi kompetencijų plėtojimo, palaiptui integruojant savarankišką mokymąsi ir saviugdą. Tokiame modelyje šalia išorės paslaugų teikėjų vykdomų kvalifikacijos tobulinimo programų neišvengiamai atsiranda ir kitos mokymosi formos (mokymasis veikloje, bendradarbiaujant, nuotolinis, savivaldus mokymasis ir kt.). Remiantis M. Gustavsson (2009) tyrimais, darbas gali būti organizuotas kaip mokymosi aplinka ir sudaryti sąlygas mokymuisi, taip užtikrinant darbuotojų kompetencijų pokyčius. Be to, trumpalaikės kvalifikacijos tobulinimo programos gali būti transformuotos į ilgesnį laiką trunkančias programas, vykdomas etapais, apimančias įvairias praktinių užduočių, atliekamų darbo vietose, sistemas.

Autoriai Simonaitienė, Leonavičienė, Žvirdauskas (2004) akcentuoja tokias besimokančios organizacijos charakteristikas: nuolat apmąsto įgytą patirtį (refleksija) ir veiklos perspektyvas (vizija, modeliavimas, projektavimas, strategijos kūrimas), gautus duomenis verčia į komunikuojamas žinias (prieinamas ir atkoduojamas visiems organizacijos nariams), reikšmingas esminiems tikslams pasiekti.

Leitwood (1996) besimokančią organizaciją aptaria kaip investiciją į organizacijos ateitį, sąmoningą politiką, siekiant padidinti organizacijos efektyvumą. Addleson (1996) mokymosi procesuose įžvelgia galimybę tarpusavio santykių kūrimui ir stiprinimui.

Simonaitienė (2003), atlikusi besimokančios organizacijos sampratų lyginamąją analizę išskyrė tokias besimokančios organizacijos charakteristikas (žr. 1 lentelę)

1 lentelė

Besimokančios organizacijos sampratų aspektai

Besimokančios organizacijos sampratoje akcentuojama	Autoriai
---	----------

Mokymosi skatinimas, mokymosi gebėjimų vystymas	<i>Handy, 1991; Pedler ir kt., 1991; Senge, 1990; Ross, Smith, Roberts, Kleiner, Senge, 1994, p.49; Beck, 1992.</i>
Mokymosi tempas	<i>Garatt, 1987.</i>
Nuolatinis savo patirties tyrimas	<i>Ross, Smith, Roberts, Kleiner, Senge, 1994, p.49.</i>
Žinių kūrimas	<i>Kreitner, Kinicki, 1995 p.576; Ross, Smith, Roberts, Kleiner, Senge, 1994, p.49.</i>
Žinių, informacijos sklaida organizacijoje	<i>Kreitner, Kinicki, 1995 p.576; Ross, Smith, Roberts, Kleiner, Senge, 1994, p.49.</i>
Mokymosi organizacijoje (sluoksniškumas) lygiai: Individo, grupės, organizacijos.	<i>Handy, 1991; Dixon, 1993; Kim, 1993.</i>
Pokyčiai organizacijoje, jos veikloje, gaminamojoje produkcijoje, tarpusavio santykiuose (efektyvumas kaip mokymosi priemonė)	<i>Kreitner, Kinicki, 1995 p.576; Ross, Smith, Roberts, Kleiner, Senge, 1994, p.49; Garatt, 1987; Pedler ir kt., 1991; Kim, 1993.</i>
Mokymasis – centrinė organizacijos kultūros vertybė	<i>Flood, 1993; Schein, 1994.</i>

Šaltinis: Simonaitienė, B. (2003). *Mokykla – besimokanti organizacija*. Kaunas: Technologija.

Lietuvai įžengus į sparčios kaitos amžių, keliami nauji reikalavimai tiek asmenims, tiek visuomenei, o taip pat juos ugdančiai švietimo sistemai. Galima teigti, kad švietimo kaita tapo dabarties būtinybe (Drūteikienė, 2003). Šiuolaikinei švietimo įstaigai jau nebepakanka orientuotis vien į geriausias veiklos pavyzdžius. Norint sėkmingai veikti švietimo rinkoje, šiuolaikinei švietimo organizacijai būtina žinoti Europos ir Pasaulio švietimo tendencijas, gebėti parodyti stipriausias savo veiklos puses, pateikti privalumus (Birzea, 1998).

Švietimo organizacijos yra atviros socialinės sistemos, kurios turi derintis prie besikeičiančių išorės sąlygų, norėdamos išlikti ilgalaikės ir efektyvios („Švietimo vadybos įvadas“, 1996).

Šiuolaikinė mokykla turi tapti besimokančia organizacija, kad įgalintų švietimą pereiti į kokybiškai naują funkcionavimo lygmenį, kuris užtikrintų šaliai konkurencingumą globalizacijos procesų ir pasaulinės informacinės visuomenės sąlygomis (Simonaitienė, 2003). Šiandieninėms organizacijoms būdingos lankstesnės technologijos, kai nuo siauros profesinės specializacijos pereinama prie platesnių veiklos sričių. Todėl darbuotojams reikalingi daugialypiai įgūdžiai. Lankstumas sąlygoja naujus reikalavimus mokyklai: kokių žinių ir įgūdžių reikia išmokyti ateinančioms kartoms (Simonaitienė, 2003).

Pasak Dobranskienės (2004), ugdymo įstaiga kaip organizacija yra kuriama visuomenės. Organizacijos paskirtį atliepia jai visuomenės deleguojamos funkcijos, kurios konkretizuojamos tikslų pavidalu. Organizacija, siekdama įsitvirtinti visuomenėje, priimdama sprendimus turi stengtis, kad grupiniai interesai, visos organizacijos interesai derėtų su visuomenės

interesai(Zakaravičius, Augustauskas, 2004). Kokiais būdais organizacija efektyviausiai gali pasiekti savo tikslų, yra pačios organizacijos sprendimai.

Mokslinėje literatūroje besimokančios organizacijos samprata nėra vienareikšmė. Apibūdindami šio tipo organizaciją, autoriai analizuoja ją skirtingais aspektais, išryškindami vis kitas jos charakteristikas. Nepaisant to, besimokančios organizacijos sampratos esmė susijusi su mokymosi paradigmos kaita bei nuolatinio tobulėjimo aktualizavimu. Kai kurie mokslininkai apskritai abejoja švietimo organizacijos, kaip besimokančios organizacijos, strategijos pagrįstumu, siedami savo požiūrį su istoriškai susiklosčiusia švietimo organizacijų paskirtimi:švietimo organizacijoms istoriškai yra būdingas dėmesys žinioms/žinojimui, jos savaime yra orientuotos į nuolatinį tobulėjimą. Tačiau žinių/informacinėje visuomenėje kinta ne tik mokymo-mokymosi procesų prioritetiškumo santykis, mokymosi koncepcijos reikšmė, turinys, bet ir pati visuomenės raida keičia reikalavimus mokymosi sampratai, turiniui, jo organizavimo procesams bei rezultatams ne tik personaliniu, bet ir organizacijos lygmeniu.

1.2. Besimokančios mokyklos veiklos ir valdymo procesų charakteristikos

Simonaitienė (2001), palyginusi ir išanalizavusi įvairių autorių darbus, pateikė penkis apibendrintus besimokančios organizacijos bruožus, kurie atspindi veiklos ir valdymo procesų charakteristikas :

1. Strategijos, vizijos, tikslų ir uždavinių formavimas (organizacijos nariams) organizuojamas kaip mokymosi procesas.
2. Padalinių, grupių ir individų bendradarbiavimas ir mokymasis.
3. Besimokanti organizacija yra lanksti ir atvira.
4. Informacijos rinkimas, vertinimas ir sklaida.
5. Mokymąsi skatinančio organizacijos klimato kūrimas, palaikymas ir galimybė tobulėti kiekvienam organizacijos nariui.

Tiriant mokyklos kaip besimokančios organizacijos veiklą, nepakanka tik besimokančios organizacijos universaliųjų bruožų, ketinant identifikuoti jų raišką šioje aplinkoje. Simonaitienės (2001) teigimu, svarbu pagrįsti, kaip keičiasi, kinta arba savitų bruožų įgyja besimokančios organizacijos koncepcija, integruota į edukacinę praktiką? Kokie požymiai mums rodo mokyklą esant besimokančia organizacija, arba priešingai, kuo remiantis, galima teigti, kad mokykla tolsta nuo besimokančios organizacijos modelio? Kitaip tariant, kokie yra mokyklos kaip besimokančios organizacijos veiklos procesai, jų kriterijai ir indikatoriai. Nustatčius metodologinę mokyklos kaip besimokančios organizacijos požymių visumą – sukurtas modelis-matrica - sujungęs universalius besimokančios bruožus, mokyklos veiklos komponentes ir atskleidęs mokyklos kaip besimokančios organizacijos veiklos kriterijus bei indikatorius (Simonaitienė, 2001).

Mokyklos kaip besimokančios organizacijos (MBO) veiklos komponentai ir jų charakteristikos (pagal Simonaitienę, 2001)

1. Mokyklos strateginė vizija, politika ir kultūra	2. Edukacinė aplinka ir technologijos (moksleiviams mokytis padedančios strategijos)	3. Pedagoginio personalo kompetencijos ypatumai (žmogiškųjų išteklių ugdymas)	4. Materialiniai ir organizaciniai ištekliai (laiduojantys mokymąsi)
Visų veiklų lydinčioji charakteristika yra mokymasis ir bendradarbiavimas, informacijos mainų mechanizmai, struktūros lankstumas, atvirumas, mokymosi palaikymas ir kt.	Programos vystymas ir tobulinimas bei su tuo susiję procesai: mokytojų savo veiklos refleksija, tyrimas, bendradarbių priežiūra, projektinė veikla, specializuoti kursai ir kt.	Pedagoginio personalo mokymasis ir tam būtini gebėjimai: refleksijos, tyrimo, bendradarbių priežiūros, veiklos partnerystėje ir kt.	Fizinės mokymosi organizacijoje sąlygos, laiko, informacijos ištekliai, finansiniai ištekliai ir kt.

Mokyklos strateginė vizija, politika ir kultūra. Besimokančios organizacijos strategijos formavimas, vydymas, vertinimas ir tobulinimas yra sąmoningai organizuojamas kaip mokymosi procesas, dalyvaujant visiems organizacijos nariams. Šiuo atveju labai svarbi nuolatinė refleksija ir situacijos analizė. Hopkins, West (1998) teigia, lemiamą organizacijos tobulinimo prielaidą nuolatinis apmastydas, kaip siejasi atliekamas veiksmas ir tobulinimas. Besimokanti organizacija savo veiklą turi grįsti nuolatine refleksija, situacijos analize, bendravimu, bendradarbiavimu kaip bendro mokymosi procesais. Aktualu, kad bendra veikla kaip galimybė mokytis, tobulinti profesines galias, padeda plėtoti bendrą visos ugdymo įstaigos veiklą, siekiant pagrindinių jos tikslų. Itin svarbu ugdymo įstaigose partnerystė su jos išorėje esančiomis organizacijomis (socialiniais partneriais). Atvirumas – tai sąlyga dvikrypčiams mainams: kritikai, informacijai, grįžtamajam ryšiui. Atvira organizacija ne tik atvira išorinei informacijai, bet teikia informaciją ir apie save. Kitas svarbus aspektas - tai informacijos kaupimo ir sklaidos mechanizmai bei struktūros besimokančioje organizacijoje. Švietimo organizacijos turėtų pasižymėti ypatingu mokymąsi skatinančiu klimatu. Dinamiška aplinka reikalauja nuolatinių žinių ir gebėjimų atnaujinimo, todėl tuėtų būti sudaromos sąlygos nuolatinei profesinei veiklai svarbių kompetencijų plėtočiai.

Edukacinė aplinka ir technologijos. Edukacinė aplinka – tai dinamiška mokymo ir mokymosi erdvė, sukurta ir įtakojama edukatoriaus bei sąlygota edukacinio tikslo, jį atitinkančio turinio bei jo įsisavinimą paremiančių metodų (Jucevičienė, 2003). Anot autorės, šioje aplinkoje veikia mokinys, kurio mokymąsi per jam suprantamą aplinką tiesiogiai įtakoja edukacinės aplinkos veiksniai. Edukacinės aplinkos gali būti tiek natūralios, tiek specialiai organizuotos.

Pedagoginio personalo kompetencijų ypatumai. Kompetentingas, nuolat besimokantis, sau labai reiklus personalas – tai besimokančios organizacijos bruožas. Mokymasis turi vykti

pastoviai tiek individo, tiek organizacijos lygmeniu (Flood, 1993). Besimokančios organizacijos tyrėjai pateikia žmonių gebėjimus kaip prielaidą organizacijai būti besimokančia (Senge, 1990; Senge, Lucas, Dutton, 2000). Rado (2001) apibrėžia naujus mokytojų profesinius reikalavimus:

Dalyko išmanymas – tradicinė gero mokytojo savybė, ji ir liks svarbiausia. Geras mokytojas turi būti svarbus žinių ir supratimo šaltinis. Tačiau Mokytojų žinios turėtų būti įgyjamos kitaip – jie turėtų stengtis kaskart žinias atnaujinti;

Pedagogikos išmanymas – lieka lygiai svarbus, bet pasikeitusiame kontekste, kad paruoštų mokinius mokytis visą gyvenimą, užuot labiausiai vertinę informacijos įsiminimą ar gerus testų rezultatus, turi gebėti išugdyti nemažai aukšto lygio gebėjimų-motyvaciją mokytis, kūrybingumą, bendradarbiavimo dvasią;

Technologijų supratimas – labai svarbi mokytojo profesionalumo ypatybė. Svarbiausia yra suprasti technologijų pedagoginį potencialą ir gebėti jį integruoti į mokymo strategijas;

Organizacinė kompetencija ir bendradarbiavimas – mokytojas turi gebėti veikti kaip mokymosi organizacijos dalis.

Lankstumas - mokytojai turi susitaikyti su tuo, kad per visus karjeros metus profesiniai reikalavimai gali pasikeisti kelis kartus, ir nebandyti ištikimybe profesionalumui teisinti nenoru keistis.

Mobilumas – tai gebėjimas įgyti ir kitokių patirčių;

Atvirumas – tai gebėjimas dirbti su tėvais ir kitais asmenimis, ne mokytojais tokiu būdu, kuris papildytų kitus jo kaip mokytojo vaidmens aspektus.

Mokytojo sugebėjimas nuolat mokytis, priimti naujas žinias, nuolat tobulinti kvalifikaciją, plėtoti turimas ir įgyti naujų kompetencijų – tai svarbiausia prielaida, įgyvendinant mokyklai besimokančios organizacijos strategiją ir siekiant pažangos. Mokykla, siekdama kokybės ir efektyvios veiklos, turi formuoti kompetetingą mokytojų komandą. Kuo daugiau mokyklos mokytojų išmoksta mokytis, tuo labiau mokykla priartėja prie besimokančios organizacijos lygio.

Materialieji ir organizaciniai ištekliai. Besimokančioje organizacijoje turi būti tobulinama valdymo struktūra, vystomi organizaciniai ištekliai (organizacijos kultūra, struktūra, valdymo sistemos – valdymo ir administravimo procedūros, planavimo, motyvavimo, kontrolės ir kt. sistemos) bei rūpinamasi materialiuųjų išteklių (patalpos, įranga, informacinės technologijos) plėtra ir finansiniais resursais.

Veiklos besimokančioje organizacijoje traktuojamos kaip mokymosi procesas; ypač akcentuojamas bendradarbiavimas kaip galimybė mokytis. Svarbus darbas su informacija. Šiandien neįmanoma įsivaizduoti mokyklų, kuriose nevyktų progresyvūs pokyčiai. Keisti mokyklas - reiškia mokytis. Toks procesas apima ir individus, ir grupes, ir kiekvieną

organizacijos narį. Šios sudėtingos konkurencijos laikotarpiu, norėdama išlikti paklausiai, mokykla privalo tobulėti, tapti kokybiškai nauja organizacija, gebančia formuluoti veiklos tikslus, kurti viziją bei parengti jos realizavimo strategiją, prisitaikyti prie žmonių gyvenimo ir mokymosi šiandien (Kudokienė, Juodaitytė, 2005).

Besimokančios organizacijos strategijos įgyvendinimas kompleksiskai apima visos mokyklos kaip sistemos pokyčius: jos viziją, misiją, politiką, kultūrą, edukacinę aplinką, technologijas, pedagoginį personalą, materialiuosius ir finansinius išteklius, valdymo sistemą.

2 pav. Mokyklos kaip besimokančios organizacijos sistema (pagal Dalin, Rolff., Kleekamp, 1999)

Mokyklos mokymosi kultūra formuojama, tobulinant vadybą, ugdymo organizaciją kaip visumą. Ugdant organizacijos struktūrines grupes tuo pat metu tobulinamos mokyklos programos, ugdomos dirbančiųjų galios, pakinta priežiūra, kuri grindžiama kolegialia pagalba. Rezultatai nuolat įsivertinami mokyklos viduje. Taigi įdiegiama vertinimo sistema, kuri yra grindžiama stebėjimu, vertinimu, rezultatų analize ir refleksija.

B. Simonaitienės (2007) teigimu, mokyklai, siekiančiai tapti besimokančia organizacija, itin svarbu kurti ir puoselėti mokymąsi palaikantį klimatą kaip prielaidą įsisavinti organizacijoje sukauptas žinias, kaip sąlygą naujovėms ateiti į organizaciją bei įgyti

reikiamą kompetenciją svarbiems organizacijai sprendimams priimti". Jos nuomone, svarbu yra tai, kad mokykloje realiai būtų vykdomi mokymąsi skatinantys veiksmai.

Mokykloje vienas iš svarbiausių veiksnių yra organizacinis mokymasis ir jo skatinimas. Tai yra viso mokyklos personalo, ne tik pedagogų, susitelkimas, siekiant kokybiško ugdymo. Besimokančios organizacijos susikuria aplinką, skatinančią mokytis savarankiškai ir grupėse, sujungia mokymosi galimybes ir organizacinę plėtrą. Pasak D. Bukantaitės (2006), mokymasis organizacijoje yra procesas, veikla, o besimokanti organizacija - rezultatas, modelis, forma.

1.3. Mokymo/si kultūros vystymas besimokančioje organizacijoje

Kultūra (lot. *cultura*) tarptautinių žodžių žodyne (2001) apibūdinama kaip socialinė sistema, garantuojanti materialinių ir dvasinių vertybių kūrimą, panaudojimą ir perteikimą, kūrybinės iniciatyvos jėga, kurios nors srities žmonių išprusimas, tobulumo laipsnis, pasiektas moksle ar veikloje. Mokymo ir mokymosi kultūros samprata pirmiausia sietina su mokymo ir mokymosi suvokimu, šių procesų paskirtimi, struktūra, dalyvių vaidmenimis. Bendriausia prasme mokymo/si kultūra suvokiama kaip nuolatinis asmeninės, edukacinės ir (arba) profesinės kompetencijos ir vertybinių nuostatų formavimas bei plėtojimas. Besimokančios švietimo organizacijos koncepcijos kontekste, mokymosi kultūros vystymo procesas siejamas su visos mokyklos pokyčiais, visų organizacijos subjektų dalyvavimu įvairių veiklų procesuose.

Mokykla, kurioje ugdomas ateities visuomenės žmogus, ilgą laiką vyravusią nuostatą „gyventi čia ir dabar“ keičia nuostata - ugdyti gebančią laisvai ir prasmingai veikti kintančioje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje asmenybę, visos bendruomenės veiklą orientuotant į nuolatinį mokyklos kultūros kūrimą ir plėtojimą. Mokykla, siekdama ugdyti ateities visuomenės žmogų, t. y. kūrybingą, aukšto intelekto ir tvirtų aiškių vertybinių nuostatų asmenybę, mokymo/si procesą laiko prioritetiniu, nes jis yra visokeriopo mokinių tobulėjimo galimybė: ir dvasinio, ir socialinio, ir kultūrinio, ir edukacinio. Minėtų mokinių tobulėjimo galimybių realizavimas mokymo/si metu, atspindi mokymo bei mokymosi kultūrą.

Pabrėžtina, kad vienas esminių mokytojo uždavinių yra kokybiškas mokymo/si procesų organizavimas ir mokymo/si kultūros vystymas, orientuojantis į mokinį, jo vertybinių nuostatų ir bendrųjų gebėjimų ugdymą pagal šiandienos gyvenimo, visuomenės reikalavimus, realizuojant savo profesinę misiją naujais vaidmenimis: konsultanto, partnerio, mokymosi organizatoriaus, mokymosi galimybių kūrėjo, tarpininko tarp mokinio ir įvairių šiuolaikinių informacijos šaltinių, gyvenimo tiesų perteikėjo, perduodančio tradicijas bei mokančio jas kūrybingai pėtoti, vaidmenis.

Įgyvendinant besimokančios mokyklos strategiją, kinta visų mokyklos bendruomenės narių vaidmenys (žr. 3 lentelę).

Mokytojo, mokinio, mokyklos vadovo vaidmenys, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją

Mokytojo vaidmenys	Mokinio vaidmenys	Vadovo vaidmenys
Mokinio konsultantas, Partneris, Mokymosi organizatorius, Mokymosi galimybių kūrėjas, Tarpininkas tarp mokinio ir įvairių šiuolaikinių informacijos šaltinių, Gyvenimo tiesų liudytojas, perduodantis tradiciją bei mokantis ją kūrybingai plėtoti.	Informacijos rinkėjas, Interpretatorius, Vertintojas, Kūrėjas, Bendraautoris, Savo žinių koreguotojas, Lygiavertis partneris ir pan.	Kaitos procesų iniciatorius, Informacijos skleidėjas, Organizatorius, Diplomatas, Konsultantas ir pan.

(Vaistytinės svietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatos.2012).

Pagrindinė mokytojo priedermė – probleminis mokymas, kurio esmė yra padėti formuluoti klausimus, pastebėti problemas, kritiškai įvertinti įvairių šaltinių informaciją, ją analizuoti, reflektuoti, ieškoti sąsajų su gyvenimo praktika ir kt.. Mokytojas skatina mokinius savarankiškai ieškoti atsakymo į iškilusius klausimus, panaudoti įvairius informacijos šaltinius, planuoti savo veiklą ir vertinti pasiekimus. Tokiu principu dirbant pasiekama reikšmingo rezultato – mokiniai išmoka mokytis. Kita vertus, mokymo/si procesas netampa izoliuotas nuo aplinkos, kasdienių realiųjų, ne dalykas, ne mokymo priemonė yra svarbiausia, bet mąstanti asmenybė, mokyns kaip lygiavertis partneris, didėja mokymosi motyvacija, ugdomos dorinės vertybės: darbštumas, pareigingumas ir pan., nes atsakomybe už rezultatus (turime pripažinti, kad jie šiandienos visuomenėje labai svarbūs) dalijamasi su mokiniais. Tinkamas mokomai klasei vaidmens pa(si)rinkimas, kuris, savaime suprantama, siejamas su pamokos tikslų, metodų pa(si)rinkimu, įgūdžių mokytis formavimu ir pan., leidžia greičiau pasiekti norimus rezultatus ir, svarbiausia, mažesnėmis laiko ir energijos sąnaudomis. Be to, tarsi savaime formuojasi etinė ir bendravimo kultūra, kuri dabarties kosmopolitiškame pasaulyje yra labai aktuali.

Mokymo/si paskirties ir esmės kaita didžiausios įtakos turėjo naujos mokymosi teorijos ir jų taikymas ir orientuojantis į mokinį. Mokymasis, pasak V.Rajecko (1999), - tai svarbiausias besiformuojančios asmenybės veiklos rūšis, kurios metu vyksta sparti ir įvairiapusiška asmenybės raida. Tai tikslinga, organizuota, planinga, daugelį metų trunkanti mokyklinio amžiaus vaikų, paauglių ir jaunuolių veikla, kuriai vadovauja pedagogas. A.Juozaitis (2005),

apibūdindamas mokymosi procesą, įvardija ne tik besimokantįjį, veikiantį individualų pažintinį procesą, padedantį sau įgyti reikiamų žinių (informacijos) bei įgūdžių, bet ir išorines, atskirų žmonių ar jų grupių, vertybines nuostatas, į kurias atsižvelgdamas ir jų veikiamas, mokinys formuoja asmeninę poziciją.

Tradicinis didaktinis požiūris nėra pats efektyviausias būdas skatinti mokinių mokymąsi. Todėl daugelyje Europos šalių pamažu buvo pereita nuo modelio, kai veiklos centras yra mokytojas, prie modelio, kai veiklos centras – besimokantysis. Tai iliustruoja pavyzdžiai:

3 pav. Mokymo ir mokymosi strategijos, orientuotos į mokinį, skirtumai

Į mokinį orientuotos strategijos atitinka du pagrindinius tikslus: *tenkinti* atskirų mokinių, kaip individų, ir mokinių grupių *mokymosi poreikius*, taikant lankstų valdymą,

užsiimant įvairiapusiška mokymosi veikla, naudojantis įvairia aplinka ir ištekliais; *suteikti mokiniui daugiau atsakomybės už savo mokymąsi, teikiant apibrėžtą reikiamą paramą.*

Norint mokymo strategijas orientuoti į mokinį, kiekvienam mokytojui reikia žinoti ir mokėti taikyti naujas mokymosi teorijas, padedančias organizuoti aktyvų, efektyvų ir sistemingą mokinių mokymąsi. Kad besimokantysis būtų aktyvus, o jo mokymasis būtų efektyvus ir rezultatyvus, jam reikia keturių skirtingų, bet glaudžiai tarpusavyje susijusių gebėjimų: aktyviai veikti (patirtis); stebėti ir mąstyti (refleksija); formuoti sąvokas ir apibendrinimus (teorija); išbandyti sąvokas ir koncepcijas (gautų pamokų pritaikymas naujose situacijose). Mokytojai turėtų žinoti technikas, pagreitinančias efektyvų žinių įsisavinimą ir gebėjimų ugdymąsi. Pagreitintas mokymasis – tai sistema, leidžianti mokiniui visapusiškai išnaudoti savo asmenines galimybes. Saugumas ir pasitikėjimas sudaro pagreitinto mokymosi pagrindą: saugi fizinė ir psichologinė klasės aplinka; mokymo susiejimas su besimokančiojo patirtimi; dalyko dėstymo pradžioje – „didelio poveikio“ struktūros sukūrimas; minčių /idėjų žemėlapių sudarymas – visų mokslo metų kelionės planas su galutiniu tikslu ir įvairiomis kliūtimis, aiškūs tikslai, teigiami lūkesčiai; vaizdingas medžiagos pateikimas, mokinių fizinis ir protinis aktyvumas, dialogų ir diskusijų naudojimas, visų pojūčių panaudojimas mokymosi gilumui; įvairus užsiėmimų ritmas ir metodikų derinimas; mąstymą skatinančios užduotys ir problemų sprendimo veikla tiek individualiems mokiniams, tiek bendradarbiavimo komandoms; galimybės mokiniams pademonstruoti savo žinias („Parodykite, kad jie žino“); nuolatinis žinių siejimas ir kartojimas, tuo būdu žinias transformuojant iš trumpalaikės į ilgalaikę atmintį; veiklos proceso ir rezultato kriterijų pateikimas ir nuolatinė apklausa apie mokymosi procesą tam, kad mokiniai išmoktų kaip mokytis (metamokymasis, metabendravimas); dažnas abipusis grįžtamasis ryšys.

V.Gudžinskienė (2012), analizuodama mokymosi sampratą, išskiria šešis sėkmingo mokymo/si bruožus, nusakančius šiuolaikinio mokymosi esmę:

Mokymasis yra aktyvus konstravimo procesas (mokymasis- aktyvus supratimo, reikšmių ir įgūdžių konstravimo procesas, kurio pagrindinė ašis yra mokinys; mokymasis yra subjektyvus asmeninių prasmų konstravimas);

Mokymasis yra sukauptų žinių susiejimas (mokymąsi galima suprasti kaip ankstesnių ir naujų žinių arba įgūdžių susiejimą);

Mokymasis yra bendradarbiavimas (bendradarbiavimo atmosferoje kalbėdamiesi, aiškindamiesi, ginčydamiesi, svarstydami ir užduodami klausimus, mokiniai formuoja savo pažinimo struktūras ir įgūdžius);

Mokymasis yra savitvarka (savitvarka reiškia, kad mokinys moka planuoti, organizuoti , kontroliuoti ir krypti , geba įvertinti ir apmąstyti visą mokymosi procesą . Taigi mokymasis yra planavimas- valdymas- refleksija);

Mokymasis turi tikslą (veiksmingai ir prasmingai mokytis padeda aiškus tikslo suvokimas ir orientavimasis į tikslą; mokymosi tikslus gali suformuluoti mokytojas arba mokomoji medžiaga, idealiu atveju- pats besimokantysis kelia sau tikslus ir jų siekia);

Mokymasis yra susijęs su kontekstu ir aplinkybėmis (geras mokymasis yra suderinta proto, kūno ir aplinkos bei konteksto veikla; geresnių rezultatų pasiekama, kai mokymas/is siejamas su realaus gyvenimo kontekstu, kur egzistuoja ir socialiniai, ir fiziniai komponentai).

(V.Gudžinskienė, 2012, prieiga per internetą. Interaktyvus). Sėkmingo mokymosi esmę nusakantys bruožai yra pagrįsti tradicinio mokymo virsmo į besimokantįjį orientuoto mokymosi koncepcijos ypatumais. Į besimokantįjį orientuoto mokymosi koncepcijos įgyvendinimas yra susijęs su tradicinės mokymo kultūros kaita į mokymosi kultūrą. Mokymo ir mokymo/si kultūros skirtumus labiausiai iliustruoja šių procesų misijos, tikslų, struktūros skirtumai. Mokymo misija bei tikslai mokymo kultūroje įgauna šią raišką: perteikti informaciją mokiniui; mokytojas ieško naujausių žinių, kad perduotų jas mokiniams; mokytojai rūpinasi, kokią mokomąją medžiagą pasiūlyti. Mokymosi misija ir tikslai mokymosi kultūroje atsiskleidžia šiomis apraiškomis: paskatinti savarankišką mokymąsi; mokytojas ieško būdų, kurie paskatintų mokinius ieškoti informacijos ir konstruoti savo žinojimą; mokytojai rūpinasi, kaip sukurti mokiniams efektyvią konstruktyvaus mokymosi aplinką; rūpinamasi, kad kiekvienas mokinys patirtų sėkmę- teikiama parama, gerinama savarankiško mokymosi kokybė. Mokymo kultūra išreiškia šias mokymo struktūros dimensijas: pamokos ir dalykų mokymasis vyksta numatytu laiku, vieta ta pati, mokymasis įvairus, moko tik tos mokyklos mokytojai, dažniausiai-vienas, mokinių mokymąsi kontroliuoja ir vertina mokytojas, mokytojo ir mokinio santykiai formalūs, mokymas grindžiamas dalyko logika, mokantis skatinama konkurencija, mokymasis yra individualus. Mokymosi kultūra dėl mokymosi struktūros įgauna kitus bruožus: mokymasis yra orientuotas į mokinį, jo paties kontroliuojamas (mokinys žino, kokius gebėjimus turi įgyti, ko išmolti, pats tai seka bei įsivertina), mokymasis grindžiamas besimokančiojo logika, yra visuminis; mokantis bendradarbiaujama, teikiama parama, sukuriama „besimokanti grupė“; kuriamos įvairios mokymosi aplinkos- kompiuterių klasės, virtualūs tinklai su ugdymo įstaigomis; bibliotekos; ugdymo įstaigų aplinka; vietos mokinio-mokytojo susitikimams; vietos komandiniam mokinių mokymuisi, socialinė-kultūrinė aplinka panaudojama kaip mokymosi aplinka; mokymosi vieta kinta, o mokymasis yra nuolatinis procesas; mokytojo-mokinio santykiai asmeniškai, draugiški, kolegialūs, mokytojai ir mokiniai veikia kaip komanda, moko keli tos, kitų mokyklų mokytojai, universitetų dėstytojai; keli mokytojai dirba su mokiniiais kaip

komanda; vertinimas išorinis, viešas (darbų gynimai, pristatymai, mokslinės mokinių konferencijos); užtikrinamas grįžtamasis ryšys ir kt.. V.Gudžinskienė pateikia rekomendacijų, kaip kurti ir realizuoti į mokymosi kultūrą orientuotas programas:

- Siekiama vertybėmis grindžiamo, prasmingo mokinio mokymosi;
- Siekiama teorinio ir patirtinio mokinio mokymosi dermės (pasiūlomos praktinės užduotys; taikomas simuliacijos metodas; vedamos pratybos; kuriama ir t.t.);
- Siekiama refleksyvaus mokymosi (apmąstant individualiai, grupėje; žodžiu, raštu ir kt.);
- Siekiama kūrybiško mokinio mokymosi;
- Siekiama tyrimais grindžiamo, projekcinio, probleminio mokymosi (mokinys skatinamas rasti atsakymus į praktines problemas ir taip mokytis);
- Siekiama virtualaus mokymosi;
- Stengiamasi, kad mokymasis atitiktų mokinių poreikius, jų mokymosi stilių, identifikuojant ir naudojant juos skatinančius mokymosi būdus (V.Gudžinskienė, prieiga per internetą : <http://www.bmt.smm.lt/>).

Mokymosi kultūros vystymas mokykloje kaip besimokančioje organizacijoje susijęs su naujos mokymo/si sampratos, misijos, tikslų, struktūros, orientacijos įprasminimu ir įgyvendinimu, aktualizuojant mokymosi vertybinius ir konceptualiuosius pagrindus ne tik mokinio-mokytojo sąveikos procesuose, bet ir visos mokyklos organizacijos lygmeniu. Valstybinėje švietimo 2013-2022 metų strategijoje (Projektas, 2012) akcentuojama: Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos nepakankamai išnaudoja turimą potencialą siekdamos geresnės kokybės. Nors daug nuveikta, tačiau nemažai dalykų vis dar netapo tradicine, savaimine mokyklų kultūra. Net gabūs vaikai kartais neranda priimtinos mokymosi formos, alternatyvių mokymosi galimybių.

Mokymosi kultūra kaip esminis mokyklos kultūros komponentas yra daugiadimensinis reiškiny. Jos kaitą sąlygoja vidiniai ir išoriniai, globalūs ir lokalūs veiksniai. Mokymo-mokymosi procesus kaip ir visą švietimo sistemą apskritai paveikė ženklūs esminiai pokyčiai šalies ir tarptautiniu mastu, turėję įtakos ugdymo, mokymo/mokymosi sampratai ir procesui, o tuo pačiu mokymosi kultūros pokyčiams. Švietimas yra neatsiejama konkrečios kultūros dalis. Jį sąlygoja kultūra, kurioje jis veikia, ir švietimo sistema taip pat yra vienas iš kultūrą kuriančių veiksnių (Tautinė mokykla. Lietuvos vidurinės bendrojo lavinimo mokyklos koncepcija, 1989). Tačiau iki šiolei pačiai švietimo sistemai trūksta aiškaus suvokimo, kokia yra jos padėtis bei vaidmuo, koks jis turėtų būti konkrečioje kultūroje. Tai lemia jos darbo kryptis ir pobūdį. Pati mokykla nėra vientisa kultūros požiūriu (Stonkuvienė, 2009). Dėl minėtos teorinės, metodologinės sumaišties, kultūros ir ugdymo jungties konceptualizavimo problemų, naujosios

mokymosi krypties gyvybingumas šiandieninėje mokykloje negali būti vertintinas vienareikšmiai, o mokymosi kultūros pokyčiai siejami tik su mokymo-mokymosi procesu organizavimo kaita.

1.4. Mokymo/si aplinka; sampratos ir paskirties pokyčiai

Mokymo/si aplinka, kaip vienas esminių kokybiško švietimo veiksnių, pastaruoju metu yra ne tik užsienio, bet ir Lietuvos švietimo politikų, mokslininkų ir švietimo praktikų dėmesio centre. Kintant mokymo/si sampratai, tikalams, turiniui, technologijms ir pan., lygia greta kinta ir požiūris į aplinką, kurioje vyksta mokymo/si procesas. Vis dažniau teigiama, kad mokymo/si aplinka turi būti įgalinanti. Įgalinimas suprantamas kaip procesas, kurio metu besimokantieji yra skatinami aktyviau ir labiau savarankiškai ugdytis ne tik gebėjimus mokytis, bet ir kitus asmeninius ir socialinius gebėjimus, būtinus tvarkyti savo gyvenimą ir spręsti svarbius klausimus. Tad natūralu, kad šiuolaikine mokymo(si) aplinka derėtų rūpintis ne menkiau nei kitais didaktinės sistemos komponentais.

Mokslinėje literatūroje galima rasti įvairių mokymo/si aplinkos apibrėžimų. D. Lipinskienė (2002), apibendrinama įvairių autorių nuomones, teigia, kad mokymo/si aplinka yra vieta, kurioje besimokantieji dirba kartu ir palaiko vienas kitą, naudodamiesi įvairiomis priemonėmis ir informacijos ištekliais, siekdami mokymo/si tikslų ir problemų sprendimo. Panašiai mokymo/si aplinką savo darbuose apibrėžia ir V. Brazdeikis (2009), teigdamas, kad tai yra erdvė, kurioje vyksta ugdymo procesas, veikiamas edukatoriaus, ir kurią lemia ugdymo tikslas, turinys, metodai, priemonės, mokyklos kultūra.

Kiti mokslininkai (Dumont, Istance, Benavides (2010), Kiešnienė, Dudzinskiene (2007), Lipinskienė (2002)), analizuodami įvairius mokymo/si aplinkos ypatumus, pabrėžia, kad terminas apima tiek fizinius (taikomi mokymo(si) metodai, ugdymo turinys, ugdymui naudojamos erdvės, informacinės kompiuterinės ir kompensacinės priemonės), tiek socialinius (mokinio nuotaika, mokytojo vaidmuo ir elgesys, klasės nuotaika, mokinių tarpusavio santykių kultūra, mokymosi motyvacija, visų ugdymo dalyvių (mokytojų, mokinių, administracijos) bendravimas ir bendradarbiavimas, pagarba individualumui) aspektus.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (Prieiga per internetą: <<http://www.savaite.lvjc.lt/uploads/biblioteka/2030/pdf>>) teigiama, kad privalu „visose mokyklose sukurti tinkamą mokymosi aplinką“, nes ji, šalia mokymo programų kokybės, labai svarbi ateities visuomenės narių kūrybingumui ugdyti. Lietuvos pažangos strategija šį reikšmingą siekį grindžia esamos situacijos analize, rodančia, kad „Lietuvos mokyklos, palyginti su EBPO šalių vidurkiu, yra ypač prastai aprūpintos garso bei vaizdo technika ir mokymuisi skirta kompiuterių programine įranga. Šiuolaikinės mokymosi aplinkos kūrimas yra susijęs su didžiulėmis investicijomis; tam reikia palankių švietimo politikos sprendimų. Nors pagal

statistinius duomenis absoliutus švietimui skiriamų lėšų kiekis, įskaitant ES struktūrinių fondų paramą didėja, tačiau procentinė BVP dalis švietimui mažėja. Ekonominės šalies perspektyvos nėra optimistinės, todėl tikėtina, kad mokymosi aprūpinimas naujausiomis technologijomis bus nulemtas pačių mokyklų gebėjimu pasinaudoti ES struktūrinių fondų teikiama parama.

„Mokytojui, siekiančiam įgyvendinti šiuolaikinius mokymo tikslus, orientuotus į konstruktyvaus mokymo/si paradigmą, svarbu sukurti palankias mokymo/si ir jo tikslų realizavimo aplinkas, kurios nebuvo akcentuojamos tradicinėje mokymo paradigmoje“ (Šiaučiukėkienė, Visockienė, Talijūnienė, 2006). P.Jucevičienės teigimu (2003), edukacinė aplinka - tai dinamiška mokymo ir mokymosi erdvė, sukurta ir įtakojama edukatoriaus bei sąlygota edukacinio tikslo, jį atitinkančio turinio bei jo įsisavinimą paremiančių metodų. Šioje aplinkoje veikia mokinys, kurio mokymąsi per jam suprantamą mokymosi aplinką tiesiogiai įtakoja edukacinės aplinkos veiksniai. Edukacinės aplinkos gali būti natūralios, specialiai organizuotos, tačiau jos turi turėti edukacinį poveikį individui bei edukacinę vertę, t.y. gebėjimą edukacinėmis priemonėmis padėti žmogui įgyti pasirengimą spręsti jam kylančias gyvenimo ir veiklos problemas (Jucevičienė, 2001).

Mokymo/si aplinka — tai visos edukacinę vertę turinčios žmogaus gyvenimo ir veiklos erdvės, įgalinančios asmeninį individo tobulėjimą, pasiekiamą per mokymo/si pastangas. Mokymo/si aplinka apima ir fizinius (pastatai, kabinetai, technologijos ir kt.), ir socialinius (besimokančiųjų santykiai, nuotaika, motyvacija ir kt.) aspektus. Fizinė mokymo/si erdvė vis dažniau mokslininkų laikoma vienu svarbiausių veiksnių, siekiant užtikrinti sėkmingą ugdymo įstaigos veiklą, sudarant sąlygas mokinių mokymuisi, žinių kūrimui ir dalijimuisi jomis. Šiuolaikinė mokymo(si) aplinka turėtų būti kuriama, atsižvelgiant į šiuo metu vis labiau pabrėžiamą mokymosi paradigmą, pagal kurią mokiniui turėtų būti užtikrinta galimybė mokytis savarankiškai, grupėje ar kolektyve, sudarant tinkamas sąlygas jo saviraiškai ir prigimtinių galių sklaidai

Technologiškai turtinga mokymo/si aplinka laikytina tokia aplinka, kurioje į ugdymo turinį yra integruota technologijomis grindžiama veikla. Mokymasis technologiškai turtingoje aplinkoje skatina domėtis mokomuoju dalyku, bendradarbiauti, aktyviau dalyvauti ugdymo veiklose ir pan.. Šiuolaikinė mokymo/si aplinka turėtų teikti galimybę naudotis įvairiomis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis: nešiojamaisiais kompiuteriais, daugialypės terpės įranga, be laido interneto prieiga, interaktyviosiomis lentomis ir pan.

Tarptautiniai tyrimai rodo, kad mokymo/si aplinka daro didžiulę įtaką mokinių pasiekimams. Siekiant modernizuoti mokymo/si aplinką, Lietuvoje nuosekliai vykdomas mokyklų kompiuterizavimas, vis labiau rūpinantis užtikrinti spartųjį interneto ryšį, įrengti individualias kompiuterizuotas mokinių ir mokytojų darbo vietas, rengti modernią interaktyviąją

mokymo(si) medžiagą, nuolat plėtoti mokytojų ir mokyklų vadovų naudojimosi ir mokymo naudotis informacinėmis kompiuterinėmis technologijomis kompetenciją, adaptuoti ugdymo turinį dirbti elektroninėje erdvėje ir kt.

D.Lipinskienė (2002) nurodo keturias pradinės sąlygas, kurios detalizuoja mokymo/si aplinkos struktūrą: *kompetencinės sąlygos* (gebėjimas naudotis įvairiais mokymo/si metodais ir priemonėmis, gebėjimas komunikuoti, gebėjimas formuluoti mokymo/si tikslus, gebėjimas formuoti ir pateikti ugdymo turinį), *psichologinės sąlygos* (motyvacija, adaptacija, informacija apie ugdymosi galimybes), *materialiosios organizacinės sąlygos* (fizinė aplinka, materialinis techninis pakankamumas pasirinkti reikalingus metodus ir priemones, turinio prieinamumas savarankiam mokymuisi, mokymo/si sąlygos institucijoje, mokymo/si sąlygos namuose), *sociokultūrinės sąlygos* (mokymo/si tiksluose deklaruojamų kompetencijų aktualumas, jų atitikties mokymo/si poreikiams ir visuomenės kultūriniam pagrindui).

H. Dumont, D. Istance ir F. Benavides (2010) teigia, kad mokymo/si aplinka yra suprantama kaip dinamiška keturių veiksnių sąveika — mokinys (kas?), mokytojas ar kiti ugdymo specialistai (su kuo?), ugdymo turinys (ko mokosi?) ir patalpa bei technologijos (kur? kuo naudojantis?). Ši sąveika apima ir įvairias pedagogines teorijas, kuriomis vadovaujasi ugdymo specialistai, bei jų ugdomąją veiklą.

De Kock, P. Slegers ir J. M. Voeten (2004) skiria tris esminius šiuolaikinės mokymo/si aplinkos elementus, kurie skatina ieškoti naujų mokymo/si formų - tai mokymo/si tikslai, mokinių ir mokytojų vaidmenų pasiskirstymas ir mokinių tarpusavio santykiai.

Aptardami mokymo/si aplinkos įvairovę, D. Lipinskienė (2002) ir V. Brazdeikis (2009) pabrėžia, kad mokymo/si aplinka konkrečiam žmogui yra ne viena, jų gali būti daug, nes mokymo/si aplinka - tai visos edukacinę vertę turinčios žmonių gyvenimo ir veiklos erdvės, įgalinančios individo asmeninį tobulėjimą, realizuojamą per mokymo(si) pastangas. Šį teiginį savo darbuose patvirtina ir H. Eshach (2007), pabrėždamas muziejų, bibliotekų, mokslo centrų svarbą neformaliajam ir savaiminiam mokymui/si. Autorius nurodo aštuonis esminius veiksnius, kurie veikia mokymą/si už mokyklos ribų. Šiuos veiksnius galima sugrupuoti pagal tris kontekstines sritis — asmeninę, sociokultūrinę ir fizinę. Asmeninė patirtis yra susijusi su visa asmenine ir genetinė informacija, kurią besimokantysis „atsineša“ į naują mokymo/si situaciją. Asmeninės srities veiksniai yra: 1) motyvacija ir lūkesčiai; 2) ankstesnės žinios; interesai ir įsitikinimai, 3) pasirinkimai ir kontrolė. Sociokultūrinės srities veiksniai: 1) grupės viduje vykstantis sociokultūrinis bendravimas ir bendradarbiavimas; 2) kitų asmenų (pavyzdžiui, mokytojų, muziejaus darbuotojų) organizuojamas bendravimas ir bendradarbiavimas. Kadangi mokymas/is visada vyksta tam tikroje fizinėje aplinkoje, jį veikia ir aplinkos elementai:

perteikiamas ugdymo turinys; aplinkos dizainas; veiklos, kurios yra organizuojamos už muziejaus ar mokslo centro ribų, ir jų metu įgyjama patirtis.

Analizuodamas mokymą/si natūralioje gamtinėje aplinkoje, H. Eshach (2007) išskiria tris veiksnius, darančius įtaką mokymui(si): *ugdymo proceso veiksniai* — mokymo metodai, ugdymo turinio, analizuojamo per išvyką, siejimas su bendrosiomis programomis, mokymo(si) priemonės, mokytojo kompetencija; *išvykos veiksniai* — mokymosi sąlygos išvykos metu, kelionės trukmė ir maršruto patrauklumas, oro sąlygos; *besimokančiųjų veiksniai* — mokinių turimos žinios, susijusios su išvykos tema, ankstesnis susipažinimas su lankoma vietoje, ankstesnė patirtis išvykų metu, požiūris į dalyką, kurio mokomasi, požiūris į išvykas kaip mokymosi metodą ir klasės ypatybės (mokinių amžius ir mokinių skaičius klasėje).

Mokyklose turėtų būti šių paskirčių erdvės:

- *erdvės mokymuisi grupėmis*. Didelės erdvės turėtų būti dalomos į mažesnes, kad tiktų mokymuisi grupėmis;
- *erdvės individualiam, savarankiškam mokymuisi*;
- *atviros, daugiafunkcės erdvės*. Tai dažniausiai socialinės erdvės, skirtos susirinkimams, susibūrimams;
- *specializuotos erdvės*. Jos skirtos tam tikroms, specifinėms veikloms atlikti - sportui, profesiniam rengimui, menams ir kt. (21st Century Learning Environments, 2006).

Fizinei mokymo/si aplinkai dažniausiai priskiriami mokyklos pastatai, patalpos, teritorija, mokymo/si priemonės. Kaip teigia A. Dove (2006), fizinė erdvė vis dažniau mokslininkų yra įvardijama vienu svarbiausių veiksnių sudarant sąlygas besimokančiųjų mokymuisi, žinių kūrimui ir dalijimuisi jomis. Keičiantis ugdymo paradigmoms, iš esmės turi keistis ir mokyklų pastatų projektavimas, kad būtų tenkinami šiuolaikinei mokymo/si aplinkai keliami reikalavimai (Li, Locke, Nair, Bunting, 2005). Visų pirma mokymo/si erdvės turi būti tinkamos kuo įvairesnėms mokymo/si technologijoms. Kaip teigia minėti autoriai, mokyklose turi būti sudaromos sąlygos naudotis informacinių komunikacinių technologijų ištekliais - interaktyviosiomis lentomis, plačiajuoste radijo signalų sistema, nešiojamaisiais kompiuteriais, be laido interneto prieiga ir kt. Mokyklų pastatai turi būti pritaikyti įvairioms vietos bendruomenės (įvairios socialinės ir kultūrinės patirties žmonėms) poreikiams ir neįgaliųjų (ribotų intelektinių, fizinių, juslinių galimybių, turinčių mokymosi sunkumų) mokyklos ir vietos bendruomenės narių poreikiams. Pastarasis reikalavimas yra esminis, užtikrinant lygias mokymosi galimybes ir ugdymo paslaugų prieinamumą.

Šiuolaikinėms mokykloms keliami ir aukšti aplinkosauginiai reikalavimai. Siekiama didinti besimokančiųjų patogumą (higienos, saugumo, akustikos, erdvių prieinamumo, natūralaus apšvietimo ir vėdinimo požiūriu), o kartu mažinti eksploatuojamų pastatų poveikį

aplinkai. Laikantis šių reikalavimų efektyviau naudojama vidinė ir išorinė mokyklų aplinka, siekiant mokymo/si tikslų.

Ugdymo institucijų pastatų kokybę galima apibūdinti pagal atitikties ugdymo tikslams, prieinamumo, pritaikomumo, patogumo ir saugumo kriterijus. Tačiau kokybę skirtingos mokymo/si dalyvių grupės gali vertinti vadovaudamosi skirtingais kriterijais, todėl pravartu turėti bendrą kokybės modelį, priimtina visoms mokymo/si dalyvių grupėms. 2006 m. EBPO rekomendacijose šiuolaikinei mokymo/si aplinkai kurti (21st Century Learning Environments, 2006) pateikimas mokyklų pastatų kokybės vertinimo modelis, kuris gali atitikti šiuos reikalavimus. Šiuo modeliu pabrėžiami trys esminiai principai: patvarumas (pavyzdžiui, statybos darbų ir medžiagų kokybė), funkcionalumas (dizaino funkcionalumas, erdvių panaudojimo galimybės, prieinamumas), patrauklumas (pastatas turi būti patrauklus mokyklos ir vietos bendruomenės nariams).

Pažymėtina, kad mokymo/si aplinkos sampratos apibūdinimuose autoriai išskiria ir konceptualizuoja skirtingus aspektus, teikdami nevienodą edukacinę vertę atskiriems jos elementams. Skirtingai mokslinėje literatūroje interpretuojama mokymo/si ir edukacinė aplinka. Įvertinant edukacinės ir mokymo/si aplinkos ypatumus, autoriai akcentuoja, kad ne kiekviena edukacinė aplinka tampa mokymo/si aplinka. Edukacinių aplinkų kūrėjai, siekdami sukurti į besimokantįjį orientuotas edukacines aplinkas, turi įvertinti jų kūrimo pagrindinius principus: besimokančiajam turi būti sudaromos galimybės pasirinkti ir siekti individualių mokymosi tikslų, pačiam kontroliuoti mokymosi procesą ir prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi (Šiaučiukėnienė, Visockienė, Talijūnienė, 2006). B.G. Wilson (1995) mokymosi aplinkos, kurią sudaro mokinytis ir vieta arba erdvė, kurioje jis mokosi padedamas įvairių mokymo priemonių, metodų ir būdų, naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, atrinkdamas ir interpretuodamas informaciją, samprata yra išplėta. Mokslinės literatūros analizė rodo, kad galima išskirti ir tokius mokymosi aplinkos elementus: informacijos šaltiniai (mokytojas, bendramoksliai, bibliotekininkai, spausdinti ir elektroniniai šaltiniai, internetas ir kt.), fizinės arba virtualios erdvės, mokymosi gebėjimai ir patirtis (metamokymosi kompetencija), socialinė sąveika (Šiaučiukėnienė, Visockienė, Talijūnienė, 2006). Šios sampratos leidžia daryti prielaidą, kad, įvertinant edukacinės ir mokymosi aplinkos ypatumus, ypač vadovavimo skirtumus mokymosi procesuose, ne kiekviena edukacinė aplinka tampa mokymosi aplinka. Edukacinė aplinka turi būti kuriama taip, kad besimokantysis galėtų ja pasinaudoti. Tokį požiūrį atitinka besimokantįjį įgalinančios edukacinės aplinkos samprata – tai sukūrimas tokios edukacinės aplinkos, kurios kompetencinės, psichologinės, mokymosi ir materialiosios – organizacinės sąlygos suteikia kiekvienam mokymosi galios ir turi įtakos sėkmingam mokymuisi (Lipinskienė, 2002). Joje besimokantysis turi jaustis pajėgus asmeniškai tobulėti, pasirenkant mokymosi vietą, laiką.

Minėtoji aplinka turi atitikti besimokančiojo poreikius. Pats blogiausias atvejis, kai edukacinė ir besimokančiojo mokymosi aplinka nesutampa. Ji gali būti net destruktivi (šeimos, gatvės, masinės informacijos priemonės ir kt.). Šiandien besimokantieji (vaikai ir suaugusieji) gyvena spartėjančios kaitos ir informacinės visuomenės vystymosi laikotarpiu. Mokymosi procesai kaip ir pasaulis keičiasi, sudėtingėja, dėl ko kinta ir mokymosi paradigma. Šiuolaikinė didaktika akcentuoja svarbiausią mokymo tikslą – išmokyti besimokantįjį mokytis. Tada jis įgyja metamokymosi (mokymosi kaip mokytis) kompetenciją (Šiaučiukėnienė, 1997, Jucevičienė, 2001 ir kt.). Edukacinės technologijos – tai mokymo ir mokymosi strategijos (mokytojo novacinė veikla, integruojanti edukacinį ir vadybinį požiūrį į mokymąsi), būdai, metodai, formos. Mokykloje kaip besimokančiojoje organizacijoje mokiniui suteikiama teisė būti partneriu organizuojant mokymosi veiklą ir kuriant edukacines savo mokymuisi aplinkas.

2. MOKYKLOS BIBLIOTEKOS SAMPRATA IR PASKIRTIS: POKYČIAI IR JUOS SĄLYGOJANTYS VEIKSNIAI

2.1. Bibliotekos sampratos ir reikšmingumo kaita

Bibliotekos yra vienos iš seniausių socialinių ir kultūrinių institucijų žmonijos istorijoje (Pupelienė, 2007). Žinių/informacinėje visuomenėje kinta tradicinė bibliotekų, o tuo pačiu ir mokyklos bibliotekos samprata ir paskirtis. Šiuos pokyčius pirmiausia sąlygoja žinių/informacijos valdymo poreikis žinių/informacinėje visuomenėje. Bibliotekos yra vienos seniausių institucijų, kurių paskirtis - rinkti, organizuoti bei perteikti žinias ir informaciją, kad ir kokios formos jos būtų, yra unikalios. Modernioje žinių ekonomikos visuomenėje bibliotekų galimybė užtikrinti visų piliečių prieigą prie žinių ir informacijos tampa kaip niekada aktuali ir reikšminga. Informacinėje visuomenėje atsiranda vis daugiau žmonių ir organizacijų, dirbančių su informacijos kūrimu, kaupimu, tvarkymu, paskirstymu ir vartojimu (Glosienė, 2000).

„Tarptautinių žodžių žodyne“ biblioteka apibūdinama kaip „įstaiga, komplektuojanti, tirianti, propaguojanti ir teikianti skaitytojams knygas bei kitus literatūrinius dokumentus“ (Tarptautinių žodžių žodynas, 2008). Lietuvos standarte „Informacija ir dokumentavimas. Tarptautinė bibliotekų statistika“ (2005) pateikiamas toks bibliotekos apibrėžimas: „Institucija arba jos dalis, kurios paskirtis yra formuoti, kaupti ir tvarkyti dokumentų fondą, sudarant galimybes naudotis informacijos ištekliais, reikalingais jos vartotojų informacinėms, tyrimų, mokymo, kultūros ar laisvalaikio reikmėms“ (Informacija ir dokumentavimas. Tarptautinė bibliotekų statistika, 2005). Tarptautinėje informacijos ir bibliotekininkystės mokslo enciklopedijoje biblioteka apibūdinama kaip „naudoti skirtas informacijos rinkinys“ (International encyclopedia of information and library science, 1997). Enciklopediniame žodyne „Knygotyra“ (1997) taip pat pateikiamas bibliotekos apibrėžimas: „Biblioteka – tai socialinės komunikacijos institucija, kaupianti, tvarkanti, laikanti dokumentus – rankraščius, knygas, periodinius leidinius, kitus spaudinius, garsines, vaizdines bei elektronines laikmenas ir kt.“ (Pupelienė, 2007).

Biblioteka – įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas juridinis asmuo, veikiantis informacijos sklaidos, kultūros, mokslo ir švietimo srityse ir vykdamas bibliotekų veiklą. Mokyklos (išskyrus aukštosios) biblioteka yra šios mokyklos struktūrinis padalinys, joje aptarnaujama mokyklos bendruomenė (LR Bibliotekų įstatymo pakeitimo įstatymas, 2004m. liepos 15d. Nr. IX-2378). Enciklopediniame edukologijos žodyne L.Jovaiša (2007) biblioteką [gr. Bibliothēke - gr. Biblijōn - knyga + theke - knygų saugykla] apibūdina kultūros ir švietimo įstaiga, komplektuojančią knygas, žurnalus ir kitokius leidinius, tenkinančią skaitytojų informacinius poreikius, mokslinius, techninius, meninius interesus, organizuojančią šviečiamąjį darbą. Ji taip pat yra socialinio asmenybės ugdymo institucija (Jovaiša, 2007).

2001m. birželio 13d. LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr.982 patvirtinta Mokyklos bibliotekos koncepcija, kurios tikslas buvo apibrėžti šiuolaikinės mokyklos bibliotekos sampratą bei funkcijas. Koncepcijos 2-os dalies 7 str. nurodoma, kad “ mokyklos biblioteka - tai atviras švietimo ir informacijos centras, mokymo ir mokymosi vieta su modernia informacine bei technine baze. Ji visapusiškai tenkina mokyklos bendruomenės narių informacinius poreikius, savo fondais ir veikla dalyvauja ugdymo procese, sudarydama sąlygas asmenybei savarankiškai tobulėti. Mokyklos biblioteka turi būti įsteigta kiekvienoje bendrojo lavinimo ir profesinėje mokykloje“.

Bibliotekos, tradicinės viešojo informacijos sektoriaus institucijos, dar prieš keletą dešimtmečių turėjusios išskirtinę, monopolinę informacijos ir žinių sklaidos visuomenėje funkciją, šiandien atsидūrė naujų iššūkių ir konkurencijos erdvėje. Akivaizdu, kad tradiciniams informacijos paslaugų tiekėjams informacijos ir žinių amžiuje atsiveria ir naujos grėsmės, ir naujos plėtros galimybės. Šiuolaikinis žmogus, tapdamas žinių/informacinės visuomenės piliečiu, pirmiausia turi išmokti susirasti jam reikalingą informaciją, ją atsirinkti, analizuoti, vertinti ir šios informacijos pagrindu kurti žinias, reikalingas jo nuolatiniam mokymuisi, veiklai, efektyviai integracijai visuomenėje.

Lietuvos strateginiuose dokumentuose akcentuojama, jog ugdymo turinys ir procesas įvairaus lygmens ugdymo institucijose turi padėti ugdyti šiuolaikinę informacijos vartotoją, kelti jo informacinę kultūrą. Siekiant įgyvendinti šį tikslą, labai svarbiais veiksniais tampa informacijos šaltinių kaupimas ir saugojimas įvairiose laikmenose, jų skleidimas ir efektyvus naudojimas. Šio uždavinio - ugdyti informacinius gebėjimus, plėtoti informacinę kultūrą – įgyvendinimo turi imtis šiuolaikinė mokykla, į kintančius mokymo-mokymosi procesus įtraukdama pagrindinį mokyklos informacijos šaltinį – biblioteką.

Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos bendrosiose programose keliamas tikslas – kryptingai plėsti mokyklos bibliotekos komplektavimą, ieškoti naujų bibliotekininko darbo su mokytojais ir mokiniais būdų bei atitinkamai plėsti mokyklų bibliotekininkų kompetencijas. Mokyklų bibliotekų vaidmuo pabrėžiamas ir Informacinių technologijų diegimo Lietuvos švietime strategijoje (2002-2012 m.). Akcentuojama, kad mokyklų bibliotekose-skaityklose turi būti įrengtos kompiuterizuotos darbo vietos bibliotekos darbuotojams ir klientams, įdiegta bibliotekų informacinė sistema, užtikrintas kokybiškas įvairių mokyklos, šalies ir pasaulio informacijos šaltinių prieinamumas. Bibliotekos turi tapti besimokančiųjų informacinės kultūros ugdymo centrais. Mokyklų bibliotekose programinės literatūros teikimo funkciją papildė informacijos raštingumo ugdymo paslaugos, bibliotekos tampa centriniu reflektivaus mokymo ir mokymosi elementu. Bibliotekos iš pasyvių tikslinės informacijos rinkinių virto esmine organizacijos informacijos ir žinių valdymo struktūra, užimančia aukštą poziciją organizacijos

hierarchijoje (Evans, 2000). Tai liudija apie bibliotekos paskirties ir reikšmingumo kaitą mokyklos organizacijoje.

2.2. Mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro paskirtis

Pirmieji mokymo proceso pokyčiai ir ryški mokyklos bibliotekos kaita jau prieš keletą dešimtmečių prasidėjo JAV, Kanadoje ir Australijoje (ten pirmiausia mokyklų bibliotekos buvo kompiuterizuotos). Viena svarbiausių šiuolaikinės mokyklos užduočių – parengti mokinius ilgalaikiam savarankiškam mokumuisi, o esminė šios užduoties sudedamoji dalis yra informacinių gebėjimų ugdymas, suvienijant pedagogo, bibliotekininko ir mokinio pastangas. Naujus reikalavimus mokyklos bibliotekai kelia informacinės visuomenės formavimasis, padidėjęs informacijos srautas, mokymosi šaltinių įvairovė, informacinių technologijų plėtra.

Pasak Kulthau, (1996), Niinakango (1995), naudojimasis viena ar dviem bibliotekomis leidžia tobulinti mokinių bibliotekinius gebėjimus, bet dar negarantuoja, kad informaciniai gebėjimai bus tinkamai išugdyti. Mokinys gali gerai orientotis bibliotekų fonduose, jų informacijos paieškos sistemose, tačiau neišmokstama valdyti informacijos, ją tinkamai pasirinkti ir vertinti. Todėl informacinių gebėjimų ugdymas tampa pagrindine mokyklos bibliotekos funkcija. Mokykla kartu su biblioteka padeda jaunajai kartai tapti informacinės visuomenės nariais, ugdo jų kritinį mąstymą, informacinius gebėjimus bei visapusišką (gramatinį, informacinį bei kompiuterinį) raštingumą.

Mokyklos bibliotekų sampratos bei veiklos funkcijų kaitai didžiausios reikšmės turėjo informacinės visuomenės kūrimasis. Informacinė visuomenė neatsiejama nuo informacijos sklaidos ir vartojimo, o pagrindiniu jos reikalavimu laikomas gebėjimas mokytis visą gyvenimą. Mokiniai nuolat mokomi dirbti su įvairia informacija. Informaciniai įgūdžiai jiems padeda lengviau orientotis įvairiuose šaltiniuose. Mokiniai kaip informacinės visuomenės piliečiai turi mokėti ne tik greitai susirasti reikalingą informaciją, bet ir ją įvertinti bei šios informacijos pagrindu kurti žinias, reikalingas nuolatiniam mokymuisi. E.James Herring (1998) teigia, kad tai įgūdžiai, kuriais mokiniai remiasi, norėdami nustatyti informacijos, savokų ir idėjų tikslą, o vėliau apmąstymą, kaip efektyviau tuos įgūdžius pritaikyti. A.Irving (2001), informacinių įgūdžių tyrinėtoja, devyniapakopio modelio kūrėja ir knygos *Study and Information Skills Across the Curriculum* autorė teigia, jog informacinių įgūdžių sąvoka sieja daugybę šalutinių ir būtinausių įgūdžių, susijusių su skaitymu, analizavimu bei pristatymu.

Mokyklos biblioteka priklauso Lietuvos bibliotekų sistemai. Pagal įstatymus visos mokyklos gali turėti biblioteką, kaip savo struktūrinį padalinį ir aptarnauti savo bendruomenės narius. Mokyklos bibliotekos teikiamomis paslaugomis naudojasi visa mokyklos bendruomenė: pedagogai, moksleiviai, administracija. Jie turi lygias teises būti vienodai aptarnauti. Moksleivių tėvai, kiti su mokykla susiję asmenys ir organizacijos mokyklos bibliotekoje aptarnaujami

mokyklos nuostatų nustatyta tvarka. Mokyklos biblioteka bendradarbiauja su pedagogų švietimo centrais, apskričių ir savivaldybių viešosiomis bibliotekomis, kitų mokyklų bibliotekomis, Nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka, kitomis įstaigomis ir institucijomis. Pagal Europos Sąjungos projekto PULMAN gaires, moksleiviams reikalingos tokios paslaugos, kurios įvairiais būdais skatintų jų tobulėjimą. Nauji pagrindiniai gebėjimai buvo apibrėžti Europos sąjungos Tarybos susitikime Lisabonoje 2000 metais. Tai: gebėjimai naudotis informacinėmis technologijomis, užsienio kalbų, technologinės kultūros, vadybos ir socialiniai gebėjimai.

Lietuvos mokyklos bibliotekos koncepcijoje (2001m.) akcentuojama, jog, realizuodama kiekvienos mokyklos bendruomenės nario teisę gauti ir skleisti informaciją, mokyklos biblioteka plečia savo funkcijas. Švietimo bendruomenei būtina, kad reformos darbuose dalyvautų ir mokyklos biblioteka, padedanti augančiai kartai integruotis į informacinę visuomenę. Ji drauge su pedagogų bendruomene turi ugdyti mokinių socialinius, asmeninius, komunikacinius, informacinius ir kritinio mąstymo gebėjimus, teikti pagalbą rengiant projektus, įvaldant naujas informacijos ir komunikacijų technologijas. Mokyklos bibliotekos koncepcija apibrėžia mokinių integravimosi į informacinę visuomenę, informacinių įgūdžių ugdymosi reikšmingumą, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Tarybos apibrėžtus pagrindinius gebėjimus. Pagal minėtą mokyklos bibliotekos koncepciją yra skelbiama ir mokyklos bibliotekos samprata, kuri yra apibrėžiama kaip „atviras švietimo ir informacijos centras, mokymo ir mokymosi vieta su modernia informacine bei technine baze. Ji visapusiškai tenkina mokyklos bendruomenės narių informacinius poreikius, savo fondais ir veikla dalyvauja ugdymo procese, sudarydama sąlygas asmenybei savarankiškai tobulėti. Koncepcijoje akcentuojama, kad šiuolaikinė mokyklos biblioteka- atliekanti ir informacijos centro funkcijas – informacines technologijas naudoja ne tik informacijos paieškos, saugojimo, kūrimo, bet ir ryšio su kitomis institucijomis bei duomenų bazėmis priemonę. Informacinės technologijos padeda sukurti naują, moksleiviams patrauklią mokymosi aplinką, kurioje lengviau realizuoti šiuolaikinio ugdymo reikalavimus. Nauja mokyklos kaip informacinio centro paskirtis įgalina mokyklas panaudoti bibliotekų edukacinį potencialą, įgyvendinant besimokančios mokyklos strategiją. Edukacinių bei informacinių paslaugų teikimas, mokymas mokyklos bendruomenę vykdyti informacijos paiešką, naudotis interaktyviomis technologijomis, sudaro sąlygas ir pagerina galimybes mokiniams savarankiškai mokytis, pedagogams rengtis pamokoms, ieškoti naujų darbo metodų. „Negalime sukurti besimokančios visuomenės nepavertę mokytojo profesionaliu besimokančiuoju“, bibliotekininko – mokytojo pagalbininku (Fullan, 1999). Mokytojas, bibliotekininkas – besimokančios visuomenės pilietis, todėl jų asmeninės savybės – atvirumas naujovėms, kūrybiškumas, bendradarbiavimo įgūdžiai ir pasiryžimas nuolat atnaujinti žinias – yra kartinės sėkmės prielaidos. Labai svarbu tinkamas mokytojo, bibliotekininko profesinis

pasirengimas. Jie turi suprasti besimokančios visuomenės tikslus, išmanyti naujus mokymo metodus ir priemones (Markauskaitė, 2011). Mokytojų veiklos kaita ir didėjantys reikalavimai ugdymo proceso kokybei lemia bendradarbiavimo priemonių pasirinkimą. Tradicines bendradarbiavimo priemones keičia modernios. Pedagogai, bibliotekininkai ir bendruomenė gali naudotis informacinėmis technologijomis ir programomis ieškodami aktualios medžiagos, bendraudami su kolegomis, rengdami bendrus projektus bei tobulindami ugdymo turinį (Chreptavičienė, Tautkevičienė, 2010).

2.3. Mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro edukacinio potencialo plėtra

Mokyklų bibliotekų edukacinių informacinių paslaugų kokybę be kitų veiksnių įtakoja ir bibliotekų darbuotojų kvalifikacija, nuolatinis jų kompetencijų tobulinimas bei bibliotekų infrastruktūra. Vienas iš naujausių švietimo kaitos proceso rėmimo būdų yra mokyklos tobulinimas. Mokyklų tobulinimas – tai sistemingoos nuolatinės pastangos pakeisti mokymosi sąlygas ir įvykdyti kitus pokyčius, kurių galutinis tikslas- efektyvesnis švietimo tikslų įgyvendinimas (Tarptautinis mokyklų tobulinimo projektas, 1984). B.Fidler (2006) teigimu, vieni mokyklos procesai ir sąlygos padeda geriau siekti ugdymo tikslų tiesiogiai, kiti- netiesiogiai. Mokyklų perėjimas nuo vien tik mokymo akcentavimo prie mokymo ir mokymosi, kai akcentuojamas mokymasis, išryškėja, kad nuolatinis mokymasis – ne tik asmens pasiekimai, bet visų pirma besimokančios organizacijos požymis (Anužienė, Uzdila, 2002). Labai svarbus mokyklų pokyčių įgyvendinimo etapas yra pasirinktas įgyvendinimo modelis. Švietimo ir mokslo ministerija 1998m. vienu iš svarbiausių švietimo prioritetų paskelbė ugdymo kokybę. Per šį laikotarpį įvyko daug pokyčių, tame tarpe buvo parengti mokyklų bibliotekų modernizavimo dokumentai ir pradėti įgyvendinti juose užsibrėžti mokyklų bibliotekų modernizavimo tikslai. 2009 07 03 Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) Švietimo aprūpinimo centras (ŠAC) pradėjo vykdyti projektą „Bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekų modernizavimas“, kurio finansavimo ir administravimo sutartis pasirašyta tarp Centrinės projektų valdymo agentūros, ŠMM bei ŠAC. Šio projekto įgyvendinimui skirta 22 440 000 litų, kurie numatyti panaudoti 240 šalies mokyklų bibliotekų aprūpinimui baldais ir įranga. Projektas finansuojamas pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programą iš Europos regioninės plėtros fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų.

2011 metais lapkričio mėnesį pradėtas įgyvendinti projektas “Mokyklos bibliotekos darbuotojų kompetencijos tobulinimas, taikant šiuolaikines priemones”. Numatoma projekto trukmė iki 2013m.lapkričio 22dienes. Projektas yra sudėtinė programos „Mokyklų tobulinimo programa plus (MTP +)“ dalis, įgyvendinamas pagal trišalę finansavimo ir administravimo sutartį, 2011 m. lapkričio 22 d. pasirašytą Švietimo ir mokslo ministerijos, Europos socialinio

fondo agentūros ir Ugdymo plėtotės centro. Projektas finansuojamas iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ įgyvendinimo VP1–2.3-ŠMM-04-V priemonę „Kokybiškos mokymosi psichologinės, specialiosios ar socialinės pedagoginės ir kitokios pagalbos besimokantiems teikimas, didinant mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą“. Projekto tikslas – gerinti mokyklų bibliotekų teikiamų paslaugų kokybę ir efektyvumą, didinant mokyklų bibliotekų darbuotojų kaip ugdymo proceso dalyvių veiklos mastą ir įvairovę. Projekto veiklos:

- Mokyklų bibliotekų informacinių sistemų diegimas ir plėtra.
- Vadovėlių duomenų bazės paslaugų kokybės gerinimas (Vadovėlių duomenų bazės plėtra, bendrojo lavinimo vadovėlių ir kitų mokymo priemonių turinio vertintojų kvalifikacijos tobulinimas)
- Virtualios edukacinės bibliotekos (VEB) sukūrimas ir plėtra.
- Mokyklų bibliotekų profesinės bendruomenės bendradarbiavimas virtualioje aplinkoje ir gerosios patirties sklaida.
- Pilietinių inovatyvių idėjų diegimas mokyklų bibliotekose.
- Viešųjų bibliotekų ir mokyklų bendradarbiavimas diegiant ugdymo ir švietimo pagalbos inovacijas.
- Apskritojų stalo diskusijų organizavimas ir rekomendacijų dėl mokyklų bibliotekų veiklos parengimas.
- Mokyklų bibliotekų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas.
- Pedagoginių-psichologinių žinių kursai mokyklų bibliotekų darbuotojams.
- Mokyklų bibliotekų darbuotojų švietimo konsultantų kvalifikacijos tobulinimas.

Numatytos mokyklų bibliotekų modernizavimo kryptys patvirtina, kad mokyklos biblioteka yra svarbi žinių/informacinės visuomenės institucija. Mokyklos biblioteka mokyklos organizacinėje struktūroje yra viena svarbiausių informacinio aprūpinimo ir mokymosi bei informacinės kultūros formavimo grandžių, diegiant ugdymo inovacijas. Mokyklos bibliotekos modernizavimo priemonių įgyvendinimas, orientuojantis į informacinės/žinių visuomenės bei mokymosi procesų dalyvių (mokinių, mokytojų, mokyklos administracijos) poreikius, naujas mokymosi strategijas, įgalina efektyviau panaudoti bibliotekų informacinį edukacinį potencialą, siejant jį su esminiais ugdymo kokybės, mokymosi visą gyvenimą, efektyvesnės integracijos į bendrą šalies informacinę sistemą pokyčiais. Biblioteka, pasak Janiūnienės (2001), yra visuomenės informacinės infrastruktūros dalis. Petuchovaitės nuomone (2000), biblioteka įgalina sieti (komunikuoti) paveldą su ateitimi. Šiuo požiūriu aktualizuojama kultūrinė bibliotekos funkcija. Tuo pačiu biblioteka yra ir socialinė institucija, nes jos dėmesio centre yra

vartotojas - klientas, lankytojas (Pupelienė, 2007). Mokyklų bibliotekos tampa daugiafunkciniu centru; mokyklos bendruomenės nariams teikiamos informacinės paslaugos, susijusios su ugdymo procesu; ugdomi mokinių informaciniai gebėjimai, mokymosi kultūra; sudaromos sąlygos savarankiško mokymosi kokybei gerinti; mokyklos bendruomenės nariai mokomi prasmingai naudotis technologijomis; mokiniai rengiami tapti visą gyvenimą trunkančio mokymosi proceso dalyviais; mokiniams teikiamos profesinio informavimo paslaugos. Biblioteka turėtų tapti mokyklos kaitos centru. Jos funkcijos turėtų aprėpti mokyklos kaitos procesų iniciavimą, kaupiant, analizuojant ir pateikiant informaciją apie pokyčius švietime mokyklos bendruomenei. Tai informacijos apie pasaulines švietimo vadybos, pedagogikos ir psichologijos pokyčius kaupimas; situacijos analizė mokykloje; mokytojų kvalifikacijos kėlimas; aprūpinimas reikalingais intelektualiniais resursais; tyrimų atlikimas, apklausa, jų metodikos paruošimas; ryšiai su bibliotekomis, leidyklomis, kitomis valstybinėmis institucijomis; vykstančios kaitos stebėjimas; įvertinimas; koregavimas. Mokyklos biblioteka turėtų efektyviau panaudoti savo edukacinį potencialą, realizuodama ugdymo organizavimo funkciją. Mokytojai ir bibliotekininkai tampa partneriais, turinčiais bendrus interesus tikslus ir formuojančiais sėkmingą visų mokinių mokymosi patyrimą. Tuo būdu mokyklos biblioteka atlieka ir metodinę/didaktinę funkciją, kaip patraukli, įgalinanti, aprūpinta šiuolaikinėmis mokymosi priemonėmis edukacinė mokymosi aplinka.

3. MOKYKLOS BIBLIOTEKOS KAIP INFORMACINIO CENTRO EDUKACINIO POTENCIALO RAIŠKOS, ĮGYVENDINANT BESIMOKANČIOS ORGANIZACIJOS STRATEGIJĄ, TYRIMAS

3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Išanalizavus mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro sampratą, paskirties, reikšmingumo, sąsajų su mokyklos mokymo/si kultūra teorinius aspektus, pagrįstos bibliotekos edukacinio potencialo panaudojimo galimybes, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją, atliktas empirinis tyrimas, pasirinkus kiekybinio tyrimo priemonę. Kiekybinis tyrimas reiškia, kad „edukologinio pažinimo objekto požymiai matuojami skalėmis, apdorojami ir analizuojami statistiniais metodais, o rezultatai interpretuojami iš anksto užbrėžtų prielaidų aspektu“ (Bitinas, 2006, p.82).

Tyrimas buvo atliekamas keliais etapais: pirmiausia apibrėžta tyrimo problema, objektas, suformuluotas tyrimo tikslas ir uždaviniai, numatytos tyrimo metodologinės priemonės ir tiriamųjų grupės. Atlikus mokslinės literatūros ir dokumentų turinio analizę, parengti trys tyrimo instrumentai atskiroms tiriamųjų grupėms – mokytojams, bibliotekininkams bei mokiniams. Tyrimui atlikti pasirinktas anketinės apklausos metodas. Sudarytos trys mišraus tipo anketos mokytojams, mokiniams, bibliotekininkams. Klausimynai skiriasi kintamųjų skaičiumi. Mokytojams ir mokiniams skirtų anketų struktūra yra panaši. Bibliotekininkams skirta anketa siauresnė apimtimi. Tyrimo instrumente pateikiami klausimai labiau orientuoti bibliotekos vykdomų funkcijų/veiklų apimčiai bei potencialui identifikuoti. Klausimynus sudarė instrukcinė – motyvacinė dalis, demografinis bei diagnostinis blokai. Mokytojų ir mokinių atsakymams fiksuoti naudota keturių pakopų likerto skalė (visiškai sutinku, sutinku, iš dalies sutinku, nesutinku), bibliotekininkams – trijų (sutinku, iš dalies sutinku, nesutinku; vykdu iš dalies vykdu, nevykdu; visuomet, kartais, niekada), dviejų (ugdau, norėčiau ugdyti) pakopų skalė. Kiekybiniam tikslinių grupių tyrimui atlikti taikyta apklausa raštu, betarpiškai dalyvaujant tyrėjai, ir apklausa elektronine forma, siunčiant ir gaunant anketas elektroniniu paštu.

Tyrimo imtis sudaryta tikslinės atrankos būdu. Pagrindiniai tiriamųjų atrankos kriterijai: mokytojams- užimama mokytojo pareigybė mokykloje, mokiniams – mokymasis bendrojo ugdymo mokykloje, bibliotekininkams – užimama bibliotekininko pareigybė bendrojo ugdymo mokykloje. Laikytasi nuostatos, kad imtis – tiriamieji yra pakankamai informatyvūs tyrimo tikslų atžvilgiu, nes betarpiškai dalyvauja procesuose, kurie yra tyrimo objekto ribose, yra sukaukę pakankamai patirties ir gali teikti patikimą informaciją apie tiriamą reiškinį. Tyrime dalyvavo po vieną trijų miestų - Klaipėdos (N progimnazijos), Telšių (N pagrindinės), Kuršėnų (N pagrindinės) bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai (128), tų pačių mokyklų 8-10 klasių mokiniai (77) ir 46 Klaipėdos, Telšių miesto mokyklų bei Šiaulių rajono visų 27 bendrojo

ugdymo mokyklų bibliotekininkai. Iš viso tyrime dalyvavo 251 respondentas. Tyrimo metu išdalinta 270 anketų. Duomenų analizei buvo panaudota 251 anketa; 19 anketų negrižo.

Empirinio tyrimo tikslas buvo – identifikuoti mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro edukacinio potencialo panaudojimo raiškos tendencijas, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją, mokytojų, mokinių, bibliotekininkų požiūrio aspektu.

Tyrimo duomenų analizei naudotas aprašomosios statistikos metodas, nustatant respondentų atsakymų santykinių dažnių procentinę išraišką. Tyrimo duomenims apdoroti, sisteminti ir pavaizduoti grafiškai naudota *Windows Microsoft Office Excel 2010* programa. Tyrimo duomenys įvertinami ir interpretuojami. Gautų tyrimo rezultatų pagrindu suformuluotos išvados ir rekomendacijos.

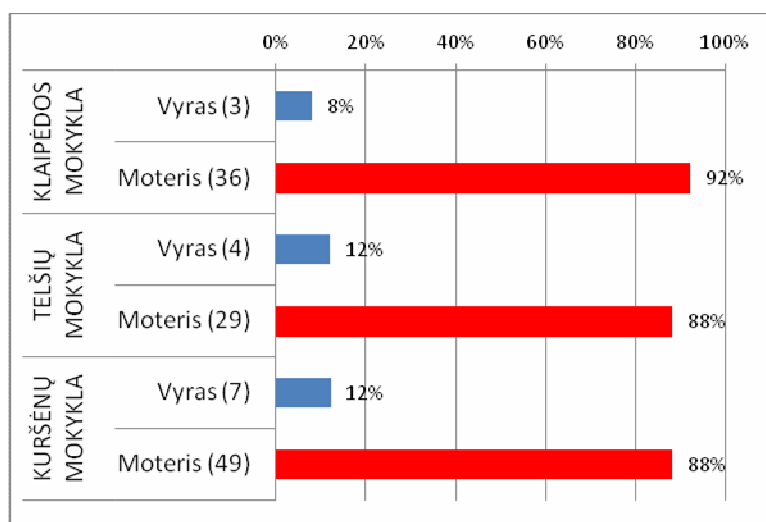
Tyrimo metu laikytasi tyrimo etikos reikalavimų; užtikrintas tyrimo konfidencialumas ir anonimiškumas.

3.2. Tyrimo rezultatai ir jų analizė

3.2.1. Pedagogų anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė

Tyrimo iš viso dalyvavo 128 mokytojai iš Klaipėdos, Telšių ir Kuršėnų N bendrojo ugdymo mokyklų. Charakterizuojant respondentus, akcentuojamas jų išsilavimas, pedagoginė kvalifikacija, pasiskirstymas pagal lytį ir miestus. Siekiant pagrįsto atlikto tyrimo rezultatų apibūdinimo, paminėti demografiniai bruožai aptariami išsamiau.

Tiriamųjų charakteristikos

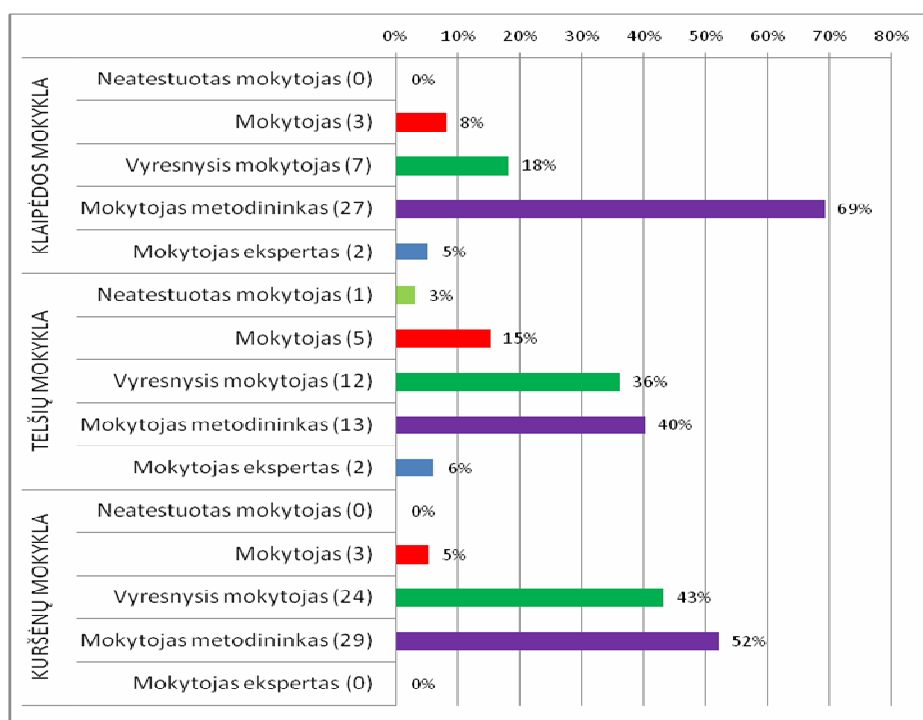

4 pav. Mokytojų pasiskirstymas pagal lytį ir miestą (N=128)

Respondentų pasiskirstymas pagal geografinę padėtį (4 pav.) yra beveik tolygus, išskyrus Kuršėnų miesto bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų skaičių. Tai yra susiję su pačios tyrėjos gyvenamąja ir darbo vieta. Lyties požiūriu, didžiąją respondentų dalį (89 proc.) sudaro moterys.

Kadangi tyrimo dalyvių pasiskirstyme vyrauja mot. lyties respondentai, nebuvo tikslinga analizuoti gautus tyrimo rezultatus lyties aspektu. Toliau darbe tyrimo duomenys analizuojami pagal respondentų pasiskirstymą miestuose.

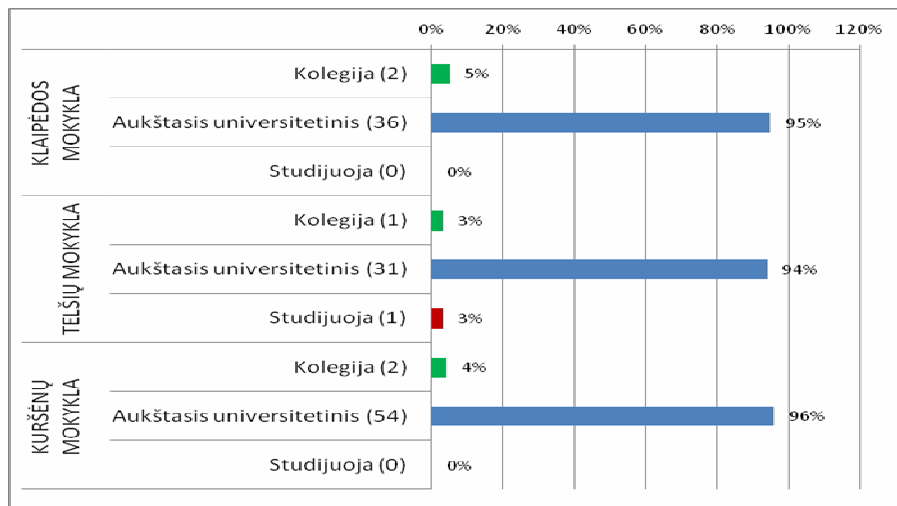
Labai svarbus pedagogų imties rodiklis yra jų kvalifikacinė kategorija. 5 paveiksle pateikti duomenys leidžia teigti, kad visų trijų miestų bendrojo lavinimo mokyklų pedagogų, dalyvavusių tyrime, didžioji dalis turi mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją. Tokia tendencija ryškiausia Klaipėdos miesto N progimnazijos pedagogų (69 proc.) tarpe. Galima daryti prielaidą, kad tokiam pedagogų pasiskirstymui pagal kvalifikacinę kategoriją įtakos gali turėti bendrojo ugdymo mokyklos tipas.

5 pav. Mokytojų pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją (N=128)

Kuršėnų N pagrindinės mokyklos pedagogų, dalyvavusių tyrime, kiek daugiau nei pusė (52 proc.) turi mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją. Telšių N pagrindinės mokyklos pedagogų, dalyvavusių tyrime, šis rodiklis yra žemiausias (40 proc.). Nežymiai mažiau pedagogų turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją, mažiausiai mokyklose yra aukščiausios kvalifikacijos mokytojų, t.y. mokytojų ekspertų – tik 3.1 procento. Tyrime dalyvavo vienas neatestuotas mokytojas ir 8.5 proc. mokytojo kvalifikacinę kategoriją turinčių tyrimo dalyvių. Respondentų demografinės charakteristikos analizė pagal kvalifikacinės kategorijos kriterijų leidžia daryti prielaidą, kad didžioji dauguma tyrime dalyvavusių visų trijų miestų pedagogų pasižymi aukšta kvalifikacija.

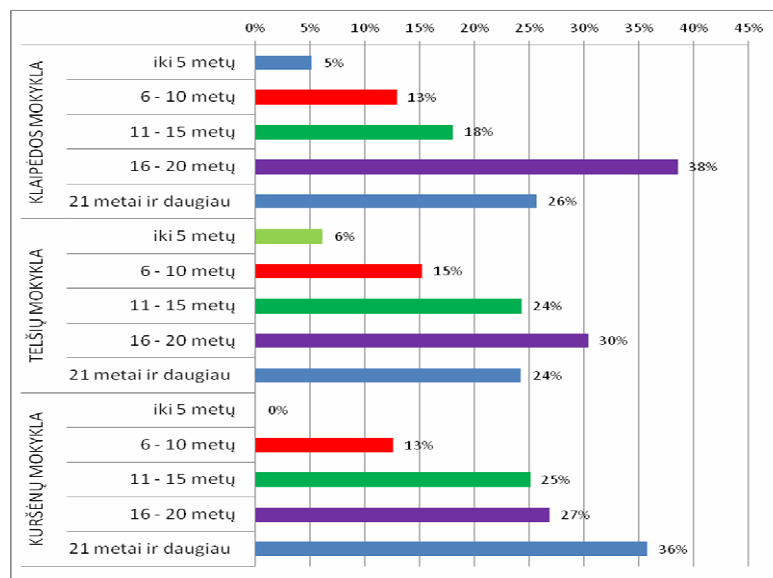
Mokytojų kvalifikacinei kategorijai įtakos turi išsilavinimas ir pedagoginio darbo stažas.

6 pav. Mokytojų pasiskirtymas pagal išsilavinimą (N=128)

Tyrimo dalyvavę trijų miestų pedagogai beveik visi (6 pav.) turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Tik 1.5 proc. yra įgiję aukštąjį išsilavinimą kolegijoje ir vienas tyrimo dalyvis (0.78 proc.) šiuo metu studijuoja.

Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal darbo stažą pateikiamas 7 paveiksle. Kaip matyti iš paveiksle pateiktų duomenų, visose trijose mokyklose daugiausia dirba pedagogų, kurių darbo stažas siekia 16-20 metų (Klaipėdos – 38proc., Telšių – 30 proc., Kuršėnų- 27 proc.) bei 21 metus ir daugiau (Klaipėdos -26 proc., Telšių –24 proc., Kuršėnų -36proc.).

7 pav. Mokytojų pasiskirstymas pagal darbo stažą (N=128)

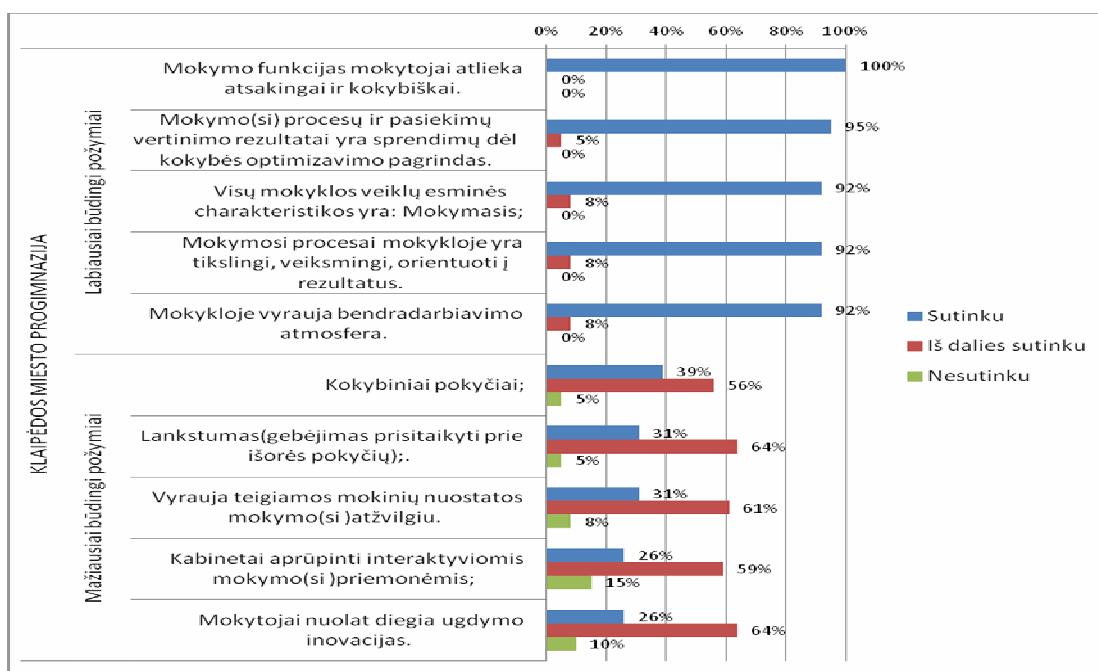
Tik dešimtadalis tiriamųjų (11proc) turi iki penkerių metų pedagoginio darbo stažą. Ši tendencija atitinka bendrą situaciją šalies mastu; Lietuvos švietimo bendruomenę daugiausia sudaro vidutinio ir brandaus amžiaus pedagogai, turintys didelį pedagoginio darbo stažą. Viena vertus, didelė pedagoginio darbo patirtis yra vertybė, kita vertus, turint galvoje pokyčius ir inovacijų diegimą švietimo sistemoje, didelis darbo stažas gali būti šiuos procesus stabdantis veiksnys, nes per ilgą darbo patirtį pedagogai susiformuoja savo mokymo stilių, turi savo

mokymo modelius ir gali būti nepakankamai lankstūs ir atviri naujovių atžvilgiu. Pastebėtina, kad tokią solidžią darbo patirtį turinčių pedagogų tarpe tik 3.1 proc. jų turi aukščiausią – t.y. eksperto kvalifikacinę kategoriją. Ši tendencija leidžia daryti prielaidą, kad tyrime dalyvavę pedagogai labiau yra linkę į profesinį prisitaikymą nei į profesinį tobulėjimą. Kadangi tyrimo metu respondentų nebuvo klausiama apie jų kvalifikacijos tobulinimo situaciją, daryti kategoriškų apibendrinimų nebūtų galima.

Tačiau prielaida galima, juolab, kad įvairūs mokslininkų tyrimai patvirtina, jog naujovės į švietimo bendruomenės ateina pakankamai sunkiai, nes lėtai kinta gana konservatyvių dėl savo prigimtinių funkcijų švietimo organizacijų kultūra. Todėl tikėtina, kad įgyvendinant mokyklose besimokančios organizacijos strategiją, mokymo/si kultūros kaitai įtakos gali turėti solidžią pedagoginio darbo patirtį turinčių mokytojų nuostatos.

3.2.2. Pedagogų anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė

Siekiant identifikuoti mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro edukacinio potencialo plėtros raišką, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją, anketinės apklausos metu pedagogų buvo prašoma įvertinti pagal pateiktus požymius/teiginius savo mokyklos mokymo/si kultūros raišką. Iš viso pateikta 20 požymių, kurių raišką savo mokykloje respondantai galėjo įvertinti keturių lygių skalėje; visiškai sutinku, sutinku, iš dalies sutinku, nesutinku. Tyrimo rezultatai analizuojami pagal atskiras mokyklas. Gauti Klaipėdos miesto N progimnazijos pedagogų atsakymų duomenys pateikiami 8 paveiksle.

8 pav. Klaipėdos miesto N progimnazijos mokytojų nuomonė apie mokymo/si kultūros raišką mokykloje (N=56)

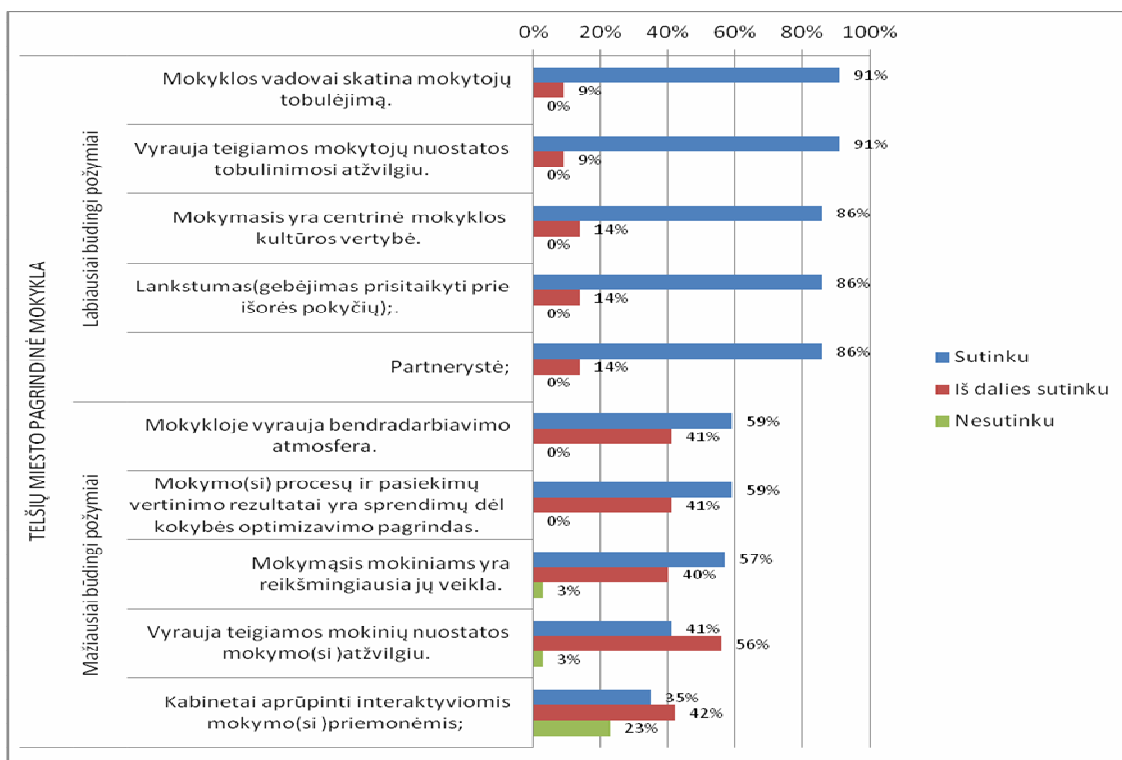
Paveikslo duomenys rodo, jog Klaipėdos N progimnazijoje dirbančių mokytojų nuomone, ryškiausias požymis, charakterizuojantis jų mokyklos mokymosi kultūrą, yra atsakingas ir kokybiškas mokymo funkcijos realizavimas. Su šiuo teiginiu sutiko visi anketą pildę pedagogai. 95 proc. tyrimo dalyvių pažymėjo, jog jų mokyklos mokymo/si kultūros raiškos požymis yra „mokymo/si procesų ir pasiekimų vertinimo rezultatai, kaip optimalios kokybės sprendimo pagrindas“. 92 proc. mokytojų mano, kad jų mokyklos visų veiklų pagrindas yra mokymasis; mokymo/si procesai mokykloje yra tikslingi, veiksmingi, orientuoti į rezultatus (92 proc.); mokykloje vyrauja bendradarbiavimo atmosfera (92 proc.).

Daugiau nei pusė (64 proc.) Klaipėdos N progimnazijos tyrime dalyvavusių pedagogų tik iš dalies sutinka, kad jų mokyklai yra būdingas lankstumas, t.y. gebėjimas prisitaikyti prie išorės pokyčių. Tiek pat pedagogų (64 proc.) iš dalies sutinka, kad mokytojai nuolat diegia ugdymo inovacijas, kiek mažiau pedagogų (61 proc.) iš dalies sutinka, ir tik kiek daugiau nei trečdalis (31 proc.) sutinka, kad jų mokykloje vyrauja teigiamos mokinių nuostatos mokymo/si atžvilgiu. Daugiau nei pusė respondentų (59 proc.) iš dalies pripažįsta, kad jų mokykla aprūpinta interaktyviomis mokymo/si priemonėmis.

Klaipėdos N progimnazijos pedagogų nuomonės procentinė išraiška leidžia daryti prielaidą, kad labiausiai šios grupės respondentai savo mokyklos mokymo/si kultūros raišką sieja su tokiais požymiais kaip: atsakingu ir kokybišku mokytojų darbu, mokymo/si procesų ir pasiekimų vertinimais paremtu sprendimų dėl kokybės optimizavimo priėmimu, mokymo/si pripažinimu kaip esmine visų mokyklos veiklų charakteristika, mokymo/si procesų tikslinga orientacija į rezultatus, bendradarbiavimu. Kiek silpniau išreikštos mokyklos mokymo/si kultūros raiškos tendencijos siejamos su mokyklos gebėjimu prisitaikyti prie išorės pokyčių, mokyklos apsirūpinimu interaktyviomis mokymo/si priemonėmis, nuolatiniu mokytojų ugdymo inovacijų diegimu, vyraujančia teigiama mokinių nuostata mokymo/si atžvilgiu. Apibendrinant aptartus tyrimo rezultatus galima teigti, kad Klaipėdos N progimnazijos pedagogų mokymo/si kultūros raiškos vertinime vyrauja teigiama tendencija.

Analizuojant Telšių miesto N pagrindinės mokyklos mokymo/si kultūros požymių vertinimo duomenis (žr.9 pav.), galima pastebėti, kad šios mokyklos pedagogai kaip ryškiausius savo mokyklos mokymo/si kultūros požymius įvardija: mokyklos vadovų skatinimą mokytojus tobulėti (91 proc.), vyraujančią teigiamą mokytojų nuostatą tobulinimosi atžvilgiu (91 proc.). 86 proc. respondentų tvirtina mokymą/si esant centrine jų mokyklos vertybe. Toks pat procentas pedagogų mano, kad jų mokykla geba prisitaikyti prie išorės pokyčių bei vysto partnerystę. Kiek daugiau nei pusė pedagogų (59 proc.) sutinka ir mažiau nei pusė (41 proc.) iš dalies sutinka, kad jų mokykloje vyrauja bendradarbiavimo atmosfera. Tokia pat procentine išraiška įvertintas teiginys “Mokymo/si procesų ir pasiekimų vertinimo rezultatai yra sprendimų

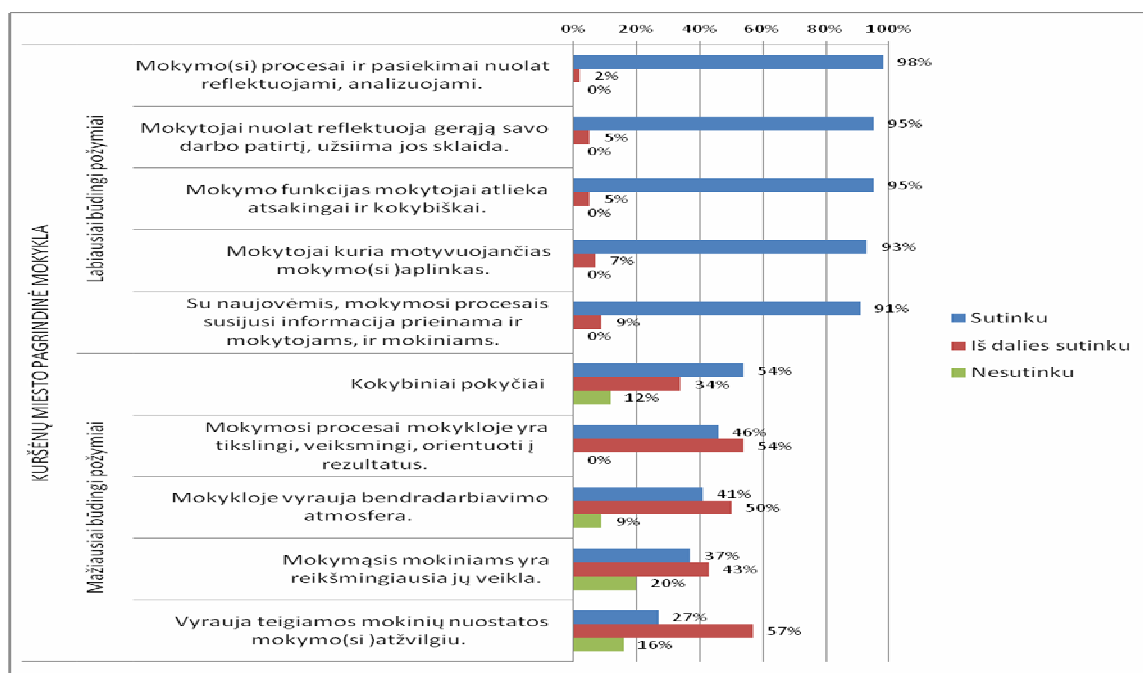
dėl kokybės optimizavimo pagrindas”. Beveik visi (97 proc.) respondentai mano, kad “ mokymas/is mokiniams yra reikšmingiausia jų veikla” (57 proc. sutinka ir 40 proc. iš dalies sutinka su šiuo teiginiu). Pedagogai teigiamai vertina mokinių nuostatas mokymo/si atžvilgiu; 41 proc. sutinka, o 56 proc. iš dalies sutinka, vyrauja mokymo/si atžvilgiu teigiamos mokinių nuostatos. Kiek daugiau nei penktadalis (23 proc.) Telšių miesto N pagrindinės mokyklos mokytojų neigiamai vertina mokyklos apsirūpinimą interaktyviomis mokymo/si priemonėmis. Kad kabinetai minėtomis priemonėmis yra aprūpinti sutinka 35 proc., o iš dalies sutinka – 42 proc. tiriamųjų. Apibendrinant Telšių N pagrindinės mokyklos pedagogų nuomonės apie mokyklos mokymo/si kultūros požymių raišką tyrimo duomenis, galima teigti, kad šios mokyklos mokymo/si kultūros raiškos vertinime taip pat vyrauja teigiama vertinimo tendencija, tačiau skirtingai nei Klaipėdos miesto N progimnazijos pedagogų vertinimuose labiau vyrauja tobulinimosi reikšmingumo, vadovų skatinimo tobulintis procentinė išraiška, mokymo/si kaip mokyklos vertybės raiška, mokyklos gebėjimo prisitaikyti prie išorės pokyčių bei partnerystės vystymo raiška. Šios mokyklos pedagogai teigiamai, tačiau mažesne procentine išraiška nei Klaipėdos miesto N progimnazijos mokytojai vertina bendradarbiavimo raišką savo mokykloje.

9 pav. Telšių miesto N pagrindinės mokyklos mokytojų nuomonė apie mokymo/si kultūros raišką mokykloje (N=33)

Minėti skirtumai leidžia daryti prielaidą, kad kiekviena mokykla yra unikali savo organizacine kultūra ir mokymo/si kultūra kaip sudėtinis organizacinės kultūros elementas. Mokyklų mokymo/si kultūros požymiai išsidėto skirtinga hierarchine tvarka. Tai įgalina įžvelgti sąsajas su mokykloje vyraujančiais prioritetais.

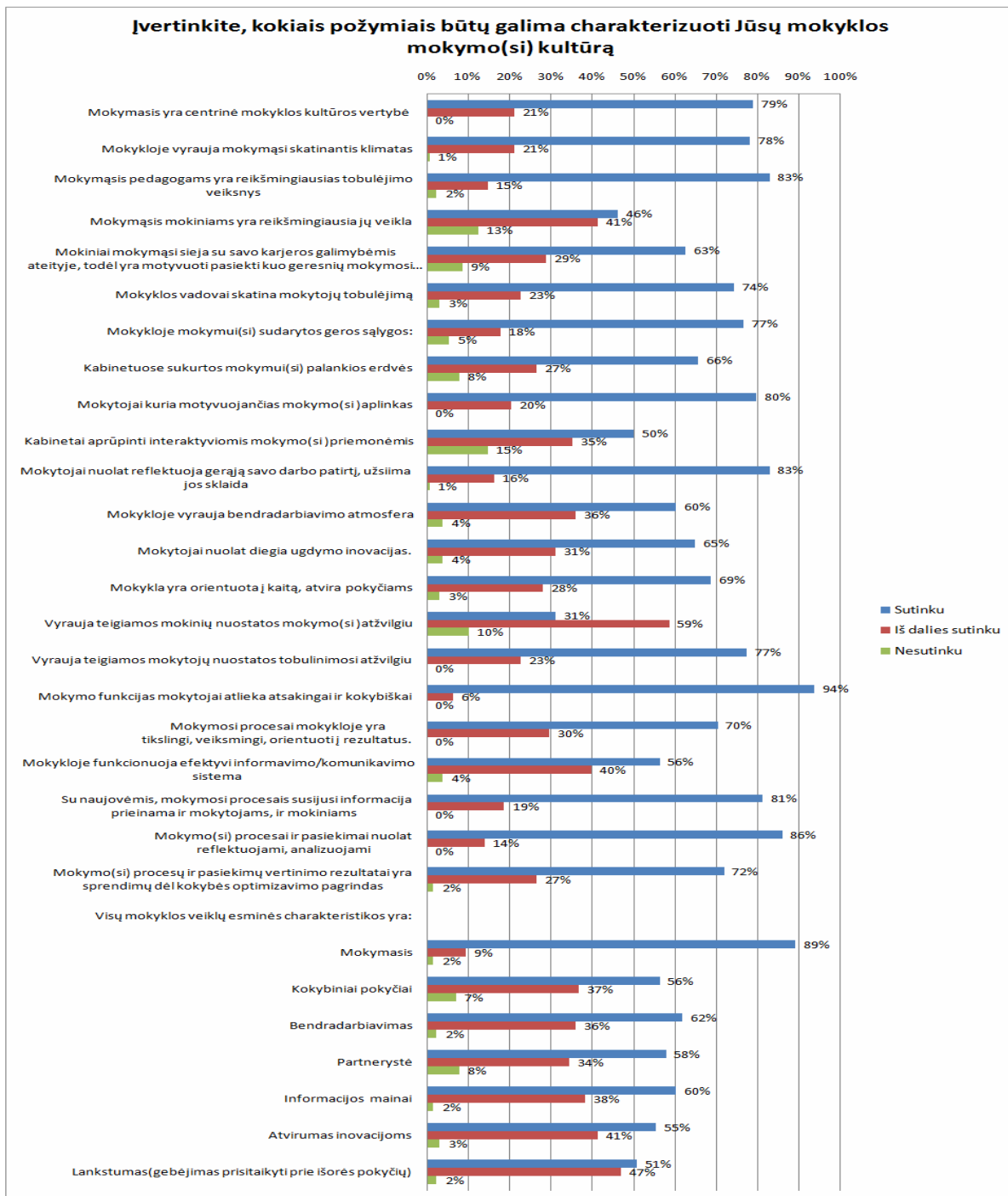
Kuršėnų miesto N pagrindinės mokyklos mokymo/si kultūros požymių vertinimo tendencijos atspindėtos 10 paveiksle. Anketų duomenų analizė rodo, jog Kuršėnų N pagrindinės mokyklos mokymo/si kultūros raiškos tendencijas labiausiai atspindi šie požymiai: nuolatinis mokymo/si procesų ir pasiekimų analizavimas, reflektavimas. Su šiuo teiginiu sutinka 98 proc. respondentų. Beveik visi (po 95 proc.) pedagogai laikosi nuomonės, kad jų mokyklos „mokytojai nuolat reflektuoja gerąją savo darbo patirtį, užsiima jos sklaida“, „mokymo funkcijas mokytojai atlieka atsakingai ir kokybiškai“, 93 proc. mano, kad jie kuria motyvuojančias mokymo/si aplinkas, nežymiai mažiau pedagogų (91 proc.) sutinka, kad „su naujovėmis, mokymosi procesais susijusi informacija yra prieinama ir mokytojams, ir mokiniams“. Kiek daugiau nei pusė (54 proc.) Kuršėnų N pagrindinės mokyklos pedagogų sutinka, 34 proc. iš dalies sutinka, o kiek daugiau nei dešimtadalis (12 proc.) nesutinka, kad „kokybiniai pokyčiai yra visų mokyklos veiklų esminė charakteristika“.

10 pav. Kuršėnų miesto N pagrindinės mokyklos mokytojų nuomonė apie mokymo/si kultūros raišką mokykloje (N=56)

Panašus skaičius pedagogų (46 proc. ir 54 proc.) sutinka ir iš dalies sutinka, kad jų mokykloje mokymo/si procesai yra tikslingi, veiksmingi, orientuoti į rezultatus. Panašiai Kuršėnų N pagrindinės mokyklos pedagogai vertina bendradarbiavimo raišką savo mokykloje. Net penktadalis (20proc.) mokytojų nemano, kad mokymas/is mokiniams yra reikšmingiausia veikla, nors daugiau nei trečdalis tiriamųjų (37 proc.) nesutinka arba iš dalies nesutinka (43proc.) su tokiu teiginiu. Kad pedagogai nevienareikšmiai vertina mokinių mokymosi motyvaciją patvirtina ir teiginio - „vyrauja teigiamos mokinių nuostatos mokymo/si atžvilgiu“ - procentinė išraiška: mažiau nei trečdalis respondentų (27 proc.) sutinka, daugiau nei pusė (57

proc). iš dalies sutinka ir 16 proc. nesutinka su teiginiu. Šie duomenys leidžia daryti prielaidą, kad mokinių mokymo/si motyvacija išlieka problema bendrojo ugdymo mokykloje, nors vyrauja teigiamas šio mokymo/si kultūros požymio raiškos vertinimas.

11 pav. Tirtų mokyklų mokytojų nuomonė apie mokymo/si kultūros raišką mokykloje (N=128)

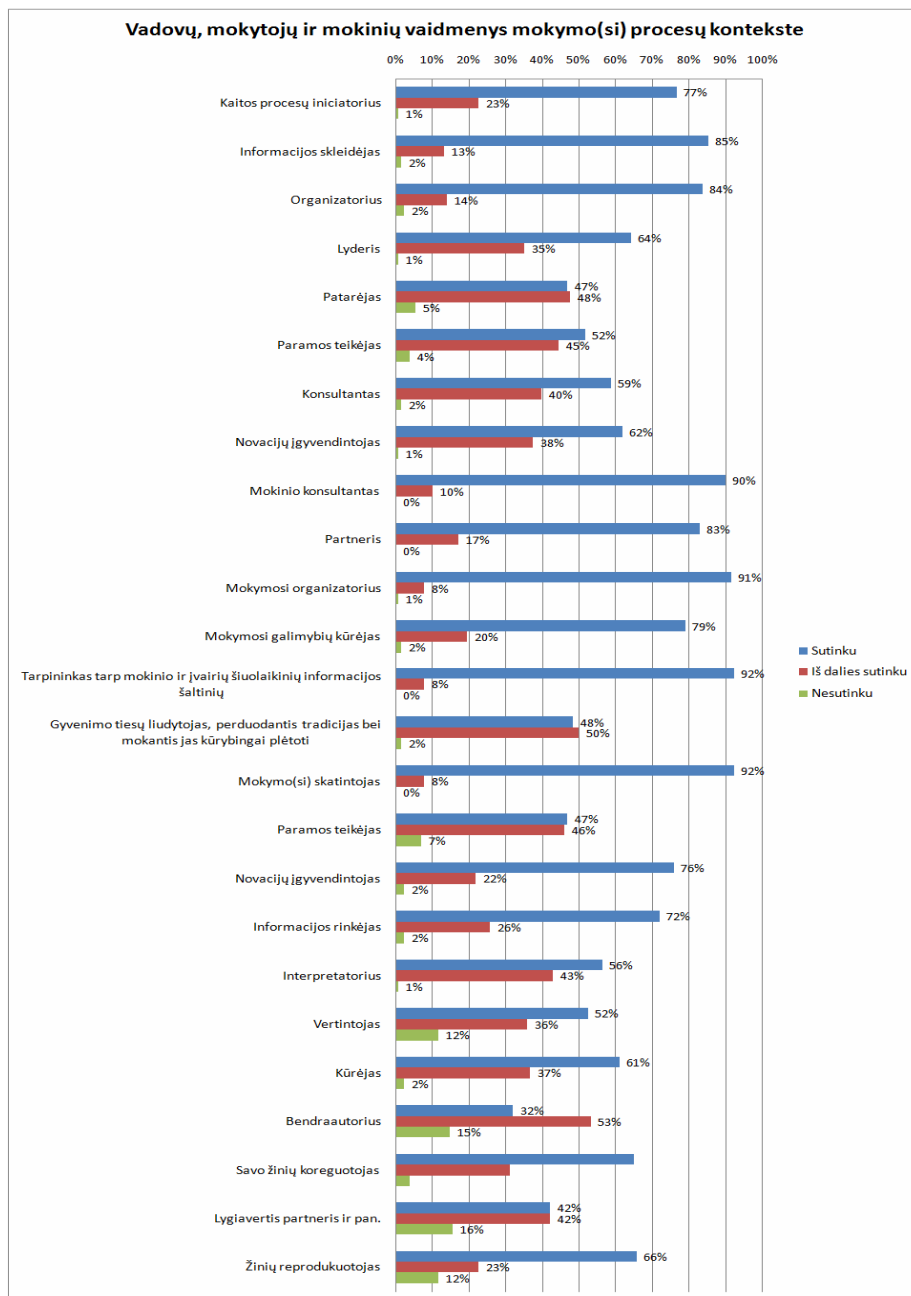
Apibendrinant visų trijų mokyklų pedagogų nuomonės tyrimo duomenis apie mokymo/si kultūros raišką mokykloje pagal pateiktus požymius (11 pav.), galima teigti, kad vertinimo rezultatams būdinga teigiama tendencija. Tačiau skirtingų mokyklų pedagogai savo vertinimais rodo skirtingą atskirų mokymo/si kultūros požymių raišką jų mokyklose. Išryškėjo tam tikri mokyklų mokymo/si kultūros požymių panašumai ir skirtumai. Visoms mokykloms būdingas

mokytojų atsakingumas ir siekis mokymo funkciją atlikti kokybiškai (94 proc.). Mokymasis, mokytojų nuomone, yra esminė visų mokyklos veiklų charakteristika (89 proc.) bei centrinė kultūros vertybė (79 proc.). Mokytojai mano, jog mokymasis jiems yra reikšmingiausias tobulėjimo veiksnys (83 proc.). Jie nuolat reflektuoja savo gerąją darbo patirtį ir užsiima jos sklaida (83 proc.). Mokymo/si procesai ir pasiekimai mokykloje nuolat reflektuojami ir analizuojami (86 proc.), su naujovėmis, mokymo/si procesais susijusi informacija prieinama ir mokytojams, ir mokiniams (81 proc.). Pagal mokytojų vertinimus, tokie mokyklos mokymo/si kultūros požymiai, kaip: mokyklose vyrauja bendradarbiavimo atmosfera (60 proc.), mokytojai nuolat diegia inovacijas (65 proc.), mokykla yra orientuota į kaitą, atvira pokyčiams (69 proc.), vyrauja teigiamos mokytojų nuostatos tobulinimosi atžvilgiu (77 proc.) ir kt. yra silpniau išreikšti, nors taip pat vyrauja teigiama jų vertinimo tendencija.

Ryškiausi procentinės išraiškos skirtumai tarp atskirų mokyklų identifikuoti pagal šiuos požymius: mokymo/si procesų ir pasiekimų rezultatų nuolatinė analizė, reflektavimas; motyvuojančios mokymo/si aplinkos kūrimas; socialinės partnerystės vystymas; gerosios pedagoginės patirties reflektavimas ir sklaida; ugdymo inovacijų diegimas; mokyklos vadovų vaidmuo, skatinant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą; teigiamos mokytojų nuostatos kvalifikacijos tobulinimosi atžvilgiu; su naujovėmis, mokymo/si procesais susijusios informacijos prieinamumas mokytojams ir mokiniams. Galima daryti prielaidą, kad įvardintieji požymiai nėra ryškiai išreikšti mokyklų organizacinėje ir mokymo/si kultūroje. Įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją, mokykloms aktualu daugiau skirti dėmesio minėtų procesų įgalinimui.

3.2.3. Mokyklos vadovų, mokytojų, mokinių vaidmenų pokyčių vertinimo duomenų analizė

Šiuolaikinėje mokymo/si paradigmoje akcentuojama mokymo- mokymosi procesų dalyvių tradicinių vaidmenų kaita. „Remiantis konstruktyvizmu, mokymas/is suprantamas ne kaip nekintamų tiesų perpasakojimas arba perteikimas mokiniams, bet greičiau kaip atitinkamos ir svarbios patirties teikimas ir tolesnio dialogo tąsa, kad galėtų skleisti konstruojama reikšmė. Mokymasis neatsiejamas nuo nuolatinio besimokančiojo refleksijos ir įsivertinimo, o mokinys yra aktyvus mokymo/si proceso dalyvis. Supratimas yra ugdomas papildant nauja informacija jau esamų žinių struktūrą“ (Šiaučiukėnienė ir kt., 2006, p.22). „Mokytojas yra ne tik informacijos skleidėjas, bet ir individualaus mokymosi aktyvintojas, jis – pagalbinkas, padedantis pereiti prie mokymosi“ (Šiaučiukėnienė ir kt., 2006, p.23). Tradiciniai mokyklų vadovų vaidmenys mokyklos kaip besimokančios organizacijos kontekste taip pat kinta.

12 pav. Mokyklos vadovų, mokytojų ir mokinių vaidmenų pokių vertinimas (N=128)

Tarptautinis mokyklos tobulinimo projektas (Van. Velzen et al., 1985; Hopkins, 1987 b, 1900 a) mokyklos tobulinimą apibrėžė kaip „sistemiškas, nepertraukiamas pastangas pakeisti mokymosi ir kitas panašias vidines vienos ar kelių mokyklų sąlygas, siekiant galutinio tikslo – veiksmingiau įgyvendinti švietimo tikslus“ (Van. Velzen et al., 1985, p. 48). Šiuolaikinis mokyklos vadovas turi būti vienas iš aktyviausių švietimo kaitos dalyvių, todėl inovatyviai atliekama jo veikla gali sąlygoti sėkmingą ugdymo institucijos veiklą bei jos kaitą, nes „šiuolaikinės mokyklos dirba sparčios kaitos, didėjančios priklausomybės nuo išorinės aplinkos, didėjančių reikalavimų švietimo organizacijoms sąlygomis“ (Gumuliauskienė, 2010). „Opiausios šiandieninio vadovo problemos susijusios su mokyklos veiklos vertinimu, materialine mokyklos baze bei motyvacijos sistemos kūrimu.

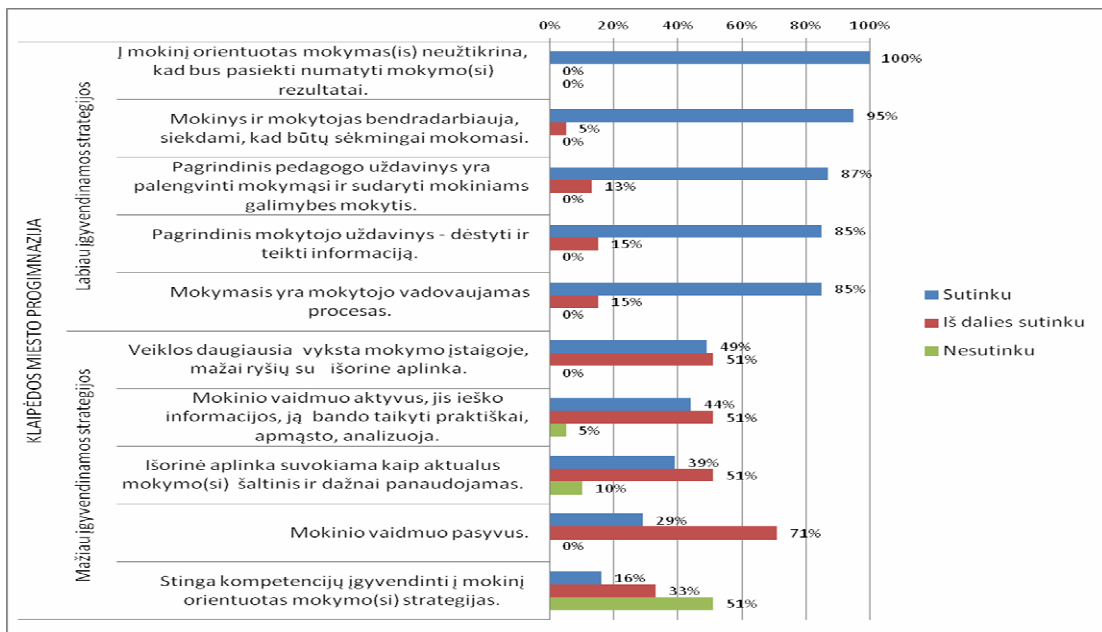
Šiandieniniam vadovui kelia rūpesčių mokyklos bendruomenės pasyvumas novacijų atžvilgiu“ (Mečkauskienė, 2009).

Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad , mokytojų nuomone, mokyklų vadovai yra kaitos procesų iniciatoriai (77 proc. sutinka, 23 proc. sutinka iš dalies), informacijos skleidėjai (atitinkamai 85 proc. ir 13 proc.), organizatoriai (84 proc. ir 14 proc.), lyderiai (64 proc. ir 35 proc.), patarėjai (47 proc. ir 48 proc.) paramos teikėjai (52 proc. ir 45 proc.) , o taip pat atlieka kitus vaidmenis. Mokytojų vaidmenis respondentai pirmiausia sieja su mokymo/si skatintojo (92 proc.), 92 proc. mokymo/si organizatoriaus (91 proc.), kiek mažiau su novacijų įgyvendintojo (76 proc. ir 22 proc.) vaidmenimis. Mokytojų nuomone, mokinys pirmiausia yra informacijos rinkėjas (sutinka 72 proc. iš dalies sutinka 22 proc.), žinių reprodukuotojas (atitinkamai 66 proc. ir 23 proc.), kiek mažiau – kūrėjas (sutinka 61 proc. ir iš dalies sutinka – 37 proc.), savo žinių interpretuotojas, vertintojas, bendraautorius, lygiavertis mokytojo partneris (42 proc. sutinka, 42 proc. sutinka iš dalies, 16 proc. taip nemano).

Nors vyrauja teigiama mokytojų nuomonė apie mokyklų vadovų, mokytojų ir mokinių vaidmenų transformacijas, apibendrintai galima teigti, jog pokyčių tendencijos silpniau yra išreikštos mokinių vaidmenų vertinimuose.

3.2.4. Į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos įgyvendinimo mokykloje vertinimo duomenų analizė

Tyrimo metu siekta identifikuoti, kaip pedagogai vertina į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos įgyvendinimo raišką savo mokykloje. Tuo tikslu anketoje buvo pateikti du klausimai su atsakymų variantais. Į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos įgyvendinimo raišką respondentai turėjo įvertinti pagal 17 požymių, o taip pat turėjo galimybę pateikti savo nuomonę. Į klausimą „kokios priežastys lemia mokymo/si strategijos pasirinkimą“ , tyrime dalyvavę pedagogai galėjo atsakyti pagal pateiktus 11 teiginių bei turėjo galimybę įrašyti savo nuomonę.

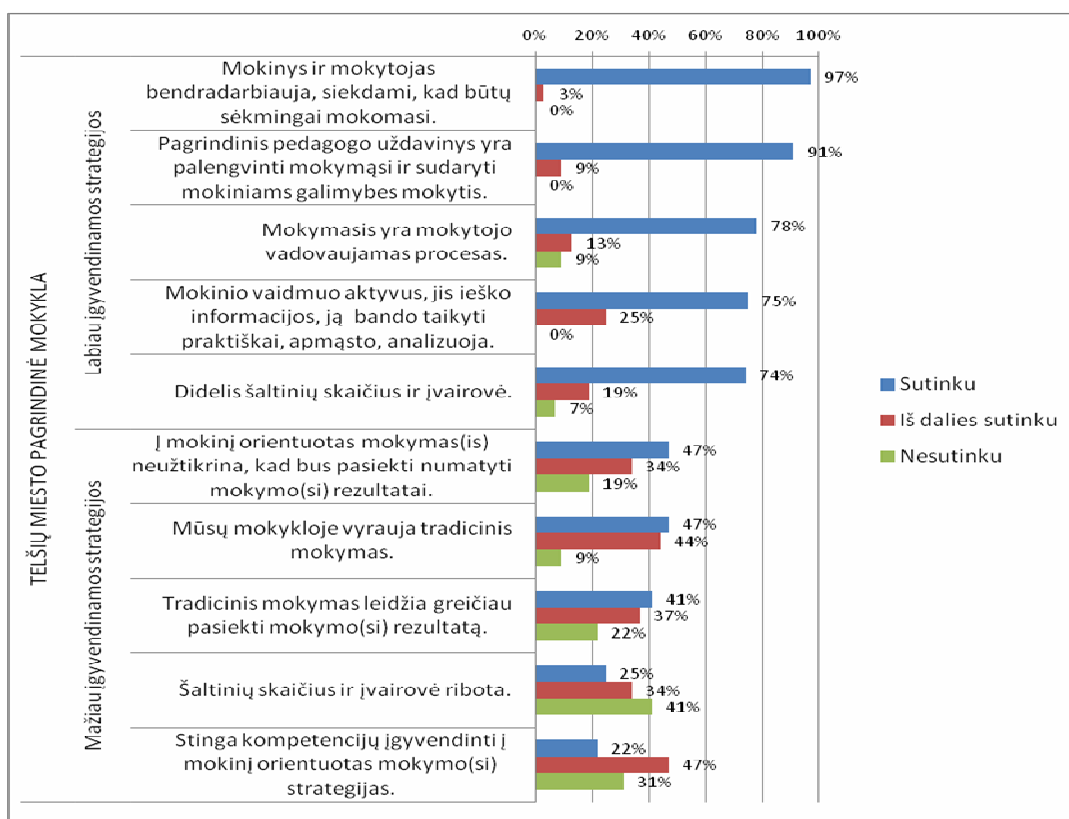

13 pav. Klaipėdos N progimnazijos mokytojų nuomonė apie į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos įgyvendinimo raišką (N=39)

Analizuojant Klaipėdos N progimnazijos mokytojų atsakymus į anketos klausimą (12 pav.) apie į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos įgyvendinimą mokykloje, aiškėja neigiama respondentų nuotata į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos atžvilgiu. Visi pedagogai pabrėžia, kad į mokinį orientuotas mokymas/is neužtikrina, kad bus pasiekti numatyti mokymo/si rezultatai. Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokykloje, kurią atstovauja tiriamieji, vyrauja mokymo, o ne į mokinį orientuota mokymo/si strategija. Beveik visi pedagogai (95 proc.) pažymi, kad mokytojai ir mokiniai bendradarbiauja, siekdami, kad būtų sėkmingai mokoma/si. Didžioji dauguma pedagogų (87 proc.) pasirinko teiginį „pagrindinis pedagogo uždavinys yra palengvinti mokymą/si ir sudaryti mokiniams galimybes mokytis“. Tačiau beveik toks pat respondentų skaičius (85 proc.) atsakė, kad „pagrindinis mokytojo uždavinys dėstyti ir teikti informaciją“ bei „mokymas/is yra mokytojo vadovaujamas procesas“ (85 proc.). Tokia pedagogų nuomonių raiška atskleidžia tam tikrus prieštaravimus dėl mokytojo vaidmens mokymo/si procese ir mokytojo funkcijų suvokimo mokymo/si paradigmoje, kas verčia abejoti dėl į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos įgyvendinimo. Beveik pusė (49 proc.) sutinka ir daugiau nei pusė respondentų (51 proc.) iš dalies sutinka, kad jų mokykloje „veiklos vyksta mokymo įstaigoje, mažai ryšių su išorine aplinka“ tačiau panašus skaičius tiriamųjų konstatuoja, kad „išorinė aplinka suvokiama kaip aktualus mokymo/si šaltinis ir dažnai panaudojamas“. Klaipėdos N progimnazijos pedagogai beveik visi pažymi, kad mokinio vaidmuo yra pasyvus (29 proc. sutinka ir 71 proc. iš dalies sutinka). Kiek daugiau nei pusė (51 proc.) pedagogų mano, kad jiems nestinga kompetencijų įgyvendinti į mokinį orientuotas mokymo/si strategijas, kiek mažiau nei penktadalis (16 proc.) sutinka, ir daugiau nei trečdalis (33 proc.) pedagogų iš dalies sutinka, kad tokių kompetencijų jie stokoja. Pedagogų nuomonės tyrimo duomenys leidžia daryti

prilaidą, kad atsakymuose ryškūs prieštaravimai ir dėl to tikėtina, kad tiriamųjų mokykloje labiau vyrauja tradicinis mokymas.

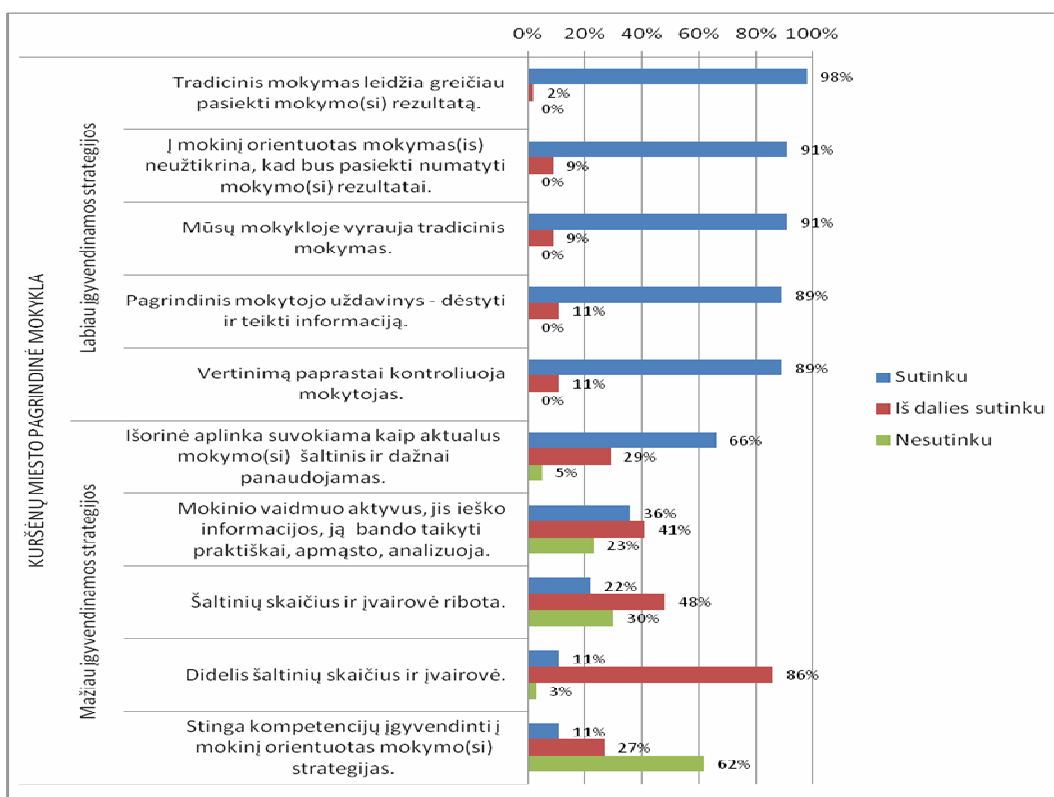
Telšių N pagrindinės mokyklos mokytojų nuomonės tyrimo rezultatai pateikiami 13 paveiksle. Jų analizė rodo, kad tiriamųjų mokykloje vyrauja tradicinis mokymas (47 proc. sutinka ir 44 proc. iš dalies sutinka su šiuo teiginiu) ir tik 9 proc. nesutinka, kad jų mokykloje vyrauja tradicinis mokymas. Nors beveik visi šios mokyklos pedagogai, dalyvavę tyrime, pripažįsta mokinio ir mokytojo bendradarbiavimo mokymo/si sėkmei svarbą, mano, kad pagindinis mokytojo uždavinys yra palengvinti mokymąsi ir sudaryti mokiniams galimybes mokytis, sutinka, kad mokymas/is yra mokytojo vadovaujamas procesas. 75 proc. respondentų sutinka ir 25 proc. iš dalies sutinka, kad “mokinio vaidmuo yra aktyvus, jis ieško informacijos, ją bando taikyti praktiškai, apmąsto, analizuoja”, tačiau pabrėžia (81 proc.), kad „į mokinį orientuotas mokymas/is neužtikrina, kad bus pasiekti numatyti mokymo/si rezultatai“. Su šiuo teiginiu nesutinka 19 proc. Telšių N pagrindinės mokytojų – tyrimo dalyvių. 22 proc. tiriamųjų nesutinka, kad “ tradicinis mokymas leidžia greičiau pasiekti mokymo/si rezultata”. Beveik pusė tiriamųjų (41 proc.) su minėtu teiginiu sutinka, o 37 proc. sutinka iš dalies. Daugiau Telšių pedagogų nei Klaipėdos sutinka ir iš dalies sutinka (atitinkamai-22 proc. ir 47 proc.), kad jiems stinga kompetencijų įgyvendinti į mokinį orientuotas mokymo/si strategijas.

14 pav. Telšių N pagrindinės mokyklos mokytojų nuomonė apie į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos įgyvendinimo raišką (N=33)

Nors beveik visi šios mokyklos pedagogai, dalyvavę tyrime, pripažįsta mokinio ir mokytojo bendradarbiavimo mokymo/si sėkmei svarbą, mano, kad pagindinis mokytojo uždavinys yra palengvinti mokymąsi ir sudaryti mokiniams galimybes mokytis, sutinka, kad mokymas/is yra mokytojo vadovaujamas procesas. 75 proc. respondentų sutinka ir 25 proc. iš dalies sutinka, kad “mokinio vaidmuo yra aktyvus, jis ieško informacijos, ją bando taikyti praktiškai, apmąsto, analizuoja”.

Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad mokyklose neigiamas pedagogų nuostatas naujų mokymo/si strategijų atžvilgiu gali įtakoti stygius jų įgyvendinimui būtinų kompetencijų. Pabrėžtina, kad tiriamųjų akivaizdžiai teigiamas nuostatas tradicinio mokymo atžvilgiu gali įtakoti baimė nepasiekti būtinų mokymo rezultatų – bendrojo ugdymo programose ir išsilavinimo standartuose numatytų žinių, mokėjimų, gebėjimų lygmenis. Iki šiol nuolat pabrėžiama, kad mūsų bendrojo ugdymo turinys yra perdėm platus, o jo įsisavinimas akademizuotas – pagrindinis dėmesys ugdymo praktikoje skiriamas mokytojo informacijos perteikimui ir mokinio informacijos įsisavinimui. Valstybinių egzaminų reikalavimai neretai atima pedagogų norą išbandyti ugdymo praktikoje į mokinį orientuotas mokymo/si strategijas. Remiantis pedagogų nuomonės tyrimo rezultatais, į mokinį orientuotų mokymo/si strategijų raiška mokyklose yra nežymi.

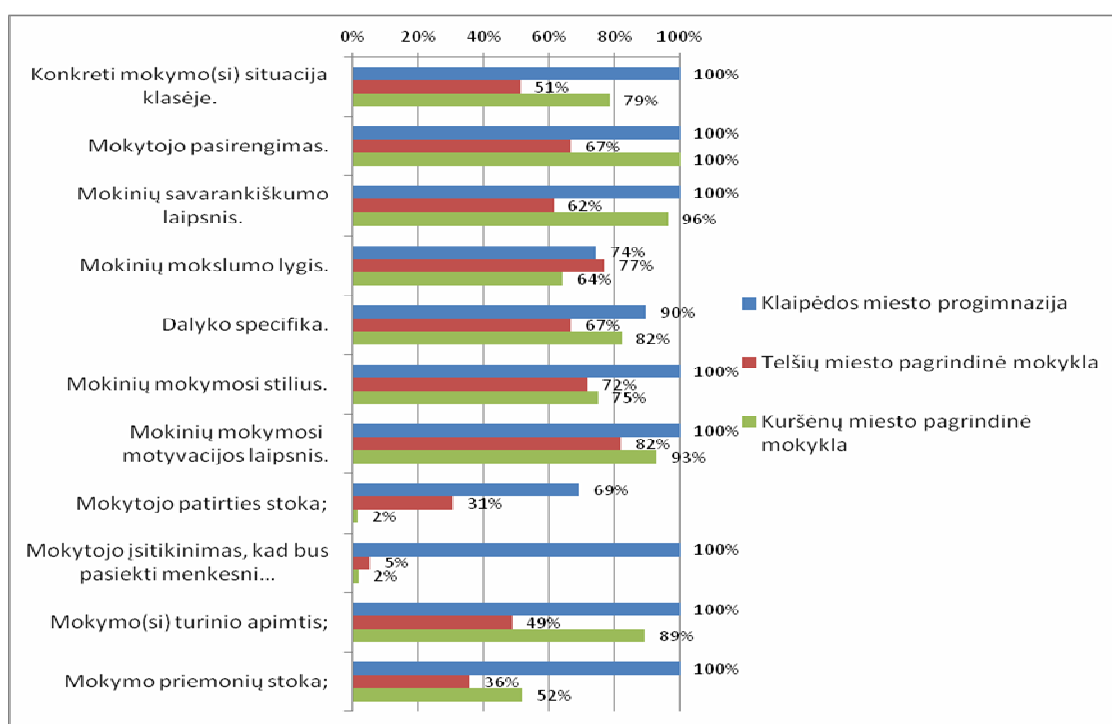
15 pav. Kuršėnų N pagrindinės mokyklos mokytojų nuomonė apie į mokinį orientuotas mokymo/si strategijas įgyvendinimo raišką (N=56)

Analizuojant Kuršėnų N pagrindinės mokyklos mokytojų nuomonę (žr.14 pav.) nesunku pastebėti, kad šios mokyklos pedagogų nuomonių procentinis pasiskirstymas panašus į kolegų iš

Klaipėdos ir Telšių. Galima išskirti kitų respondentų nepasirinktą požymį - „, vertinimą paprastai kontroliuoja mokytojas“ (su teiginiu sutinka 89 proc. ir iš dalies sutinka- 11 proc. respondentų). Pažymėtina, kad mokyklose yra problema su mokymo/si šaltiniais. Jų skaičius ir įvairovė pilnai netenkina pedagogų. Kuršėnų N pagrindinės mokyklos tyrime dalyvavusių mokytojų didesnis procentas (91 proc.) sutinka, kad jų mokykloje vyrauja tradicinis mokymas.

Šios tyrimo rezultatų tendencijos leidžia teigti, kad mokymo paradigmos kaita į mokymosi paradigmą ugdymo praktikoje turi nepakankamą raišką. Mokymo/si procesas yra pagrindinė mokyklos veikla. Joje nesant pokyčių, sudėtinga pagrįsti mokyklos kaip besimokančios organizacijos strategijos įgyvendinimą.

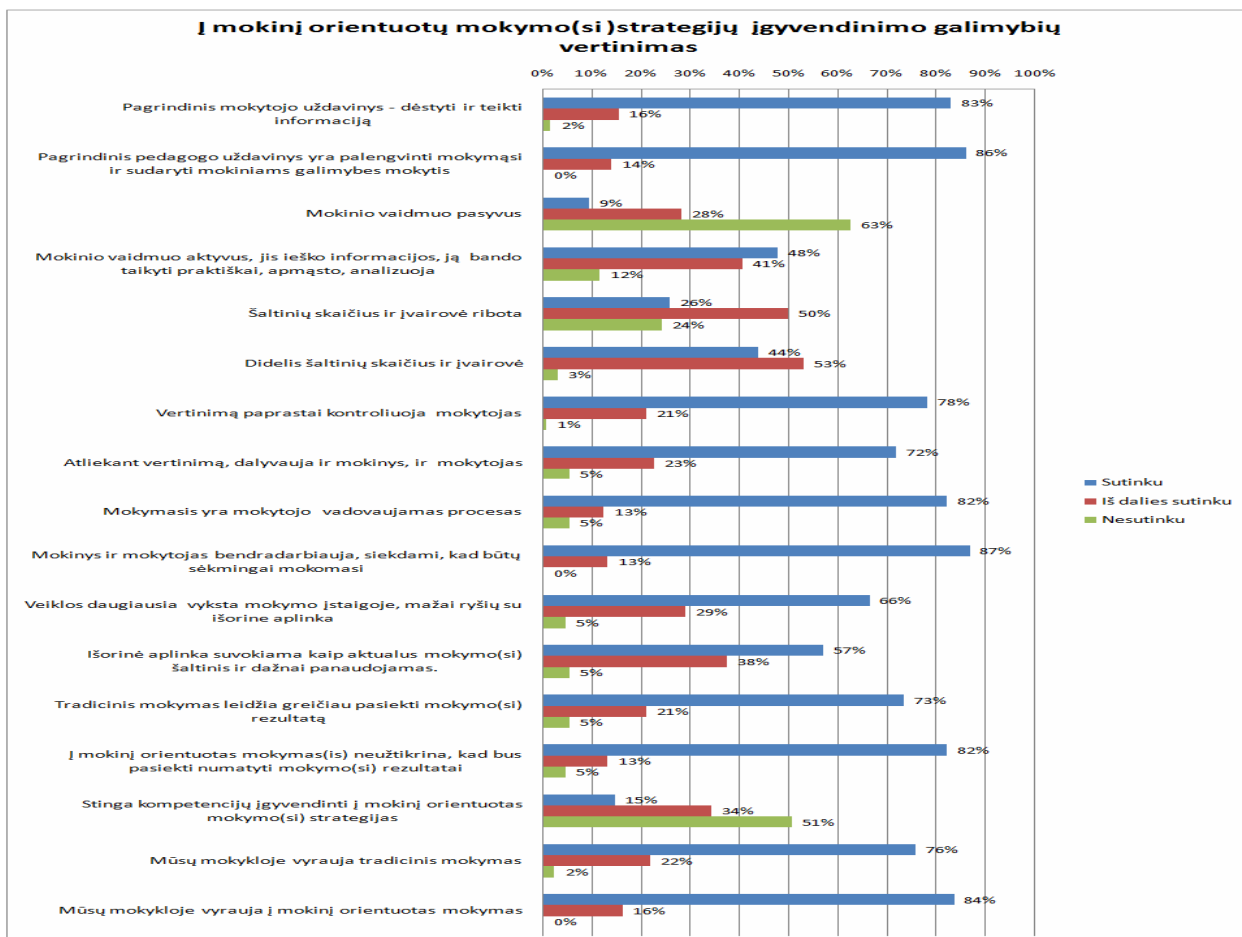
Tyrimo metu domėtasi, kokie yra pagrindiniai veiksniai, lemiantys mokymo/si strategijos pasirinkimą. Trijų mokyklų respondentų tyrimo duomenys pateikiami 16 paveiksle.

16 pav. Atskirų mokyklų mokytojų nuomonė apie mokymo/si strategijos pasirinkimą lemiančius veiksnius (N=128)

Paveiksle pateikti duomenys rodo, kad mokytojo mokymo/si strategijos pasirinkimą ugdymo praktikoje lemia daug veiksnių. Jie yra susiję tiek su pačiais mokymo/si proceso dalyviais - mokytoju ir mokiniu, tiek su mokymo turiniu, mokymo priemonėmis, dalyko specifika, konkrečia mokymo/si situacija. Klaipėdos N progimnazijos pedagogai beveik visus pateiktus veiksnius laiko vienodai reikšmingais mokymo/si strategijos pasirinkimui, išskyrus mokinių mokslumo lygį (74 proc.). Telšių N pagrindinės mokyklos mokytojai mano, kad mažiau reikšmingi mokymo/si strategijos pasirinkimui yra šie veiksniai: mokytojo įsitikinimas, kad bus pasiekti menkesni mokymo/si rezultatai, konkreči mokymo/si situacija, mokymo/si turinio apimtis, mokymo priemonių stoka, mokinių mokymosi stilius, dalyko specifika,

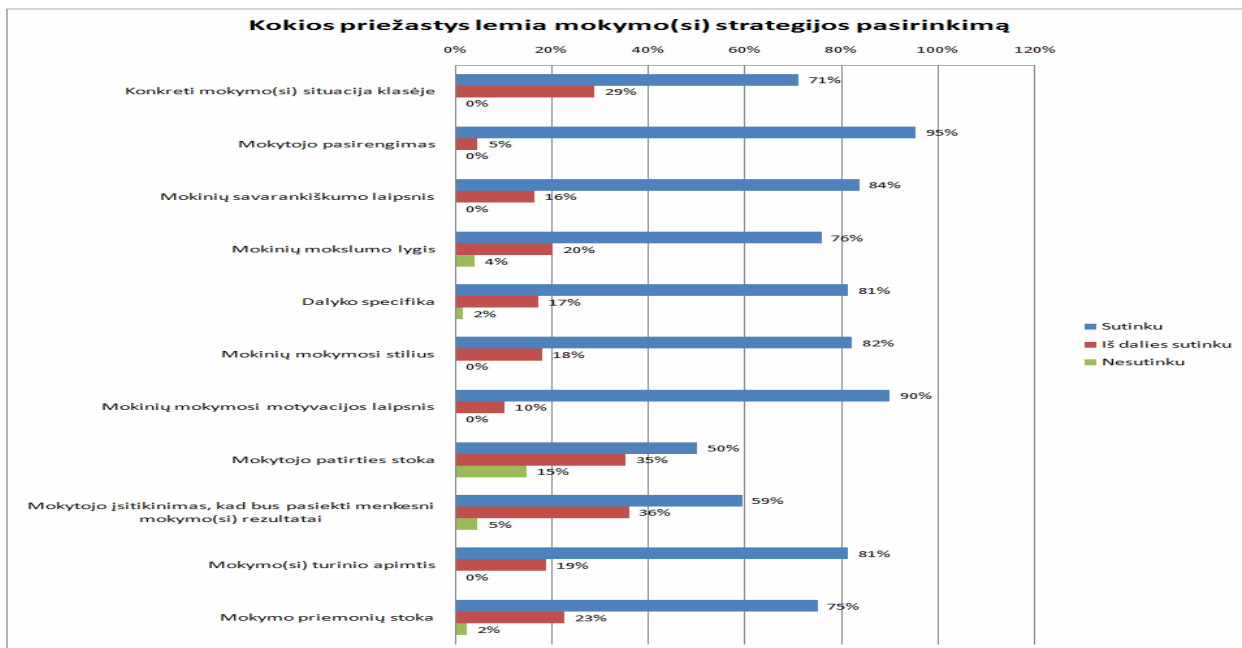
mokytojo patirties stoka, mokinių mokslumo lygis. Kuršėnų N pagrindinės mokyklos mokytojų nuomone, mažiausiai mokymo/si strategijos pasirinkimas priklauso nuo mokytojo įsitikimo, jog bus pasiekti menkesni mokymosi rezultatai bei mokytojo patirties stokos. Didžiausios įtakos turi mokinių mokymosi motyvacijos laipsnis, mokytojo pasirengimas, mokinių mokymosi motyvacijos lygis, mokinių savarankiškumo laipsnis, jų mokslumo lygis, mokymo/si turinio apimtis.

17 pav. Apibendrinta mokytojų nuomonė apie mokymo/si strategijos įgyvendinimo galimybes (N=128)

Remiantis apibendrinta mokytojų nuomone apie mokymo/si strategijos įgyvendinimo galimybes (žr.17 pav.), galima teigti, jog jos yra vertinamos nevienareikšmiai, nes galima mokytojų atsakymuose išvelgti tam tikrų prieštaravimų. Beveik visi pedagogai teigia, jog suvokia, kad pagrindinis jų uždavinys yra palengvinti mokymą/si, ir sudaryti mokiniams galimybes mokytis, ugdymo procesas geindžiamas mokinių ir mokytojų bendradarbiavimu (sutinka 87 proc.), „ mūsų mokykloje vyrauja į mokinį orientuotas mokymas“(84 proc.), tuo pačiu jie pripažįsta (83 proc.), kad „ pagrindinis mokytojo uždavinys yra dėstyti ir teikti informaciją“, „ į mokinį orientuotas mokymas/is neužtikrina, kad bus pasiekti numatyti mokymo/si rezultatai“(73 proc.), 76 proc. sutinka ir 22 proc. iš dalies sutinka kad jų mokykloje „vyrauja tradicinis mokymas“, „mokymasis yra mokytojo vadovaujamas procesas“ (82 proc. ir 13 proc.), „ vertinimą paprastai kontroliuoja mokytojas“(78 proc. sutinka, 21 proc. sutinka iš

dalies). Šios vertinimo tendencijos leidžia daryti prielaidą, jog iš tiesų mokyklose vyrauja tradicinis mokymas, nors teoriniame lygmenyje pedagogai suvokia mokymo/si kaitos esmę, reikšmingumą ir kryptis. Esminės priežastys, susijusios su mokymo strategijos pasirinkimu (žr. 17 pav.) labiausiai mokytojų siejamos su jų pačiu pasirengimu, mokinių mokymosi motyvacijos laipsniu, mokymo/si turinio apimtimi, mokinių savarankiškumo laipsniu,

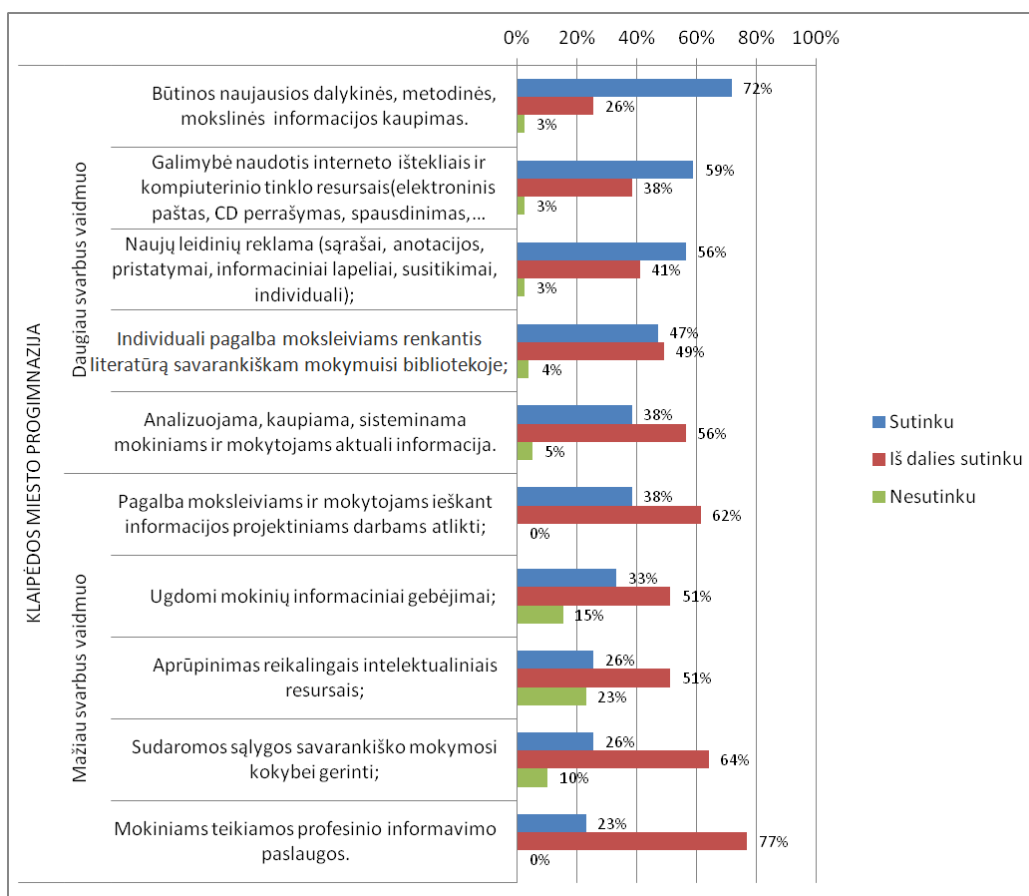
17 pav. Apibendrinta mokytojų nuomonė apie mokymo/si strategijos pasirinkimą lemiančius veiksnius (N=128)

jų mokslumu, mokymosi stiliumi, dalyko specifika, mokymo priemonių pasirinkimo galimybėmis bei konkrečia mokymo/si situacija klasėje. Taigi, prieštaringos mokytojų nuostatos tradicinio ir į mokinių orientuoto mokymo atžvilgiu, įtakojamos konkrečių ugdymo praktikos veiksnių, siekiant bendrosiose ugdymo programose ir išsilavinimo standartuose numatytų tikslų, mokytoją verčia kaip patikimesnę strategiją rinktis tradicinį mokymą ir laikytis ugdymo praktikoje tradicinio mokymo principų.

3.2.5. Pedagogų nuomonės apie mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro vaidmenį mokyklos mokymo/si kultūros formavimuisi teikiamų paslaugų aspektu tyrimo rezultatų analizė

Šiandieninės mokyklos biblioteka kaip informacinis centras bendroje mokyklos organizacijos sistemoje laikoma svarbia informacinio, edukacinio potencialo dalimi, mokymo ir mokymosi vieta. Tradicinės mokyklos funkcijos, susijusios su informacijos šaltinių kaupimu, sisteminimu ir aprūpinimu, šiuolaikinėje švietimo sistemoje plečiasi. Panaudodama savo informacinį edukacinį potencialą, mokyklos biblioteka efektyviau integruojasi į mokyklos veiklas ir procesus; ypač tai pasakytina apie mokymo/si galimybių plėtrą.

Empirinio tyrimo metu respondentams buvo pateikti klausimai, susiję su mokyklos bibliotekos informacinio edukacinio potencialo panaudojimo galimybėmis, atliekamomis funkcijomis bei vaidmeniu, mokyklos mokymo/si kultūros formavimuisi, bibliotekos pajėgumu tenkinti besimokančiųjų poreikius. Tyrimo anketoje minėtiems aspektams identifikuoti buvo skirti 5-19 klausimai. Respondentų atsakymus į juos aptarsime pagal atskiras mokyklas ir apibendrintai.

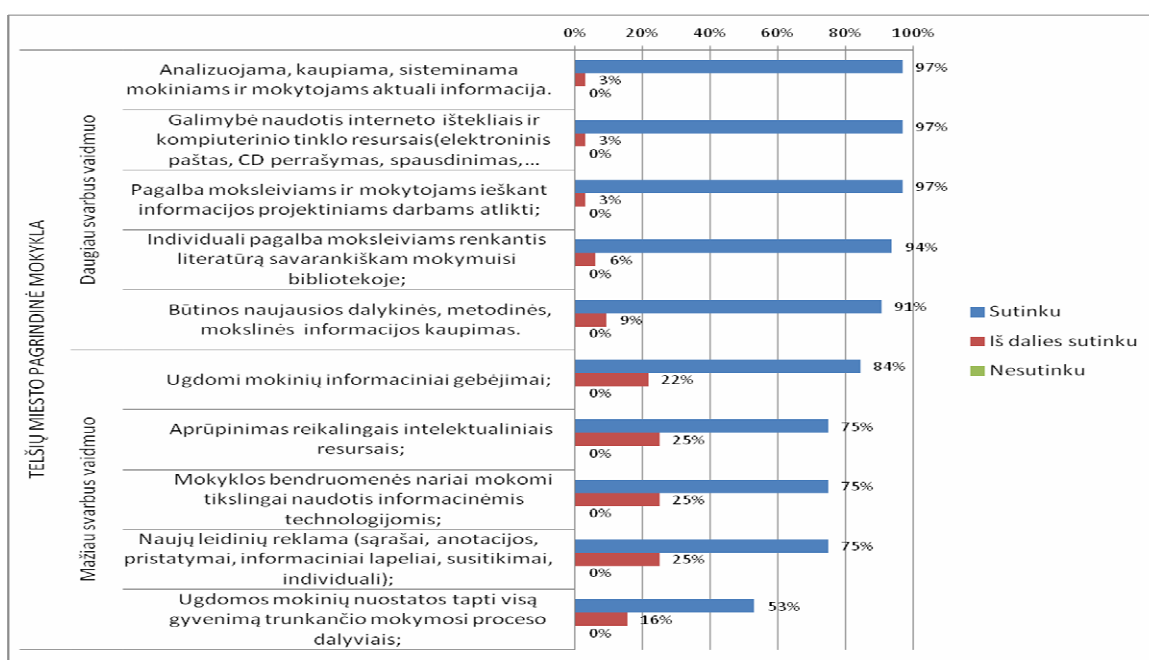

18 pav. Klaipėdos N progimnazijos mokytojų nuomonė apie mokyklos bibliotekos vaidmenį ir teikiamas paslaugas (N=39)

Kaip matyti iš 18 paveikslo, Klaipėdos N progimnazijos mokytojų nuomone, labiausiai mokyklos bibliotekos funkcijos siejamos su: būtinai naujausias dalykinės, metodinės, mokslinės informacijos kaupimu (su tuo sutinka ir iš dalies sutinka 98 proc. respondentų), bibliotekos teikiama galimybe naudotis interneto ištekliais ir kompiuterinio tinklo resursais (su tuo sutinka ir iš dalies sutinka 98 proc. Respondentų), įvairių formų naujų leidinių reklama, individualia pagalba mokiniui, renkant literatūrą savarankiškam mokymuisi bibliotekoje, aktualios mokytojams ir mokiniams informacijos sisteminimu, kaupimu, analize. Kiek mažiau, Klaipėdos N progimnazijos pedagogai savo mokyklos bibliotekos funkcijų raišką sieja su pagalba mokiniams ir mokytojams, ieškant informacijos projektiniams darbams atlikti (su tuo sutinka 38 proc. ir iš dalies sutinka 62 proc. apklaustųjų), mokinių informacinių gebėjimų ugdymu (15

proc. tiriamųjų šiam teiginiui nepritaria), aprūpinimu reikalingais intelektualiniais ištekliais (nesutinka 23 proc. apklaustų pedagogų). Mokytojų nuomone, mokyklos biblioteka sudaro sąlygas savarankiško mokymosi kokybei gerinti (su teiginiu nesutinka tik 10 proc. apklaustųjų) bei teikia mokiniams profesinio konsultavimo paslaugas (23 proc. sutinka, 77 proc. sutinka iš dalies).

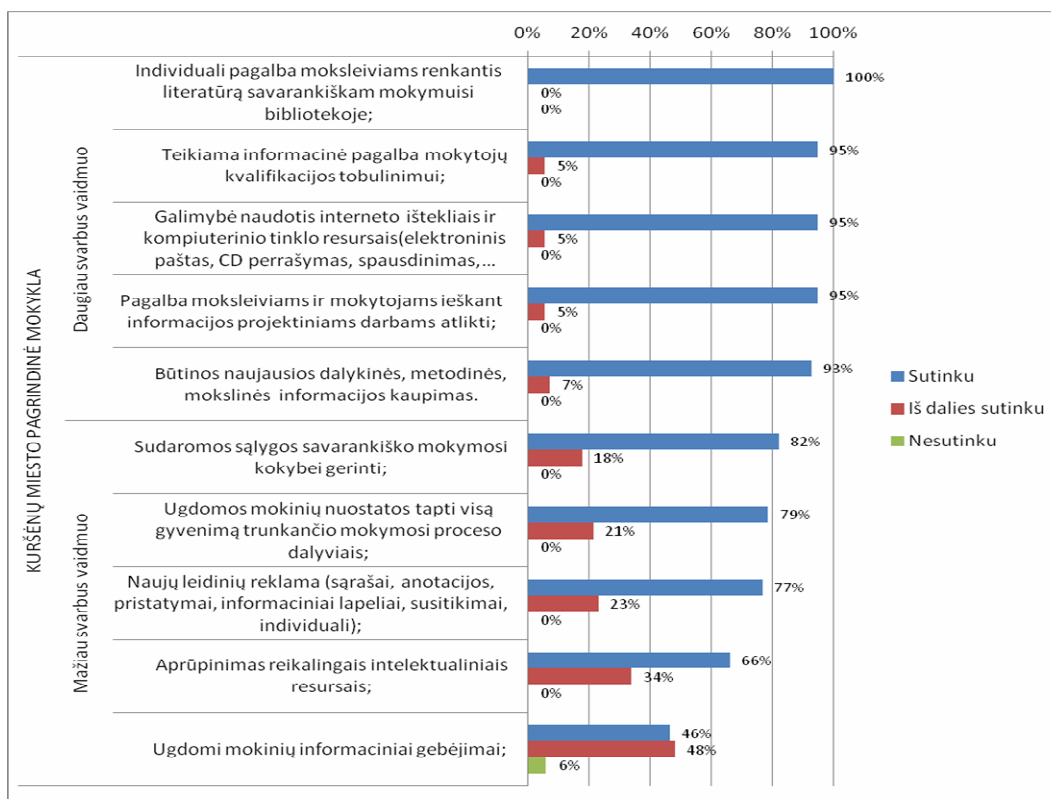
Remiantis respondentų atsakymų analize galima daryti prielaidą, kad šiandieninė mokyklos biblioteka yra išplėtojusi savo tradicines funkcijas, jos paskirtis įgyja didesnę reikšmę mokymosi procesuose ir kitose mokyklos veiklose. Ji padeda atliepti mokyklos bendruomenės intelektualinius, informacinius, edukacinius, konsultavimo poreikius. Mokyklos bibliotekos potencialo sklaidai didelės įtakos turi jos aprūpinimas informaciniais bei technologiniais ištekliais.

19 pav. Telšių N pagrindinės mokyklos mokytojų nuomonė apie mokyklos bibliotekos vaidmenį ir teikiamas paslaugas (N=33)

Analizuojant Telšių N pagrindinės mokyklos mokytojų atsakymus į pateiktą klausimą, ryškėja (žr. 19 pav.), kad šios mokyklos bibliotekos funkcijų ir vaidmens vertinimas turi dar didesnę teigiamą išraišką. Kiek daugiau nei pusė (53 proc.) respondentų sutinka ir 16 proc. iš dalies sutinka, kad mokyklos biblioteka ugdo mokinių nuostatas tapti visą gyvenimą trunkančio mokymosi proceso dalyviais. Lyginant su Klaipėdos miesto N progimnazijos kolegų atsakymais, Telšių N pagrindinės mokyklos mokytojai kaip mažiau išreikšta bibliotekos funkcija žymėjo mokiniams teikiamas profesinio konsultavimo paslaugas. Telšių N pagrindinės mokyklos mokytojų atsakymuose į pateiktą klausimą nebuvo nė vieno neigiamo vertinimo.

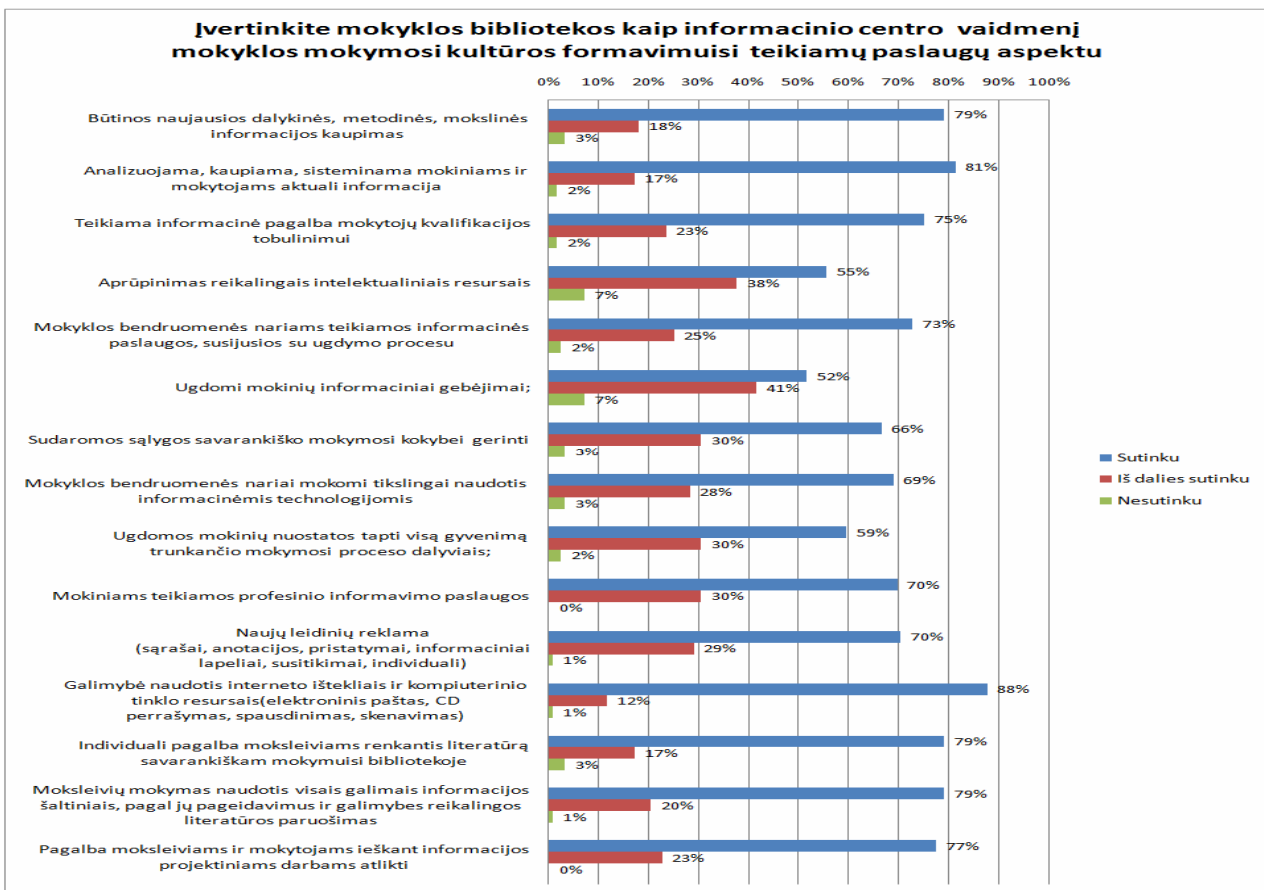
Tikėtina, šios mokyklos bibliotekos vaidmuo mokyklos gyvenime iš tiesų vaidina svarbų vaidmenį ir atliepia mokyklos bendruomenės poreikius bei nūdienos mokymuisi keliamus kokybės reikalavimus.

20 pav. Kuršėnų N pagrindinės mokyklos mokytojų nuomonė apie mokyklos bibliotekos vaidmenį ir teikiamas paslaugas (N=56)

Kuršėnų N pagrindinės mokyklos mokytojų atsakymų analizė leidžia teigti (žr.20 pav.), kad šios mokyklos mokyklos biblioteka be kitų funkcijų, teikia informacinę pagalbą mokytojams jų kvalifikacijos tobulinimui. Su šiuo teiginiu sutinka visi apklausos dalyviai (95 proc. sutinka, 5 proc. sutinka iš dalies).

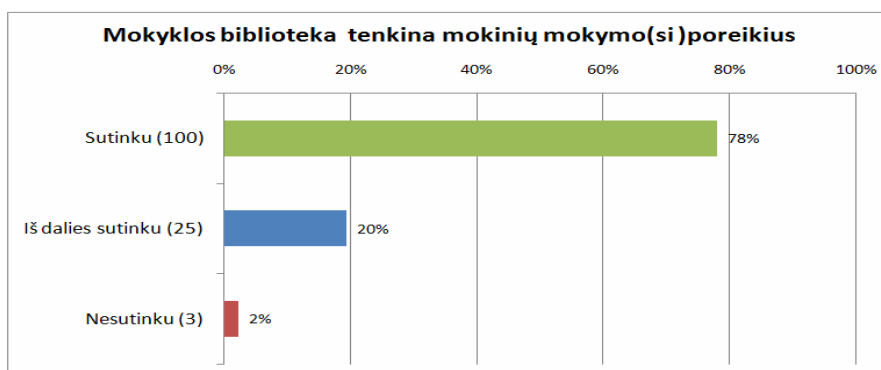
Apibendrinant visų trijų mokyklų pedagogų atsakymų duomenis, galima teigti, kad mokyklos bibliotekos vaidmuo mokymosi kultūros formavimuisi per teikiamas įvairias paslaugas yra vertinamas teigiamai. Tokia vertinimo tendencija patvirtina mokyklos bibliotekos reikšmingumą mokymosi procesų ir kitų mokyklos veiklų tobulinimui. Iš jų pagal šį anketos klausimą paminėtinos: mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, mokinių profesinis konsultavimas, pagalba projektų rengime ir kt.. Mokyklų bibliotekos aprūpina mokytojus ir mokinius naujausia dalykine, moksline, metodine informacija; užtikrina galimybes naudotis interneto ištekliais ir kompiuterinio tinklo resursais; analizuoja, kaupia, sistemina mokiniams ir mokytojams aktualią informaciją; teikia mokiniams individualią pagalbą savarankiškam mokymuisi; ugdo mokinių informacinius gebėjimus; formuoja nuolatinio mokymosi nuostatas; teikiama informacinė pagalba mokytojų kvalifikacijos tobulinimui ir kt..

21 pav. Mokytojų nuomonė apie mokyklos bibliotekos vaidmenį mokyklos mokymosi kultūros formavimuisi teikiamų paslaugų aspektu (N=128)

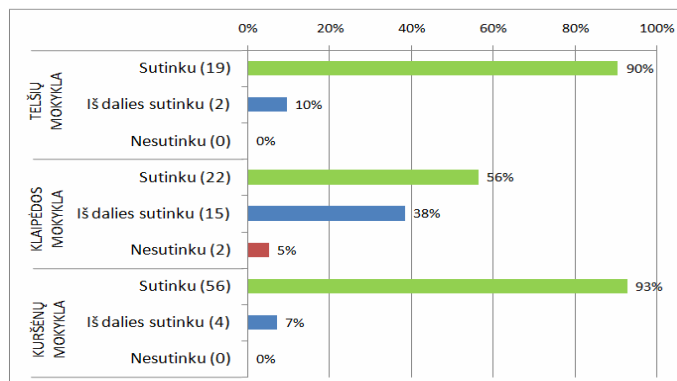
Galima teigti, kad mokyklų bibliotekos išnaudoja pagal galimybes savo potencialą, jį plėtoja, atliepdamos joms keliamus reikalavimus. Drauge su pedagogų bendruomene mokyklos biblioteka ugdo mokinių informacinius, asmeninius, socialinius, komunikacinius ir kt. gebėjimus, padeda jiems integruotis į visuomenę bei gerinti savo mokymosi kokybę. Šiomis kryptimis plėtoti mokyklų bibliotekų funkcijas orientuoja Mokyklos bibliotekos koncepcijoje (2001) apibrėžtos strateginės kryptys ir jų įgyvendinimo nuostatos.

Tyrimo metu siekta identifikuoti, ar mokyklos biblioteka tenkina mokinių mokymo/si poreikius. Tyrime dalyvavusių pedagogų vertinimo duomenys pateikiami 22 paveiksle.

22 pav. Mokyklos bibliotekos paslaugų, tenkinant mokinių mokymosi poreikius, vertinimas (N=128)

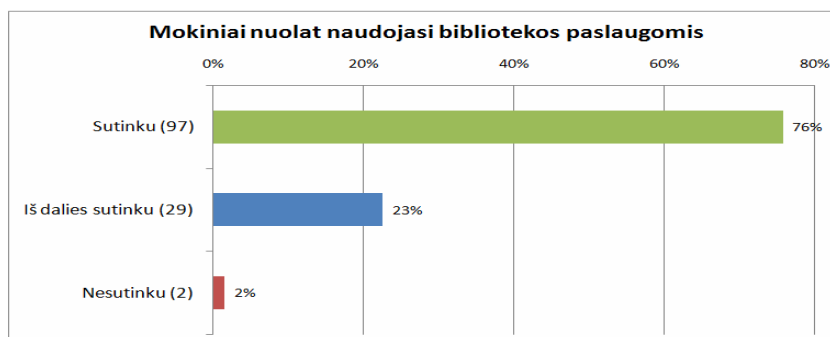
Paveiksle pateikti pedagogų apklausos duomenys leidžia daryti prielaidą, kad tyrime dalyvavusių mokyklų bibliotekų paslaugas, tenkinant mokinių mokymosi poreikius, tiriamieji vertina teigiamai. Penktadalis respondentų (20 proc.) sutinka iš dalies, o 2 proc. mano, kad mokyklos biblioteka netenkina mokinių mokymosi poreikių. Šiuo atveju tikslinga paanalizuoti gautus atsakymus į anketos klausimą pagal atskiras mokyklas (žr. 23 pav.).

23 pav. Mokyklos bibliotekos paslaugų, tenkinant mokinių mokymosi poreikius, vertinimas pagal atskiras mokyklas (N=128)

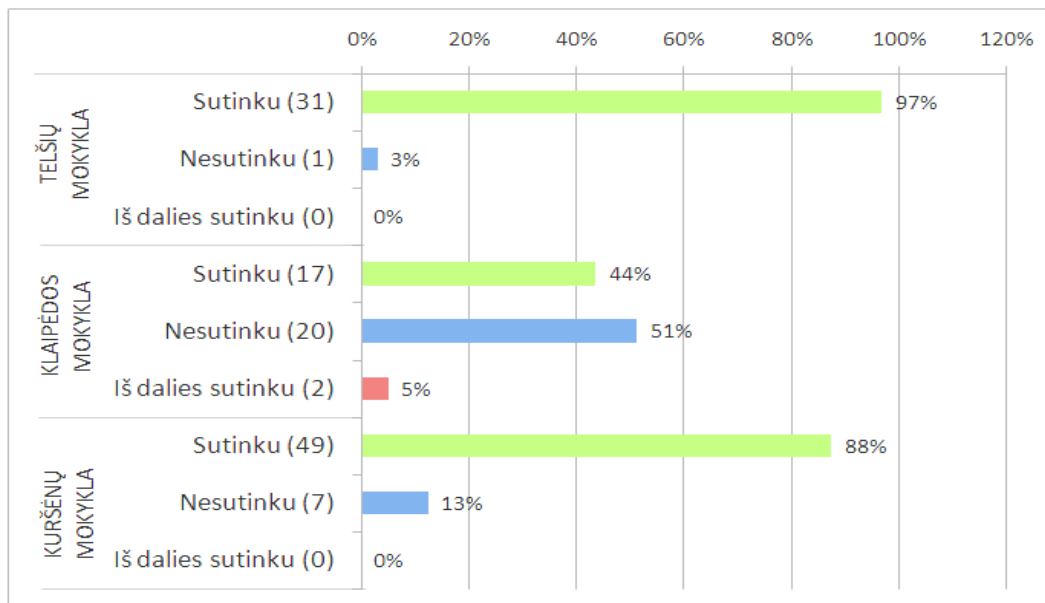
Pagal atskiras mokyklas pedagogų mokyklos bibliotekos pajėgumo tenkinti mokinių mokymosi poreikius vertinimai skiriasi. Klaipėdos N progimnazijos 5 proc. tyrime dalyvavusių mokytojų nesutinka, kad jų mokyklos biblioteka tenkina mokinių mokymosi poreikius. Kiek daugiau nei trečdalis šios mokyklos pedagogų su teiginiu sutinka iš dalies. Telšių ir Kuršėnų N pagrindinių mokyklų mokytojų vertinimai yra panašūs; beveik visi respondentai (90proc. ir 93 proc.) sutinka arba iš dalies sutinka, kad jų mokyklų bibliotekos tenkina besimokančiųjų mokymosi poreikius.

Siekiant teiginį „mokyklos biblioteka tenkina mokinių mokymo/si poreikius“ pagrįsti išsamiau, anketoje buvo prašoma patvirtinti arba paneigti teiginį - „mokiniai nuolat naudojami mokyklos bibliotekos paslaugomis“. Gauti pedagogų atsakymai pateikiami 24 paveiksle.

24 pav. Mokinių naudojimosi mokyklos bibliotekos paslaugomis sistemingumo vertinimas (N=128)

Didžioji dalis pedagogų (76 proc.) sutinka ir beveik ketvirtadalis (23 proc.) iš dalies sutinka, kad mokiniai nuolat naudojami mokyklos bibliotekos paslaugomis. Duomenys rodo, jog atskirose mokyklose mokinių naudojimosi bibliotekos paslaugomis sistemingumas skiriasi.

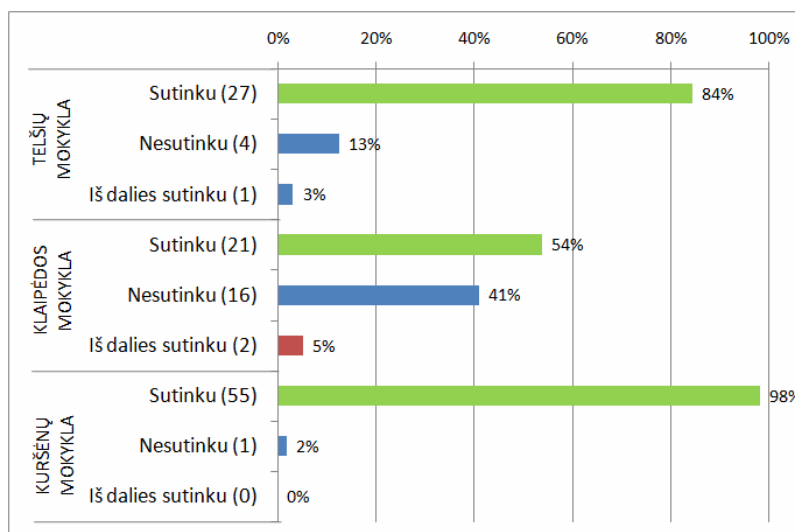

25 pav. Mokinių naudojimosi mokyklos bibliotekos paslaugomis sistemingumo vertinimas pagal atskiras mokyklas (N=128)

Šie duomenys leidžia daryti prielaidą, kad atskirose mokyklose mokinių naudojimas mokyklos bibliotekos paslaugomis nėra sistemingas procesas. Didžiausias procentas Telšių N pagrindinės mokyklos mokytojų ir nežymiai mažesnis respondentų skaičius iš Kuršėnų N pagrindinės mokyklos patvirtina, jog jų mokyklose mokinių sistemingas naudojimas bibliotekos paslaugomis yra labiau ryškus procesas nei Klaipėdos N progimnazijoje. Tokią tendenciją gali lemti įvairūs veiksniai; mokinių mokymosi motyvacija, mokyklos bibliotekos resursai, mokinių galimybės naudotis namie informacinių šaltinių prieiga ir kt..

Vertindami mokyklos bibliotekoje-skaitykloje sudarytas sąlygas mokinių savarankiškam mokymuisi (žr.26 pav.), Telšių ir Kuršėnų N pagrindinių mokyklų mokytojai jas vertina teigiamai, Klaipėdos N progimnazijos tik kiek daugiau nei pusė (54 proc.) apklaustųjų sutinka, kad sąlygos sudarytos, panašus skaičius respondentų (41 proc.) su tuo nesutinka. Šie duomenys leidžia daryti prielaidą, kad skirtinga mokyklų materialinė bazė, apsirūpinimas informacinėmis technologijomis, informacijos šaltiniais ir kitais ištekliais įtakoja mokyklos bibliotekos galimybes atliepti mokinių savarankiško mokymosi poreikius. Labiausiai minėto rodiklio teigiama vertinimo tendencija stebima Kuršėnų N pagrindinės mokyklos mokytojų atsakymuose. Tik 2 proc. šios mokyklos mokytojų nesutinka, kad bibliotekoje-skaitykloje sudarytos sąlygos mokinių savarankiškam mokymuisi. Telšių N pagrindinės mokyklos mokytojų tarpe taip manančių yra daugiau nei dešimtadalis apklaustųjų (13 proc.). Tyrimo duomenų

analizė leidžia daryti prielaidą, kad mokyklos bibliotekos teikiamų paslaugų efektyvumas yra susijęs su jos ištekliais ir infrastruktūra.

26 pav. Mokyklos bibliotekoje- skaitykloje sudarytų sąlygų savarankiškam mokinių mokymuisi vertinimas pagal atskiras mokyklas (N-128)

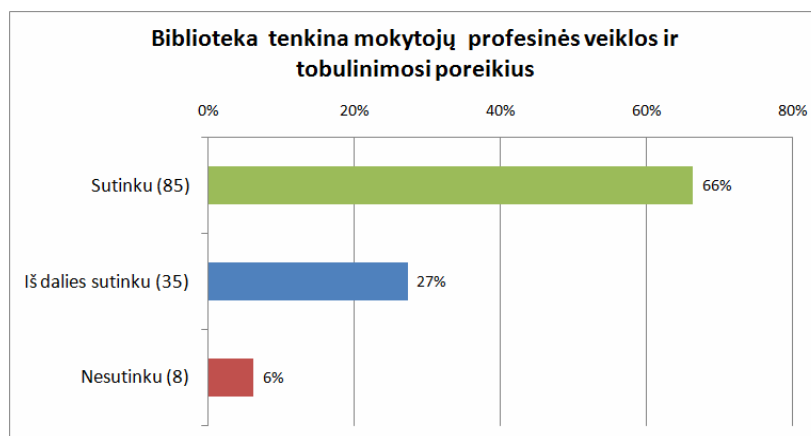
Bendras visų mokyklų tyrime dalyvavusių mokytojų vertinimas rodo (žr. 27 pav.), kad didžiąja dalimi mokyklų bibliotekose - informaciniuose centruose yra skaityklos ir sudarytos sąlygos mokinių savarankiškam mokymuisi.

27 pav. Mokyklos bibliotekoje- skaitykloje sudarytų sąlygų savarankiškam mokinių mokymuisi vertinimas (N-128)

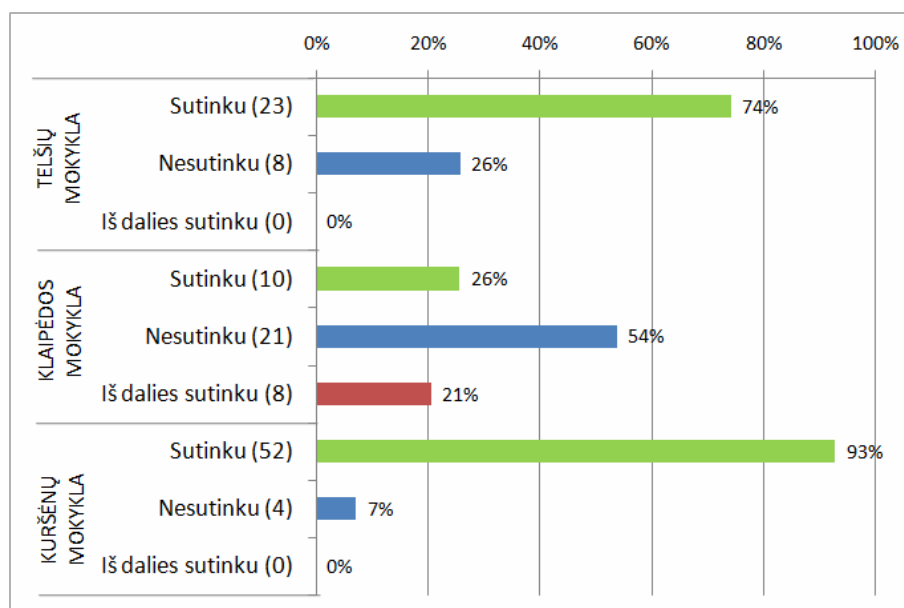
Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokiniai po pamokų turi galimybę dirbti bibliotekoje, o mokytojai gali biblioteka naudotis kaip netradicine mokymo/si erdve, perkeliant užsiėmimus iš klasės.

Tyrimo metu pedagogų prašyta įvertinti, ar mokyklos biblioteka tenkina jų profesinės veiklos ir tobulinimosi poreikius. Gauti tyrimo rezultatai atspindėti 28 paveiksle.

28 pav. Bibliotekos pajėgumo tenkinti mokytojų profesinės veiklos ir tobulinimosi poreikius vertinimas (N=128)

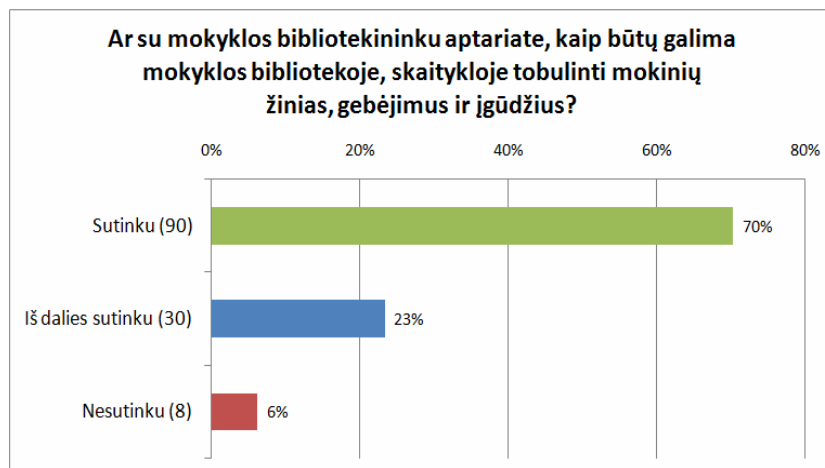
Kaip matyti iš paveiksle pateiktų duomenų, daugiau nei pusė apklausoje dalyvavusių pedagogų (66proc.) sutinka ir beveik trečdalis (27 proc.) iš dalies sutinka, kad mokyklos biblioteka pajėgi tenkinti jų profesinės veiklos ir tobulinimosi poreikius. Pagal atskiras mokyklas, išryškėja mokyklų bibliotekų pajėgumo minėtoje srityje skirtumai (29 pav.) .

29 pav. Bibliotekos pajėgumo tenkinti mokytojų profesinės veiklos ir tobulinimosi poreikius vertinimas pagal atskiras mokyklas (N=128)

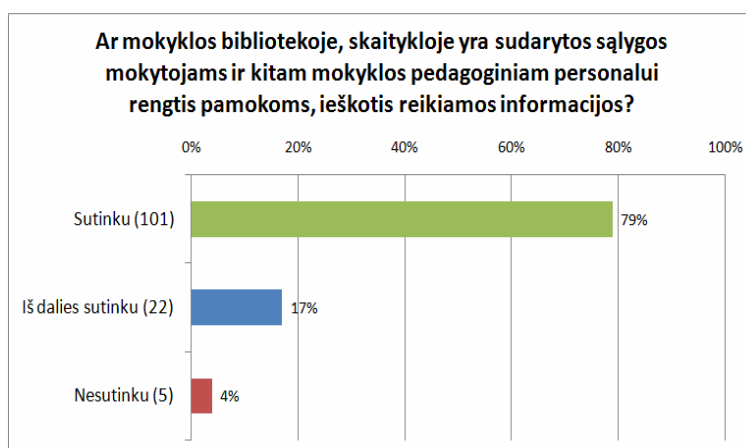
Labiau neigiama šio rodiklio vertinimo raiška pasižymi Klaipėdos N progimnazija, kiek mažiau Telšių N pagrindinė mokykla. Kuršėnų N pagrindinės mokyklos beveik visi pedagogai (93 proc.) sutinka, kad jų mokyklos biblioteka tenkina mokytojų profesinės veiklos ir tobulinimosi poreikius. Nors vyrauja šio rodiklio teigiamas vertinimas, galima konstatuoti, kad skirtingų mokyklų bibliotekos nevienodu pajėgumu tenkina pedagogų profesinės veiklos ir tobulinimosi poreikius.

Siekiant plėtoti mokyklos bibliotekos edukacinį potencialą, užtikrinant efektyvias mokinių savarankiško mokymosi sąlygas, būtinas mokytojų ir bibliotekininkų bendradarbiavimas. Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, ar mokyklos bibliotekininkai ir mokytojai aptaria, kaip būtų galima mokyklos bibliotekoje – skaitykloje efektyviau atliepti mokinių mokymosi poreikius. Gauti rezultatai atspindėti 30 paveiksle.

30 pav. Mokytojų ir mokyklos bibliotekininkų bendradarbiavimo, plėtojant bibliotekos edukacinį potencialą, raiška (N=128)

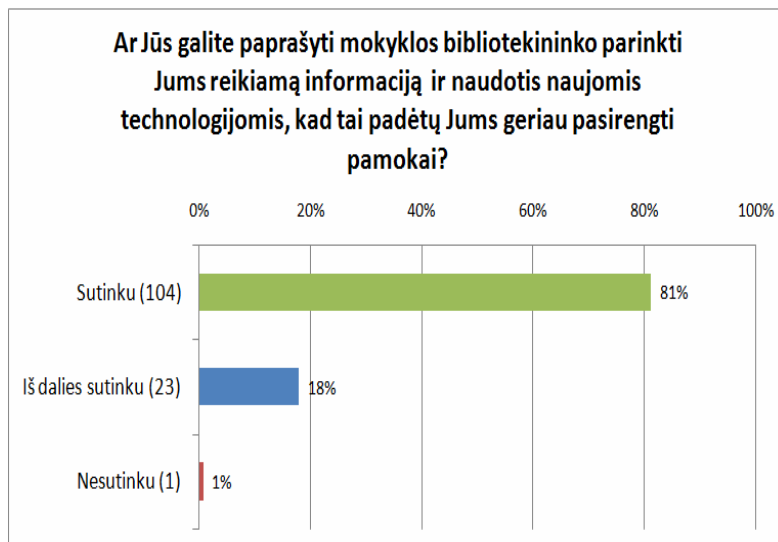
Jie liudija, kad dauguma pedagogų (70 proc. sutinka ir 23 proc. iš dalies sutinka) su mokyklos bibliotekininku aptaria, kaip būtų galima mokyklos bibliotekoje – skaitykloje plėtoti mokinių žinias, gebėjimus ir įgūdžius. Patys mokytojai taip pat mokyklos bibliotekoje – skaitykloje turi sąlygas rengtis pamokoms, ieškoti reikiamos informacijos (žr.31 pas.).

31 pav. Mokytojų galimybių rengtis pamokoms bei ieškoti reikiamos informacijos mokyklos bibliotekoje – skaitykloje vertinimo raiška (N=128)

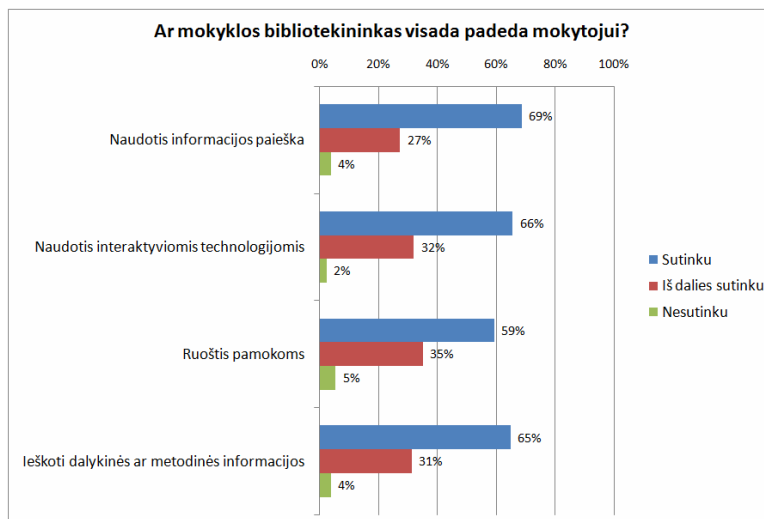
Kaip matyti iš paveikslo, tik 4 proc. respondentų nesutinka, kad jie mokyklos bibliotekoje – skaitykloje turi sąlygas rengtis pamokoms bei ieškoti reikiamos informacijos. Didžiąja dalimi, mokyklų bibliotekos yra išplėtojusios savo edukacinį bei informacinį potencialą šiuo aspektu. Tyrimo metu išsiaiškinta, kad mokyklų bibliotekininkai geranoriškai padeda pedagogams su

reikiamos informacijos pamokoms paieška. Taip pat pedagogai gali naudotis naujomis informacinėmis technologijomis, rengdamiesi pamokoms (žr.32 pav.).

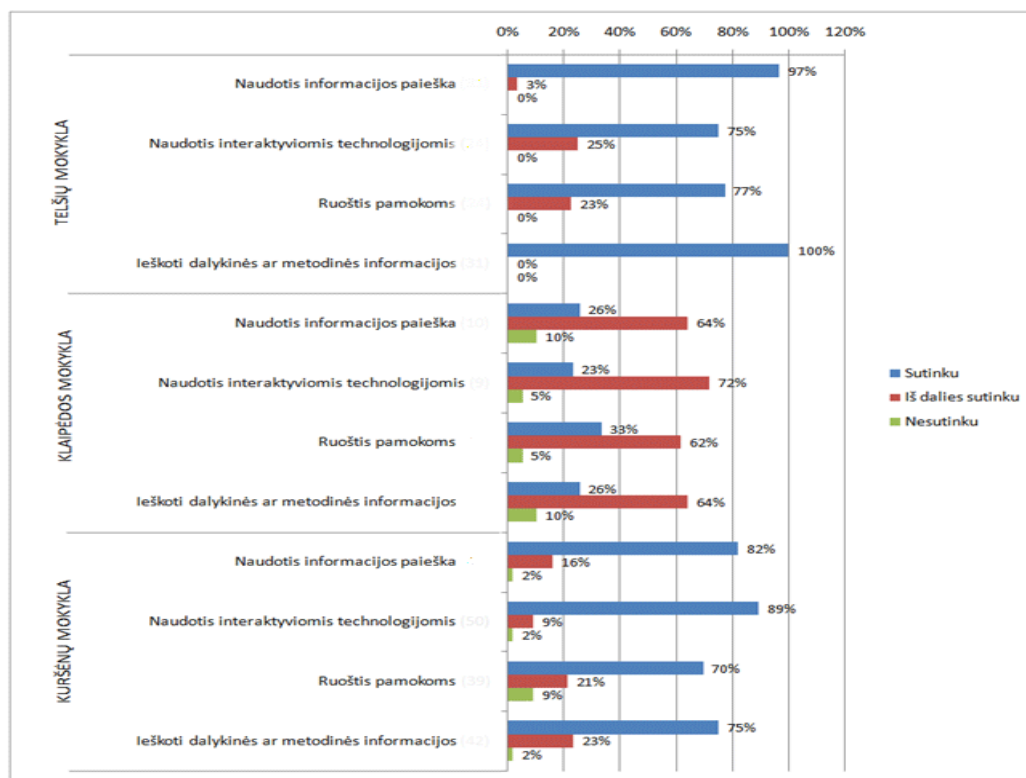
32 pav. Mokyklos bibliotekininko pagalbos mokytojui ruošiantis pamokoms vertinimo raiška (N=128)

Empirinio tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kokiose srityse mokyklų bibliotekininkai dažniausiai teikia paramą mokytojui. Tuo tikslu anketoje buvo pateikti keturi atsakymų į klausimą variantai. Tiriamieji taip pat turėjo galimybę įrašyti savo nuomonę(žr. 33 pav.).

33 pav. Bibliotekininkų pagalbos mokytojams vertinimas (N=128)

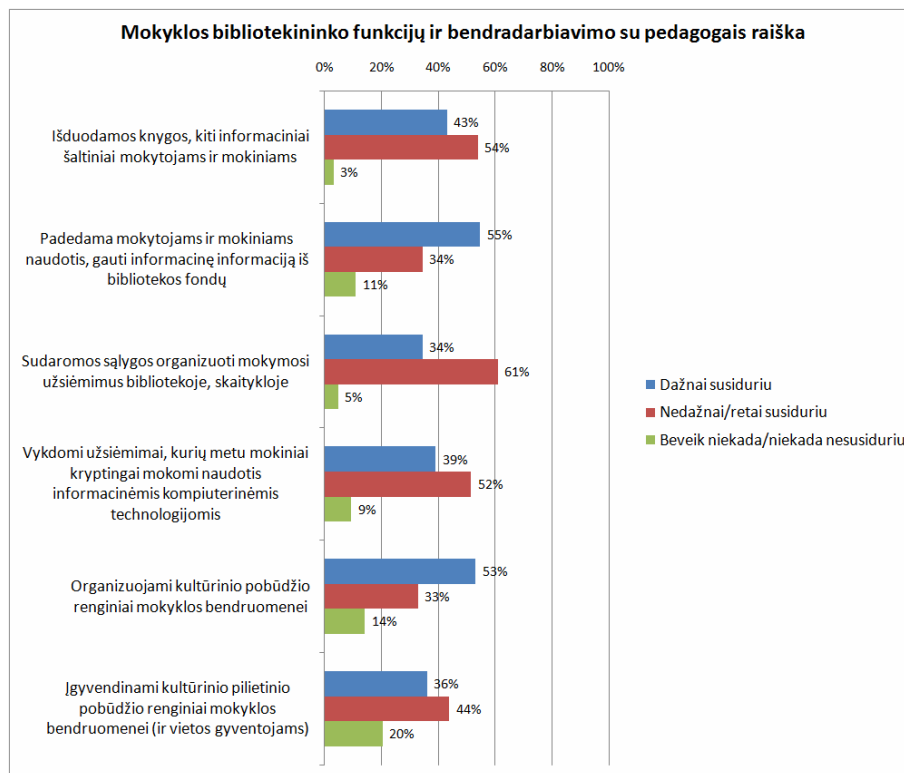
Kaip matyti iš 33 paveiksle pateiktų duomenų, daugiausia mokyklos bibliotekininkai mokytojams padeda vykdant informacijos paiešką, ieškant naujos dalykinės ar metodinės informacijos bei sudaro galimybę naudotis interaktyviomis technologijomis. Mažiau bibliotekininkai mokytojams teikia pagalbos, ruošiantis pamokoms. Pagal atskiras mokyklas pedagogų vertinimai kiek skiriasi. Jie pateikiami 34 paveiksle.

34 pav. Bibliotekinių pagalbos mokytojams vertinimas pagal atskiras mokyklas (N=128)

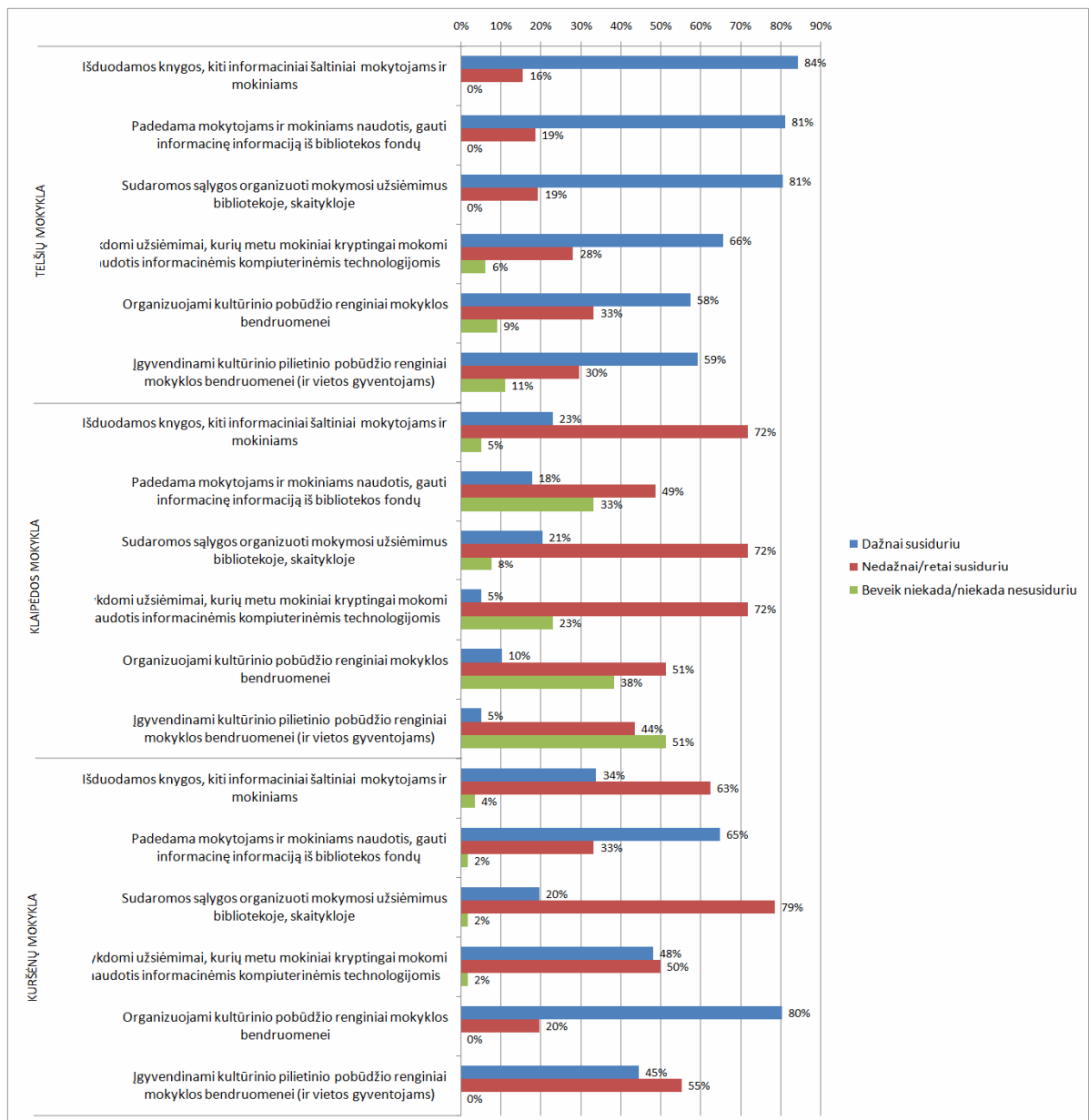
Neigiamas šio rodiklio vertinimas pagal keturis požymius nefiksuoja Telšių N pagrindinės mokyklos pedagogų atsakymuose; Klaipėdos N progimnazijos 10 proc. pedagogų nesutinka, kad mokyklos bibliotekininkas padeda mokytojams naudotis informacijos paieška, toks pat procentas šios mokyklos tiriamųjų nesutinka, kad bibliotekininkas jiems padeda ieškoti dalykinės ar metodinės informacijos, po 5 proc. pedagogų atsakė, kad bibliotekininko paslaugų negauna naudojantis interaktyviomis technologijomis bei ruošiantis pamokoms. Kuršėnų N pagrindinės mokyklos 9 proc. tyrime dalyvavusių pedagogų pažymi, kad mokyklos bibliotekininkas nepadeda ruošti pamokoms.

Pedagogų atsakymų į klausimą rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad mokyklų bibliotekininkai ir mokytojai bendradarbiauja įvairiomis kryptimis, tačiau bendrabarbiavimas turėtų būti intensyviau vystomas. Šią nuomonę galima patvirtinti kitais tyrimo metu gautais rezultatais (žr. 35 pav.). Iš paveiksle pateiktų duomenų matyti, kad mokyklų bibliotekininkai padeda mokytojams organizuoti kultūrinio, pilietinio pobūdžio renginius, sudaromos sąlygos mokyklos bibliotekoje vesti mokomuosius užsiėmimus, į organizuojamus renginius yra įtraukiama vietos bendruomenė ir kt.. Tyrimo duomenys patvirtina anksčiau darbe pateiktą išvadą, kad mokyklų bibliotekų tradicinės funkcijos efektyvinamos ir plečiamos naujomis. Tačiau minėtoji tendencija nėra vienodai teigiamai išreikšta visose tyrime dalyvavusiose mokyklose. Pedagogai, vertindami tradicinėms nepriskiriamas mokyklų bibliotekų funkcijas (renginių organizavimas, mokomųjų užsiėmimų vedimas), dažniau renka atsakymą „nedažnai/retai susiduriu“.

35 pav. Mokyklos bibliotekininko funkcijų ir bendradarbiavimo su pedagogais raiška (N=128)

Vertinant mokyklos bibliotekininkų ir pedagogų bendradarbiavimo raišką pagal atskiras mokyklas (žr.36 pav.), matome, jog atskirose mokyklose bendradarbiavimo apimtis ir intensyvumas yra skirtingas. Telšių N pagrindinėje mokykloje bendradarbiavimas labiausiai reiškiasi tradicinių bibliotekos funkcijų ribose (išduodamos mokiniams ir mokytojams knygos, informaciniai šaltiniai, padedama naudotis bei gauti informaciją iš bibliotekos fondų), bei kiek mažiau kitose srityse - sudaromos sąlygos organizuoti mokymo/si užsiėmimus bibliotekoje – skaitykloje, vykdomi užsiėmimai, kurių metu mokiniai kryptingai mokomi naudotis informacinėmis kompiuterinėmis technologijomis. Daugiau nei pusė šios mokyklos mokytojų sutinka arba iš dalies sutinka, kad mokyklos bibliotekininka organizuoja kultūrinio, pilietinio pobūdžio renginius mokyklos bendruomenei bei vietos bendruomenei. Klaipėdos N progimnazijos mokytojų vertinimai rodo, kad mažiausiai pedagogai su bibliotekininku bendradarbiauja renginių organizavimo srityje. Kuršėnų N pagrindinės mokyklos mokytojų atsakymai leidžia teigti, kad šios mokyklos bibliotekinkai ir pedagogai bendradarbiauja ir organizuodami renginius, ir sudarant sąlygas organizuojant mokymo/si užsiėmimus mokyklos bibliotekoje – skaitykloje. Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokyklos organizacijos kultūra, mokyklos organizacinis potencialas įtakoja mokyklos bibliotekos ir pedagogų bendradarbiavimo efektyvumą.

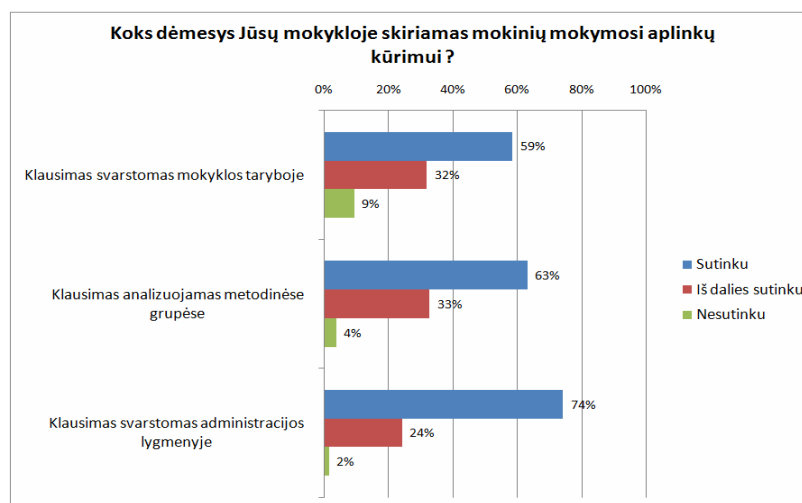
36 pav. Mokyklos bibliotekininko funkcijų ir bendradarbiavimo su pedagogais raiška pagal atskiras mokyklas (N=128)

Mokyklos biblioteka yra neatsiejama žinių/informacinėje visuomenėje dirbančios mokyklos kaip nedalomo edukacinio vieneto, socialinės sistemos dalis. Todėl mokyklos bibliotekos, kaip informacinio centro, edukacinio potencialo galimybių plėtra yra visos mokyklos bendruomenės reikalas. Šioje srityje pabrėžtinai minėtos problemos sprendimo aktualumas.

Empirinio tyrimo metu siekiant identifikuoti, koks dėmesys mokyklose skiriamas mokymosi aplinkų kūrimui, kaip pasiskirstoma atsakomybė už šią veiklos sritį, ar mokyklos biblioteka yra panaudojama kaip edukacinė, mokymo/si aplinka. Mokytojų atsakymų į pateiktus klausimus rezultatai iliustruojami sekančiuose paveiksluose.

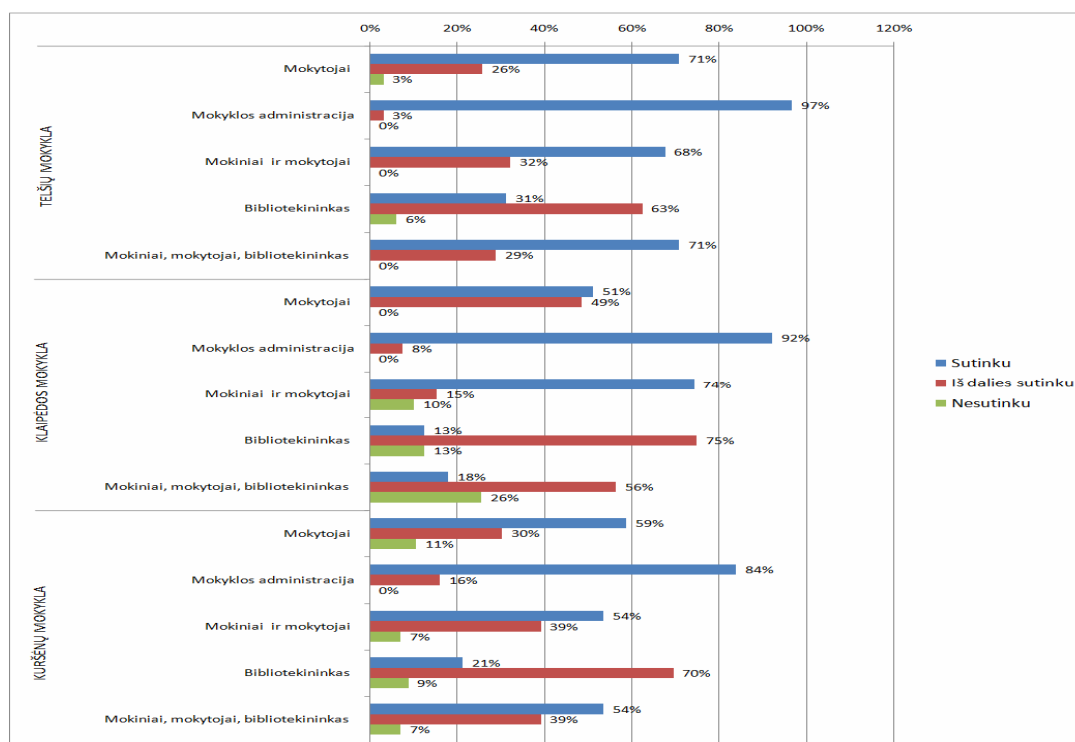
Iš 37 paveiksle pateiktų duomenų matyti, kad tyrime dalyvavusių pedagogų nuomone, jų mokyklose mokymosi aplinkų kūrimo klausimui skiriamas dėmesys. Daugiausia respondentų

pažymėjo (74 proc. sutinka ir 24 proc. iš dalies sutinka), kad minėtas klausimas svarstomas administracijos lygmenyje, kiek mažiau – kad klausimas analizuojamas metodinėse grupėse, kiek daugiau nei pusė respondentų sutinka ir trečdalis iš dalies sutinka, kad mokymosi aplinkų kūrimo klausimas svarstomas mokyklos taryboje. .

37 pav. Mokymosi aplinkos reikšmingumo mokykloje vertinimas (N=128)

Šie duomenys leidžia daryti prielaidą, jog mokymosi aplinkų kūrimas nėra tik pedagogų rūpestis. Atskirų mokyklų pedagogų atsakymai liudija apie kiek skirtingą atsakomybės už mokymosi aplinkų kūrimą supratimą (38 pav.).

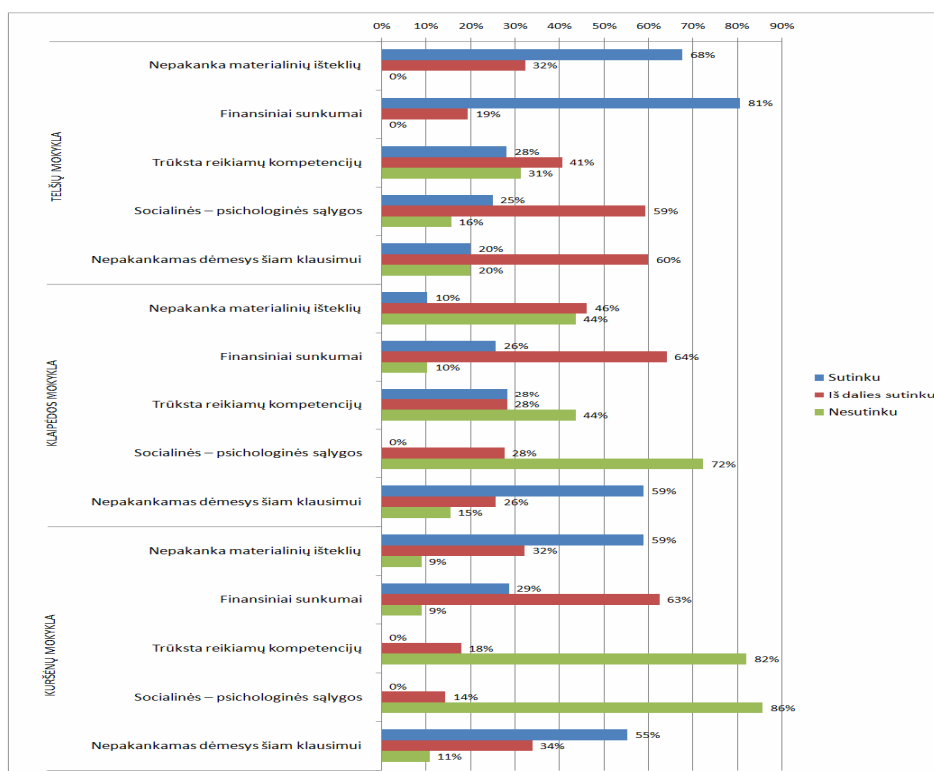

34 pav. Mokytojų nuomonės dėl atsakomybės už mokymo/si aplinkų kūrimą mokykloje raiška (N=128)

Kaip matyti iš paveikslo, mokyklose pedagogų tarpe nėra vieningos nuomonės, kas atsakingas mokykloje už mokymo/si aplinkų kūrimą. Didžioji dalis visų mokyklų pedagogų įsitikinę, kad ši atsakomybė tenka mokyklos administracijai. Kiek mažiau už tai atsakingi,

respondentų nuomone yra mokytojai, mokytojai ir mokiniai. Visų trijų mokyklų pedagogai labiau linkę manyti, kad mokyklos bibliotekininkas tik iš dalies yra už tai atsakingas. Daugiau nei pusė dviejų tyrime dalyvavusių mokyklų (Kuršėnų ir Telšių) mokytojų mano, kad už mokymo/si aplinkų kūrimą mokykloje yra atsakingi ir mokytojai, ir mokiniai, ir bibliotekininkai. Tokie vertinimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad mokyklose nėra susiformavusi besimokančiai organizacijai būdinga nuostata, kad visi mokyklos bendruomenės nariai yra vienodai atsakingi dėl visų su mokymo/si susijusių procesų ir veiklų. Antra vertus, ne kiekvienas bendrojo ugdymo mokyklos kaip socialinės sistemos narys suvokia savo atsakomybę už mokyklos paskirties(misijos) įgyvendinimo kokybę. Tai yra aktuali mokyklų problema.

Respondentų atsakymai į kitus klausimus, susijusius su mokymo/si aplinkų kūrimu mokykloje, leidžia teigti, kad didžioji dauguma tyrime dalyvavusių pedagogų patvirtina arba iš dalies patvirtina, kad mokymo/si aplinkų kūrimo klausimai jų mokyklose yra aktualūs, jie svarstomi mokyklos taryboje, metodinėse grupėse, tačiau dažniau - administracijos lygmenyje. Kurdami mokymo/si aplinkas, pedagogai susiduria su eile sunkumų. Jų vertinimo tendencijos iliustruojamos 35 paveiksle.

35 pav. Sunkumai, su kuriais susiduria pedagogai, kurdami mokymo/si aplinkas, pagal atskiras mokyklas (N=128)

Kaip matyti iš paveiksle pateiktų duomenų, pagrindiniai sunkumai, su kuriais pedagogai susiduria, kurdami mokymo/si aplinkas, susiję su mokyklų materialinių išteklių stoka, iš dalies nepakankais finansiniais ištekliais, šiam klausimui mokyklose trūksta dėmesio bei reikalingų kompetencijų. Mažiausia dalis pedagogų sutinka, kad mokymo/si aplinkų kūrimo procesą įtakoja

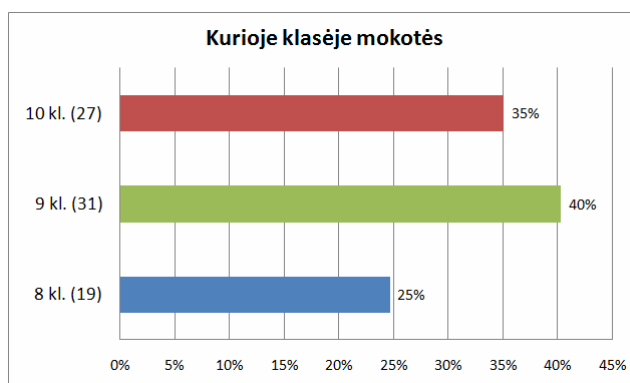
socialinės – psichologinės sąlygos. Pagal reikšmingumą atskirose mokyklose įvardintieji sunkumai pasiskirsto nevienodai. Darytina prielaida, kad su analogiškais problemomis mokyklos susiduria panaudodamos bibliotekas kaip mokymo/si erdvę. Atsakydami į kitus klausimus 68, 3 proc. tyrime dalyvavusių pedagogų pažymėjo, kad su mokytojais aptaria mokyklos bibliotekas kaip mokymo/si aplinkos potencialo panaudojimo galimybes. Jas lemia daugiau materialiniai veiksniai, tačiau svarbus ir mokyklos bendruomenės vidinis potencialas.

Apibendrinant mokytojų nuomonės empirinio tyrimo rezultatus galima konstatuoti, kad mokyklose vyrauja tradicinio mokymo modelis, į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos ugdymo realybėje reiškiasi nepakankamai, mokyklų bibliotekos plėtoja savo funkcijas, tačiau jų informacinis, edukacinis potencialas nėra pilnai panaudojamas mokymo/si tobulinimo tikslams. Sprendžiant pagal empirinio tyrimo metu išryškėjusias tendencijas, darytina prielaida, kad mokyklų mokymo/si kultūros pokyčiai yra nežymūs. Juos sąlygoja visa eilė veiksnių. Greta materialinių resursų stygiaus, siekiant atliepti besimokančiųjų poreikius ir ugdymo kokybės reikalavimus, svarbios yra pačių pedagogų nuostatos bei kompetencijos. Vyraujančiai neigiamai pedagogų nuostatai į mokinį orientuotų mokymo/si strategijų taikymo ugdymo praktikoje aspektu, tikėtina, įtakos turi baimė dėl grėsmės nepasiekti būtinų mokymo rezultatų. Tokiai tendencijai įtakos turi švietimo sistemoje egzistuojantys prieštaravimai dėl mokymo/si tikslų, turinio apimties bei mokymo/si rezultatų sampratos. Aukšti mokymo/si pasiekimų reikalavimai yra pagrindinis pedagogų „strateginis orioientyras“ jų profesinėje veikloje.

3.2.6. Mokinių anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė.

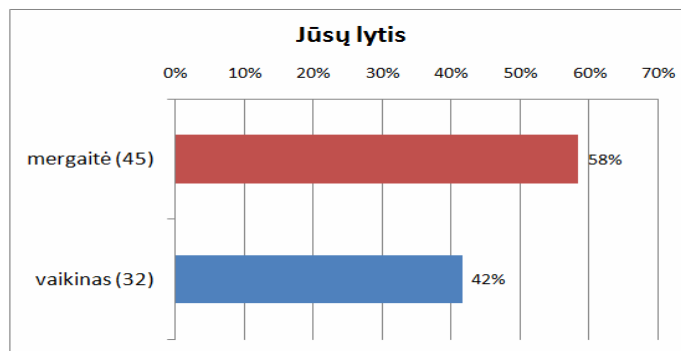
Tyrime dalyvavo Kuršėnų miesto N pagrindinės mokyklos 77 mokiniai iš 8-10 klasių.

Mokinių demografinė charakteristika

36 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal klasę (N= 77)

Kaip matome iš paveikslo, tyrime daugiausia dalyvavo 9 klasės mokinių. Iš jų daugiau nei pusė

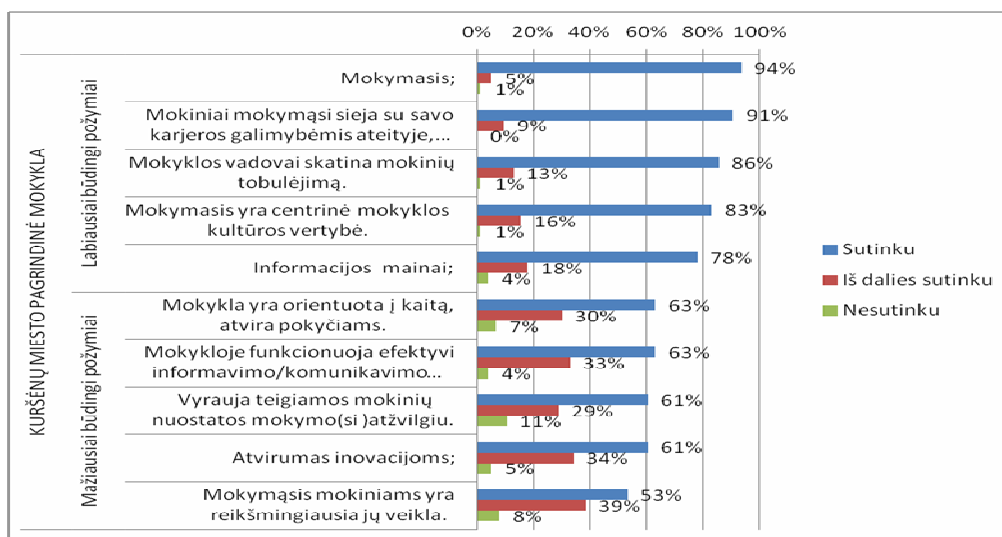

37 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal lytį (N=77)

(58 proc.) buvo mergaitės. Pagal lytį mokinių pasiskirstymas yra panašus.

8-10 klasių mokinių tyrimo anketos diagnostinį bloką sudarė 14 klausimų su atsakymų pasirinkimo variantais. Klausimai formuluoti analogiškai kaip ir mokytojams, išskyrus tuos, kurie susiję su mokinių vaidmenimis mokymo/si procese bei bendradarbiavimu su bibliotekininku. Mokinių empirinio tyrimo rezultatai pristatomi apibendrintai ne pagal atskiras mokyklas, nes tiriamųjų skaičius iš atskiros mokyklos nėra didelis. Tiriamieji beveik proporcingai pasidalija pagal mokyklas. Mokinių atsakymai į anketos klausimus pateikiami tokio pat nuoseklumu kaip ir mokytojų tyrimo duomenys.

Siekiant identifikuoti mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro edukacinio potencialo plėtros raišką, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją, anketinės apklausos metu mokinių kaip ir pedagogų buvo prašoma įvertinti pagal pateiktus požymius/teiginius savo mokyklos mokymo/si kultūros raišką. Iš viso pateikta 20 požymių, kurių raišką savo mokykloje respondentai galėjo įvertinti keturių lygių skalėje; visiškai sutinku, sutinku, iš dalies sutinku, nesutinku. Gauti atsakymų į anketos klausimą duomenys pateikiami 38 paveiksle.

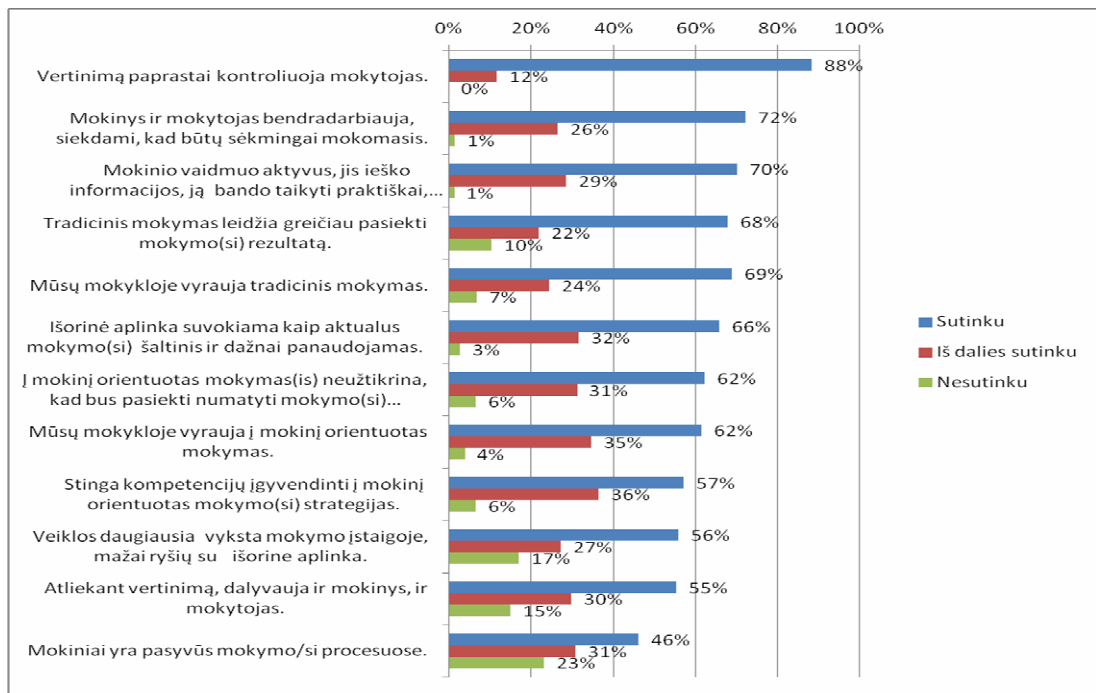

38 pav. Mokinių nuomonė apie mokymo/si kultūros raišką mokykloje (N=77)

Iš paveikslo matyti, kad beveik visi tyrime dalyvavę mokiniai pripažįsta, mokymas/is yra esminė visų mokyklos veiklų charakteristika. Beveik visi mokiniai (91 proc.) mokymą/si sieja su savo karjeros galimybėmis ateityje. 86 proc. mokinių sutinka ir 13 proc. iš dalies sutinka, kad

„mokyklos vadovai skatina mokinių tobulėjimą“. Didžioji dauguma tiriamųjų (83 proc. sutinka ir 16 proc. iš dalies sutinka) mano, kad mokymasis yra centrinė mokyklos kultūros vertybė. Kiek mažiau mokinių (78 proc.) sutinka ir (18 proc.) iš dalies sutinka, kad mokykloje nuolat vyksta informacijos mainai. Kiek daugiau nei pusė apklaustųjų (63 proc.) sutinka ir trečdalis (30 proc.) iš dalies sutinka, kad „mokykla yra orientuota į kaitą ir atvira pokyčiams“. Beveik tiek pat tyrime dalyvavusių mokinių mano, kad mokykloje funkcionuoja efektyvi informavimo/komunikavimo sistema. Kiek mažiau respondentų laikosi nuomonės, kad mokykloje „vyrauja teigiamos mokinių nuostatos mokymo/si atžvilgiu. Tačiau kiek mažiau mokinių mano (atitinkamai 61 proc. ir 34 proc.), atvirumas novacijoms yra esminė visų mokyklos veiklų charakteristika. Kiek daugiau nei pusė (53 proc.) tiriamųjų sutinka ir daugiau kaip trečdalis (39 proc.) iš dalies sutinka, kad mokymasis mokiniams yra reikšmingiausia veikla. Tačiau 8 proc. mokinių su šiuo teiginiu nesutinka. Šie duomenys leidžia daryti prielaidą, kad mokiniams, vertinant mokyklos mokymo/si kultūrą pagal pateiktus požymius, minėtieji požymiai yra svarbiausi. Kitų požymių raiškos vertinimas taip pat yra teigiamas, tačiau stebima žemesnė jų vertinimo procentinė išraiška. Skirtingai nei mokytojai, mokiniai neakcentavo tokių mokyklos mokymo/si kultūros požymių kaip: „mokykloje tarp mokytojų ir mokinių vyrauja bendradarbiavimo atmosfera“, „mokykloje mokinių mokymui/si sudarytos geros sąlygos“, „mokymo/si procesai mokykloje yra tikslingi, veiksmingi, orientuoti į rezultatus“. Mokytojų ir mokinių pakankamai aukštas bendradarbiavimo laipsnis išryškėjo mokinių atsakymuose į kitą anketos klausimą.

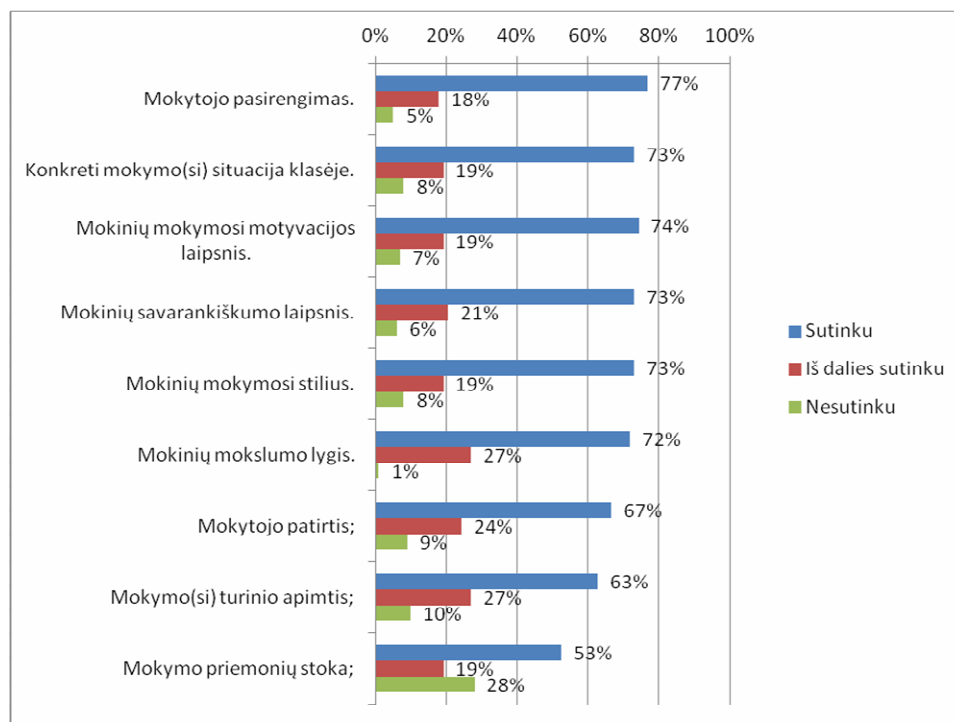
Tyrimo metu mokinių prašyta pagal pateiktus požymius įvertinti į mokinį orientuotų mokymo/si strategijų raišką ugdymo praktikoje (žr. 39 pav.). Tyrimo duomenys leidžia konstatuoti, kad didžioji dauguma respondentų (69 proc. ir 22 proc.) sutinka ir iš dalies sutinka, kad jų mokykloje vyrauja tradicinis mokymas. Beveik visi tyrime dalyvavę mokiniai pažymi, kad vertinimą paprastai kontroliuoja mokytojas, nors kiek daugiau nei pusė (55 proc.) jų sutinka ir trečdalis (30 proc.) iš dalies sutinka, kad „atliekant vertinimą , dalyvauja ir mokinys, ir mokytojas“. Didžioji dauguma tiriamųjų pažymi, kad jų mokykloje mokinys ir mokytojas bendradarbiauja, siekdami, kad būtų sėkmingai mokoma/si. 70 proc. respondentų sutinka ir 29 proc. iš dalies sutinka, kad „mokinio vaidmuo aktyvus, jis ieško informacijos, ją bando taikyti praktiškai“.

39 pav. Mokinių nuomonės apie mokymo/si strategijų įgyvendinimą mokykloje raiška (N=77)

Mokytojams šis rodiklis, apibūdinant mokymo/si strategijų įgyvendinimo raišką jų mokykloje, nebuvo svarbus. Labiausiai mokytojų ir mokinių nuomonė sutampa dėl mokykloje vyraujančio tradicinio mokymo bei požiūrio, kad „į mokinį orientuotas mokymas /is neužtikrina, kad bus pasiekti numatyti mokymo/si rezultatai“. Mokinių atsakymuose identifiкуotas akivaizdus prieštaravimas, nes 62 proc. pažymėjo, jog sutinka ir 35 proc. – iš dalies sutinka, kad jų mokykloje vyrauja į mokinį orientuotas mokymas. Darytina prielaida, kad klausimų formuluotės mokiniams buvo per sunkios; jiems gali būti neaiškios pateikiamų sąvokų „tradicinis mokymas“, „į mokinį orientuotas mokymas“, nors tyrėja prieš anketų pildymą mokinius informavo apie jų esmę ir turinį. 77 proc. mokinių sutinka ir iš dalies sutinka, kad mokiniai yra pasyvūs mokymo/si procesuose. Mokytojų nuomonė šiuo klausimu buvo panaši. Taip pat didžioji dauguma mokinių kaip ir mokytojų konstatuoja, kad veiklos daugiausia vyksta mokymo įstaigoje, mažai ryšių su išorine aplinka. Beje, 57 proc. mokinių sutinka ir 36 proc. iš dalies sutinka, kad mokytojams stinga kompetencijų, įgyvendinti į mokinį orientuotas mokymo/si strategijas.

Tyrimo metu mokinių buvo prašoma pažymėti veiksnius, kurie, jų nuomone, lemia mokymo/si strategijos pasirinkimą (žr. 40 pav.).

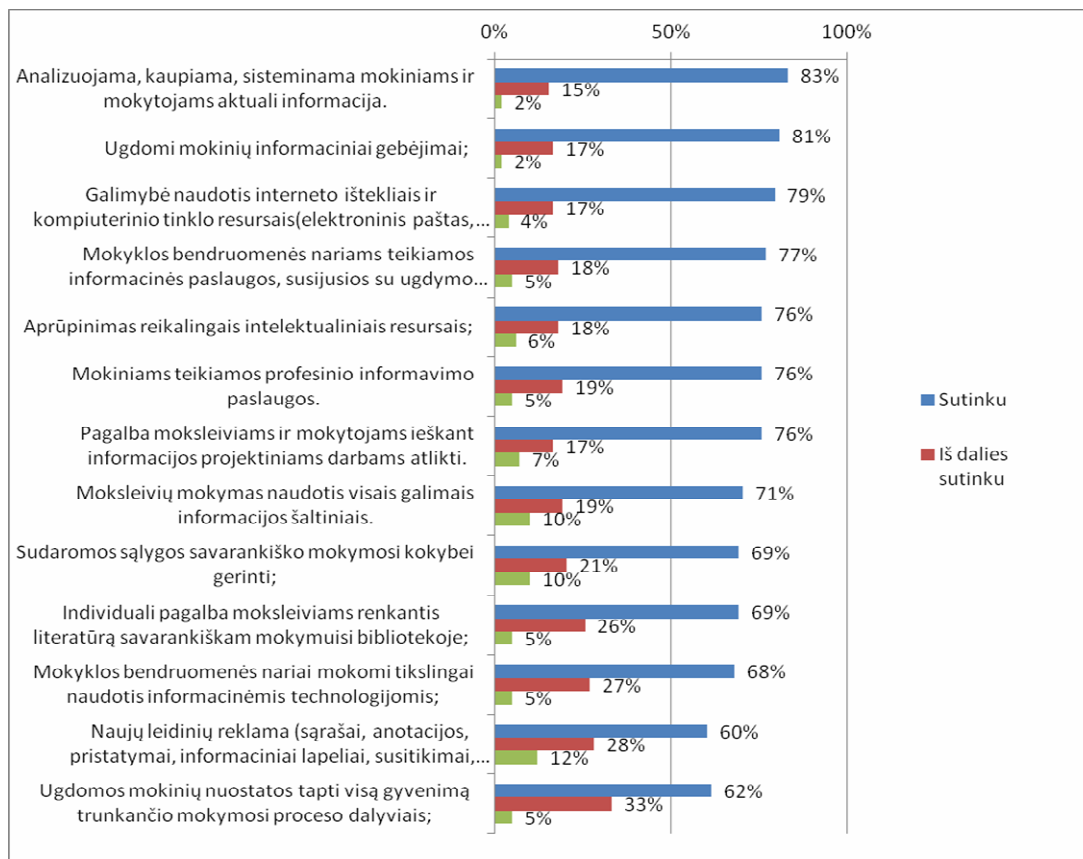

40 pav. Mokinių nuomonė apie mokymo/si strategijos pasirinkimą lemiančius veiksnius (N=77)

Mokinių nuomone, didžiausios reikšmės mokymo/si strategijos pasirinkimui turi mokytojo pasirengimas. Taip mano 95 proc. tyrime dalyvavusių mokinių. Kiek mažiau, mokinių nuomone, yra svarbi konkreti mokymo/si situacija klasėje. Tik 7 proc. mokinių nesutinka, o likusieji sutinka arba iš dalies sutinka, kad mokymo/si strategijos pasirinkimui įtakos turi mokinių mokymosi motyvacijos laipsnis, kiek mažiau – mokinių savarankiškumo laipsnis, mokinių mokymosi stilius bei mokslumo lygis. Daugiau nei pusė mokinių (67proc.) sutinka ir beveik ketvirtadalis (24 proc.) iš dalies sutinka, kad mokymo/si strategijos pasirinkimui svarbus veiksnys yra mokytojo patirtis. Panašus skaičius mokinių mano, kad pasirinkimui svarbi yra mokymo/si turinio apimtis bei mokymo priemonių stoka. Mokytojų vertinimuose tarp svarbiausių veiksnių dominuoja mokymo priemonių stoka, mokymo/si turinio apimtis, jų pačių nuostatos dėl rezultatų, asmeninės patirties stoka bei su mokiniu susiję veiksniai.

Tyrimo metu norėta išsiaiškinti, kaip mokiniai vertina mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro, teikiamas paslaugas (atliekamas funkcijas) ir vaidmenį mokyklos mokymo/si kultūros formavimuisi. Gauti atsakymų į klausimą duomenys pateikiami 41 paveiksle. Paveiksle pateikti duomenys rodo, kad mokiniai mokyklos bibliotekos vaidmenį išryškina per jiems aktualiausių teikiamų paslaugų (bibliotekos funkcijų) vertinimą. Mokinių nuomone, biblioteka kaupia, sistemina, analizuoja mokiniams ir mokytojams aktualią informaciją, padeda ugdyti jų informacinius gebėjimus, sidaro galimybę naudotis interneto ištekliais ir kompiuterinio tinklo resursais, teikia mokiniams profesinio informavimo paslaugas (76 proc. sutinka ir 19 proc. iš dalies sutinka su teiginiu), padeda mokiniams ir mokytojams ieškant informacijos projektiniams darbams atlikti, sudaro kokybiškas sąlygas savarankiškam

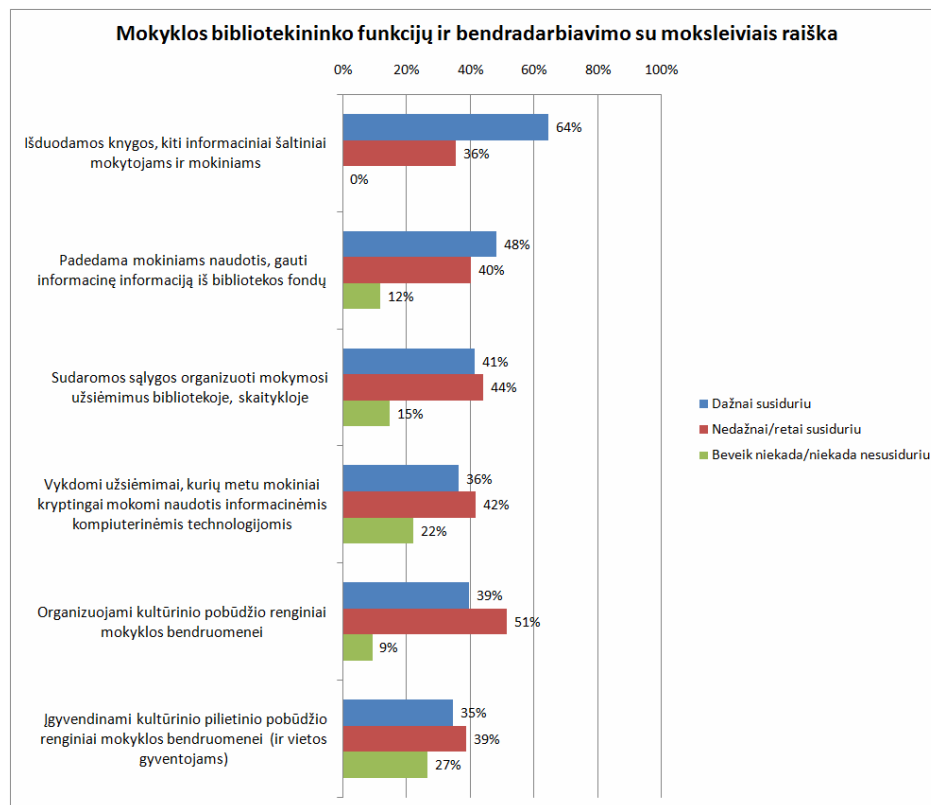
mokinių mokymuisi (69 proc. sutinka ir 21 proc. iš dalies sutinka), teikia mokiniams individualią pagalbą, renkantis medžiagą savarankiškam mokymuisi bibliotekoje (69 proc. sutinka ir 26 proc. iš dalies sutinka), reklmuoja naujus leidinius, ugdo mokinių nuostatas tapti visą gyvenimą trunkančio mokymosi proceso dalyviais (62 proc. sutinka, 33 proc. sutinka iš dalies).

41 pav. Mokinių nuomonė apie bibliotekos kaip informacinio centro funkcijas bei vaidmenį (N=77)

Kaip rodo gauti duomenys, mokyklos bibliotekos teikiamų paslaugų vertinimas, mokinių požiūrio aspektu, yra teigiamas. Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokiniai laiko mokyklos biblioteką svarbiu mokymo/si pagalbininku ir naudojami mokyklos bibliotekos teikiamomis paslaugomis. Lyginant mokinių ir mokytojų atsakymų šiuo klausimu duomenis, ryškių vertinimo skirtumų nepastebėta.

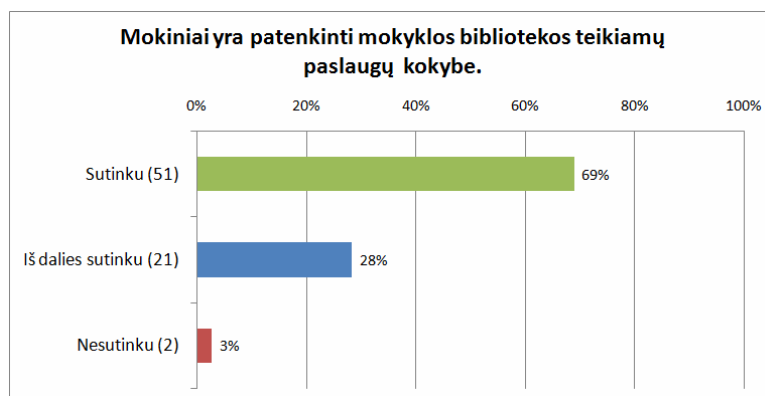
Tyrimu siekta išsiaiškinti, kokiomis kryptimis vyksta mokinių ir mokyklos bibliotekos bendradarbiavimas ir kaip mokiniai vertina bendradarbiavimo su mokyklos biblioteka raišką . Gauti duomenys pateikti 42 paveiksle.

42 pav. Mokinių nuomonė apie bendradarbiavimo su biblioteka raišką (N=77)

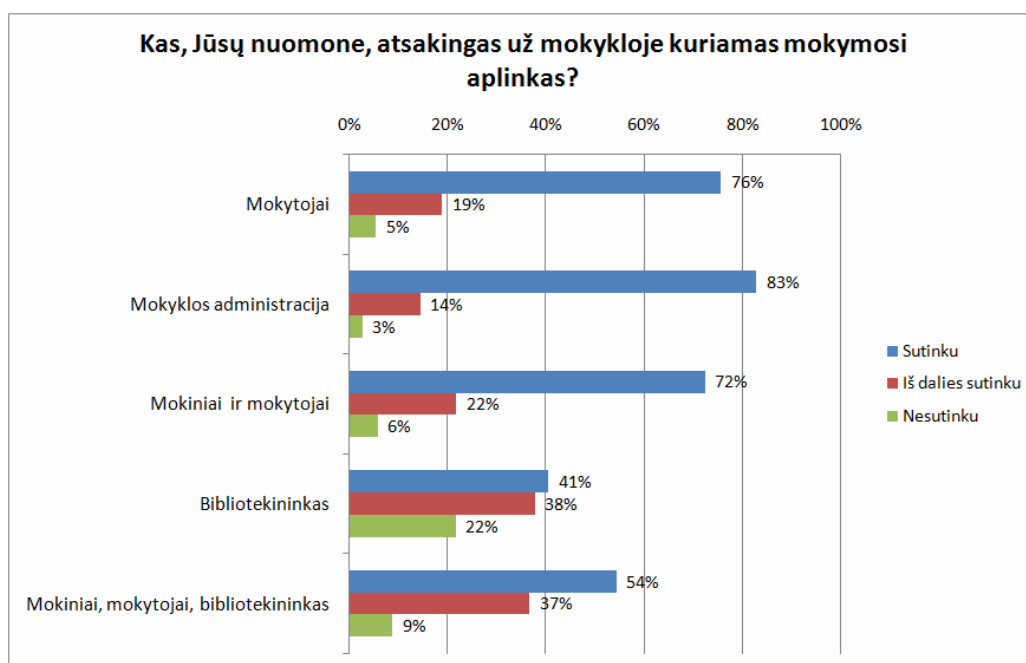
Kaip matyti iš paveiksle pateiktų duomenų, mokinių ir bibliotekos bendradarbiavimas dažniausiai vyksta tradicinių mokyklos bibliotekos funkcijų ribose. Rečiau - organizuojant užsiėmimus, kurių metu mokiniai mokomi naudotis informacinėmis technologijomis, organizuojant kultūrinius, pilietinius renginius. Mokinių nuomonė šiuo klausimu iš esmės nesiskiria nuo tyrime dalyvavusių pedagogų nuomonės. Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokyklų bibliotekų kaip informacinių centrų daugiau panaudojamas informacinis potencialas ir per mažai skiria dėmesio edukacinio potencialo plėtrai, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją.

Daugiau nei pusė (67 proc.) tyrime dalyvavusių mokinių sutinka ir trečdalis (31 proc.) iš dalies sutinka, kad jie nuolat naudojami mokyklos bibliotekos paslaugomis. 73 proc. mokinių pažymi, kad mokyklos biblioteka tenkina jų mokymosi poreikius. 26 proc. su šiuo teiginiu sutinka iš dalies. 78 proc. apklaustųjų pripažįsta, kad mokyklos bibliotekoje – skaitykloje yra sudarytos sąlygos jų savarankiškam mokymuisi. Penktadalis (20 proc.) pritaria tam iš dalies, 3 proc. su tuo nesutinka. Kiek daugiau negu pusė (52 proc.) tyrime dalyvavusių mokinių teigia, kad su mokyklos bibliotekininku aptaria, kaip bibliotekoje galima plėtoti ir tobulinti savo žinias bei gebėjimus. Beveik trečdalis mokinių (26 proc.) su tuo sutinka, o 22 proc., t.y. penktadalis su tokia nuomone nesutinka. 66 proc. respondentų pažymėjo, kad jie gali paprašyti mokyklos bibliotekininko parinkti jiems reikalingą informaciją rengiantis pamokoms. Su tuo iš dalies sutinka 29 proc. mokinių ir nesutinka 5 procentai. Mokinių apklausa parodė (žr. 43 pav.), kad didžiąją dalį jų (93 proc.) mokyklos bibliotekos teikiamų paslaugų kokybė tenkina arba tenkina iš dalies.

43 pav. Mokyklos bibliotekos teikiamų paslaugų kokybės vertinimas (N=77)

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti mokinių nuomonę apie tai, kas yra mokykloje atsakingas už mokymosi aplinkų kūrimą. Gauti duomenys atspindėti 44 paveiksle.

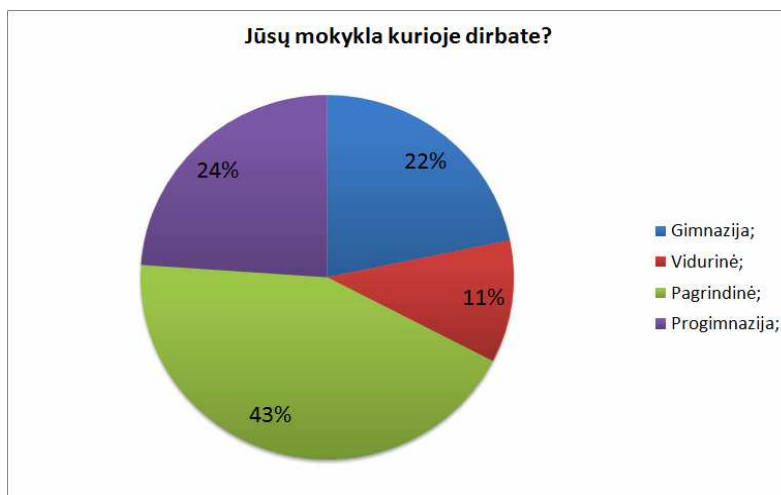
44 pav. Mokinių nuomonės dėl atsakomybės už mokymosi aplinkų kūrimą mokykloje raiška (N= 77)

Kaip matyti iš paveiksle pateiktų duomenų, dauguma mokinių (83 proc.) mano, kad už mokymosi aplinkų kūrimą yra atsakinga mokyklos administracija, kiek mažiau (76 proc.) – mokytojai. 72 proc. tiriamųjų pažymėjo, kad atsakomybė tenka mokiniams ir mokytojams kartu, 41 proc. sutinka, 38 proc. iš dalies sutinka, kad atsakomybė tenka mokyklos bibliotekininkui, nors kiek daugiau nei penktadalis (22 proc.) tam nepritaria. 93 proc. , t.y. didžioji dauguma (54 proc. sutinka, 37 proc. iš dalies sutinka), kad už mokymosi aplinkų kūrimą mokykloje atsakingi ir mokytojai, ir mokiniai, ir bibliotekininkas. Tam nepritaria 9 proc. apklausoje dalyvavusių mokinių. Kadangi mokiniai rinkosi ne vieną atsakymo variantą, nuomonės šiuo klausimu išsiskirstė, tačiau pažymėtina, kad ir mokiniai manto savo atsakomybę už mokymosi aplinkų kūrimą mokykloje.

3.2.7. Mokyklų bibliotekininkų anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė

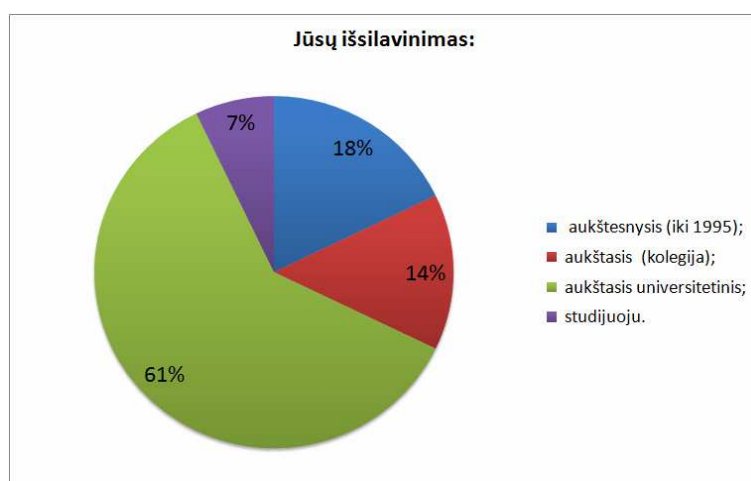
Kaip jau buvo minėta, tyrime dalyvavo 46 Kuršėnų, Telšių, Klaipėdos tų pačių mokyklų bei visų Šiaulių rajono bendrojo lavinimo mokyklų (šiuo metu jų yra 27) bibliotekininkai. Kai kuriose mokyklose dirba po keletą bibliotekininkų. Iš 46 bibliotekininkų 9 proc. buvo vyrai, likusius 91 proc. sudarė moterys.

Bibliotekininkų demografinė charakteristika

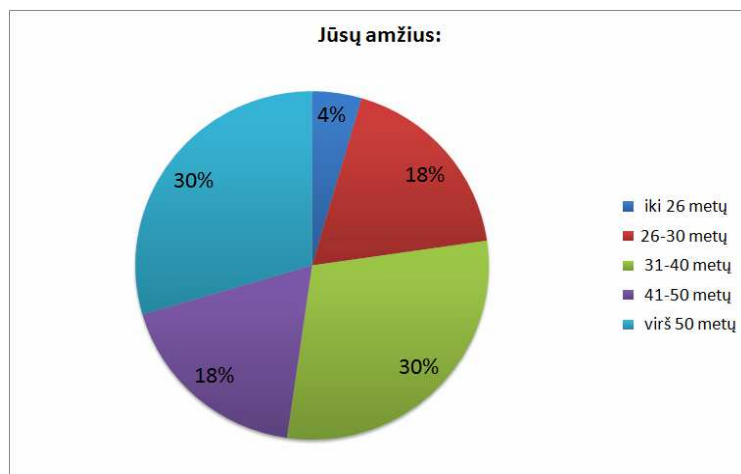
45 pav. Bibliotekininkų pasiskirstymas pagal mokyklos tipą (N= 46)

Kaip matyti paveiksle, beveik pusė tyrime dalyvavusių bibliotekininkų dirba pagrindinėje mokykloje, apie penktadalį gimnazijos tipo bendrojo ugdymo mokykloje, 24 proc. progimnazijoje ir 11 proc. vidurinėje mokykloje.

46 pav. Bibliotekininkų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N= 46)

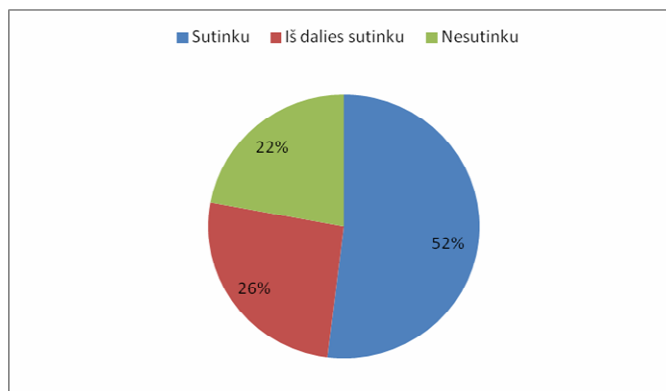
Daugiau kaip pusė tyrime dalyvavusių mokyklų bibliotekininkų turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 7 proc. šiuo metu dar studijuoja, 14 proc. yra įgyję aukštąjį išsilavinimą kolegijose ir 18 proc. turi aukštesnįjį išsilavinimą.

47 pav. Bibliotekininkų pasiskirstymas pagal amžių (N= 46)

Po trečdalį tyrime dalyvavusių mokyklų bibliotekininkų yra 31- 40 m. ir virš 50 metų amžiaus grupėje. Po 18 proc. tiriamųjų yra 26-31m. ir 41 – 50 metų. Duomenys leidžia teigti, kad dauguma mokyklose dirbančių bibliotekininkų yra nuo 30 metų ir brandesnio amžiaus.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, ar bibliotekininkai domisi, kaip mokyklos biblioteka atliepia besimokančiųjų poreikius, kokiais būdais tai siekia nustatyti, kaip bibliotekininkai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimosi procesuose.

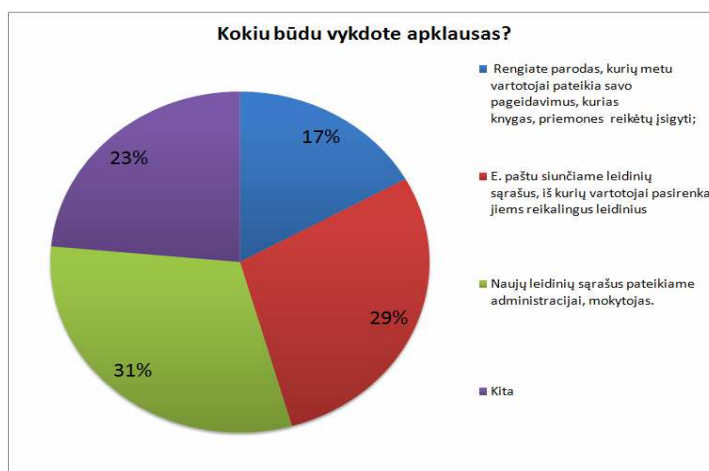

48 pav. Bibliotekos atitikimo mokyklos bendruomenės mokymosi poreikius vertinimas (N=46)

Kaip matyti iš diagramos, daugiau negu pusė tyrime dalyvavusių mokyklų bibliotekininkų sutinka, kad biblioteka atitinka mokyklos bendruomenės besimokančiųjų poreikius. Ketvirtadalis su šiuo teiginiu sutinka iš dalies, 22 proc. respondentų nemano, kad biblioteka atitinka besimokančiųjų poreikius. Empirinio tyrimo metu nustatyta, kad siekdami išsiaiškinti, kaip biblioteka atitinka teikiamų paslaugų vartotojų poreikius, bibliotekininkai vykdo tyrimus. 83 proc. nurodė, kad dažnai vykdo apklausas raštu (54 proc.) bei sužino informaciją pokalbių metu (46 proc.). Atlikdami apklausas, mokyklų bibliotekininkai orientuojasi į skirtingas vartotojų grupes: mokinius (26 proc.), mokytojus (29 proc.), mokyklos administraciją (21 proc.), apjungia visą mokyklos bendruomenę (24 proc.). Su gauta informacija yra supažindinama mokyklos

administracija (26 proc.), ji aptariama metodinėse grupėse (46 proc.) bei talpinama mokyklos internetinėje svetainėje (28 proc.).

Besimokančiųjų poreikiams nustatyti, mokyklų bibliotekininkai taip pat vykdo įvairių formų apklausas(žr.49 pav.).

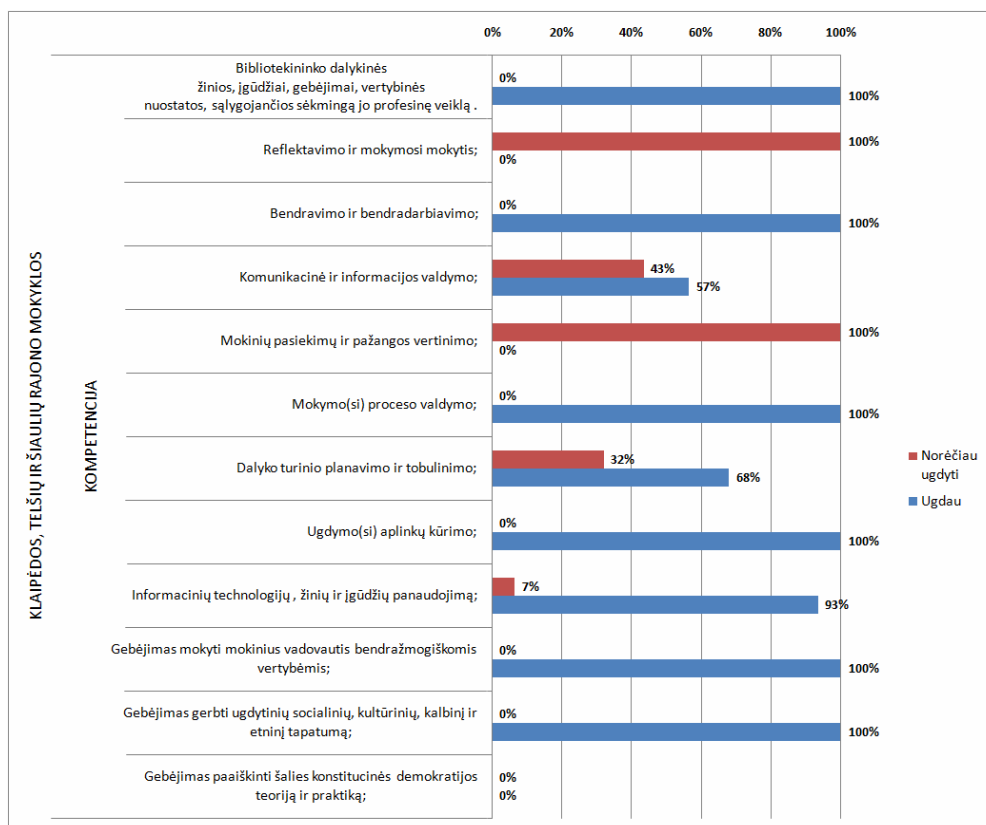

49 pav. Mokyklų bibliotekininkų vykdomų apklausų formos (N=46)

Kaip matyti iš diagramos, mokyklų bibliotekininkai pateikia naujų leidinių sąrašus administracijai, mokytojams (31 proc.), siunčia leidinių sąrašus el paštu (29 proc.), rengia parodas (17 proc.), kurių metu vartotojai pateikia savo pageidavimus dėl leidinių ar priemonių įsigijimo. 23 proc. respondentų nurodė, kad renkasi kitas formas, tačiau jų nenurodė. 87 proc. bibliotekininkų nurodė, kad mokytojai ir administracija nuolat konsultuojasi dėl bibliotekos aprūpinimo vadovėliais, grožine literatūra, mokymosi priemonių įsigijimo. 2 proc. bibliotekininkų pažymėjo, kad to nebūna, o 11 proc. pabrėžė, kad tai jų mokykloje daroma tik kartais.

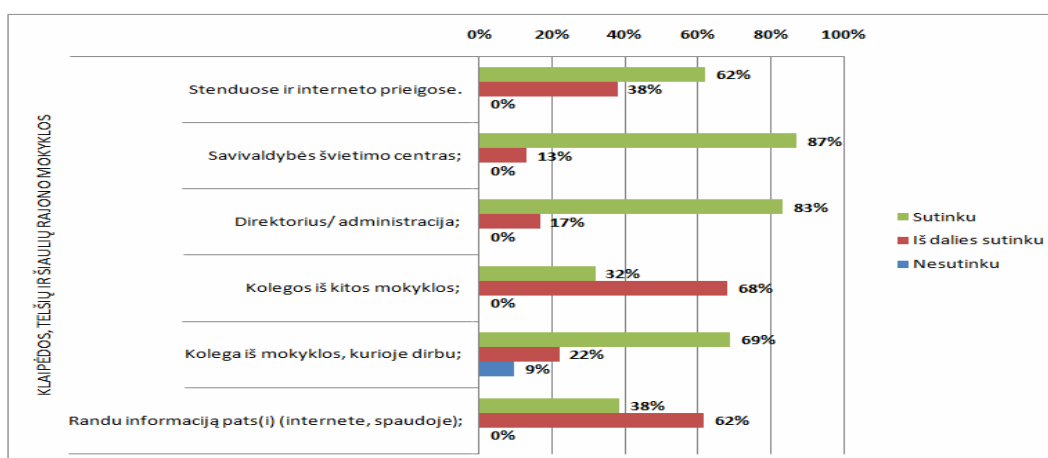
Mokyklų administracija labai dažnai skatina bibliotekininkus dalyvauti projektuose (57 proc.), kuriuose numatomos lėšos bibliotekų fondų komplektavimui. Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, ar mokyklos biblioteka dalyvauja projektuose ar konkursuose, kuriuose skiriamos lėšos įsigyti spausdintus arba elektroninius informacijos šaltinius. 67 proc. respondentų nurodė, kad dalyvauja dažnai, 22 proc. kad kartais, o 11 proc. pabrėžė, kad nedalyvauja projektuose ar konkursuose.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti mokyklų bibliotekininkų tobulinimosi, kompetencijų plėtros poreikius. Tuo tikslu anketoje buvo pateiktas klausimas su 12 atsakymų variantų. Gauti rezultatai pateikti 50 paveiksle.

50 pav. Mokyklos bibliotekininkų tobulinimosi poreikų raiška (N=46)

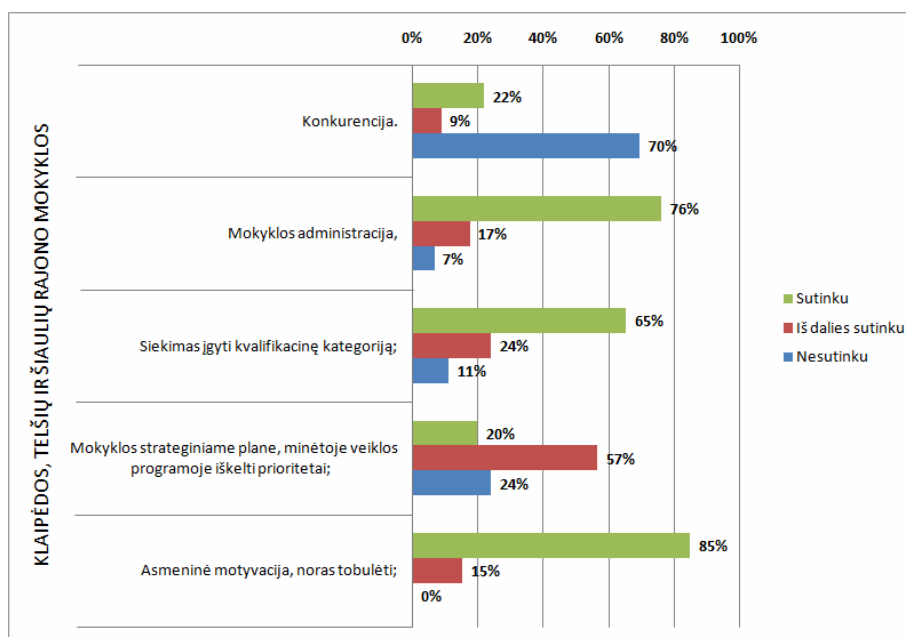
Kaip matyti paveiksle, visi mokyklų bibliotekininkai labiausiai norėtų įgyti reflektavimo ir mokymosi mokyti kompetencijų, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo, kiek daugiau nei pusei respondentų yra aktualios komunikacijos ir informacijos valdymo kompetencijos, trečdalis tyrime dalyvavusių bibliotekininkų norėtų įgyti dalyko turinio planavimo bei tobulinimo kompetencijų. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu mokyklų bibliotekininkai ugdomi ne tik tiesioginiam profesinei veiklai svarbias kompetencijas, bet ir tas, kurios susijusios su mokymo/si procesų organizavimu, neformaliu ugdymu, informacinėmis technologijomis ir kt.. Informaciją apie tobulinimosi galimybes ir renginius mokyklų bibliotekininkai gauna iš įvairių šaltinių.

51 pav. Informacijos šaltiniai apie bibliotekininkų tobulinimosi galimybes (N=46)

Dažniausiai informaciją apie tobulinimosi galimybes ir renginius mokyklų bibliotekininkai gauna iš savivaldybių švietimo centrų (87 proc.), mokyklos administracijos (83 proc.), savo kolegų (69 proc.), randa jos stenduose ar interneto prieigose (62 proc.) ir kt.. Beveik pusė (43 proc.) mokyklų bibliotekininkų pažymi, kad jiems visiškai pakanka informacijos apie kvalifikacijos tobulinimosi galimybes. Kiek daugiau nei trečdalis (37 proc.) teigia, kad informacijos pakanka iš dalies, o penktadalis (20 proc.) tyrime dalyvavusių bibliotekininkų konstatuoja, kad tokios informacijos jiems nepakanka.

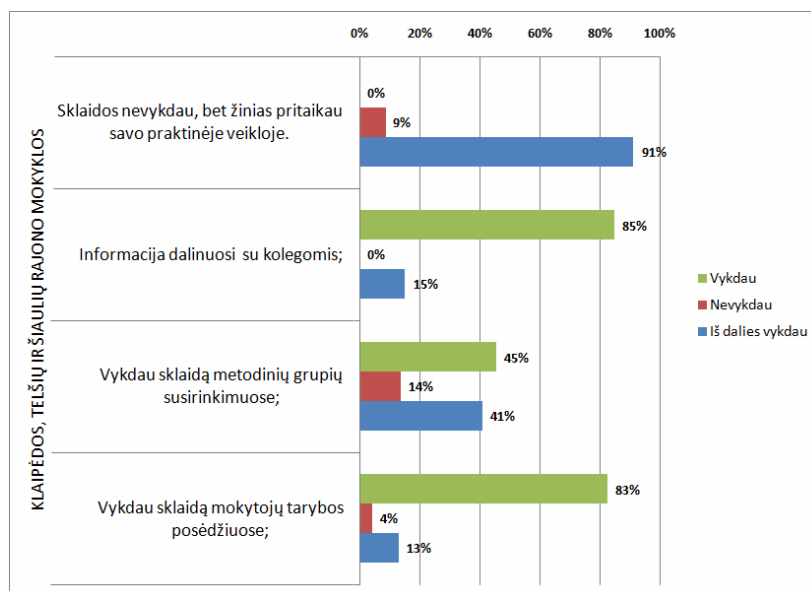
Empirinio tyrimo metu nustatyta, kas skatina nuolatinę bibliotekininkų tobulinimąsi (52 pav.).

52 pav. Mokyklų bibliotekininkų tobulinimąsi skatinantys veiksniai (N=46)

Paaikškėjo, kad mokyklos bibliotekininkų pasirinkimą dalyvauti kvalifikacijos tobulinimosi renginiuose labiausiai lemia asmeninė motyvacija, noras tobulėti. Tačiau įtakos turi ir netiesioginiai motyvai: siekimas įgyti kvalifikacinę kategoriją, mokyklos administracijos skatinimas ir gana neryškiai – konkurencija.

Mokyklos bibliotekininkų tobulėjimas sietinas su jų profesinės veiklos efektyvumu, mokyklos veiklos procesų tobulinimu. Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, ar vykdo ir kaip mokyklų bibliotekininkai tobulinimosi metu įgytos informacijos bei savo gerosios darbo patirties sklaidą ir pritaikymą (53 pav.). Gauti tyrimo rezultatai rodo, kad 91 proc. respondentų, sklaidos įgytas žinias pritaiko savo profesinės veiklos praktikoje. 85 proc. mokyklų bibliotekininkų gauta informacija dalinasi su kolegomis, tokia forma vykdydami jos sklaidą. 83 proc. apklaustųjų pažymėjo, jog vykdo sklaidą pedagogų tarybos posėdžiuose, perpus mažiau (45 proc.) tai daro metodinių grupių susirinkimuose, o 41 proc. pažymėjo, kad metodinių grupių susirinkimuose tobulinimosi metu įgytos informacijos sklaidą vykdo tik iš dalies.

53 pav. Mokyklos bibliotekininkų tobulinimosi metu įgytos informacijos sklaidos raiška (N=46)

Pateikti duomenys leidžia teigti, kad didžioji dauguma mokyklos bibliotekininkų tobulinimosi metu įgytas žinias taiko profesinės veiklos praktikoje, tačiau naujos informacijos sklaidos procesai nėra ryškiai išreikšti.

Apibendrinant mokyklų bibliotekininkų anketinės apklausos duomenų analizę galima teigti, kad mokyklų bibliotekininkai nuolat tiria mokyklos bendruomenės įvairių grupių informacinius poreikius, juos analizuoja, vertina bei aptaria. Taip pat yra vykdomos mokyklos bibliotekos paslaugų vartotojų apklausos, siekiant išsiaiškinti, ar efektyviai biblioteka kaip informacinis mokyklos centras tenkina jų poreikius. Mokyklų bibliotekininkai nuolat tobulina savo profesinę kvalifikaciją bei plėtoja savo kompetencijas, kurios nėra susijusios su tradicinėmis veiklos funkcijomis. Jų kvalifikacijos tobulinimąsi labiausiai skatina tiesioginiai asmeniniai motyvai, nežymiai mažiau reikšmingi yra netiesioginiai tobulinimosi veiksniai. Mokyklų bibliotekininkai nepakankamai plėtoja savo gerosios patirties bei įgytos informacijos tobulinimosi metu sklaidą.

IŠVADOS

1. Vykdam Lietuvos švietimo reformą, įgyvendinant mokyklos, kaip besimokančios organizacijos vystymo strategiją informacinėje/žinių visuomenėje, kuriant naujas mokymo/si aplinkas, kinta mokyklų bibliotekų tradicinė paskirtis ir funkcijos. Mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro paskirtis- padėti ugdytiniui integruotis į informacinę visuomenę, bendromis pedagogų, besimokančiųjų ir bibliotekų pastangomis, ugdant informacinius gebėjimus, informacinę bei mokymosi kultūrą. Biblioteka turi būti besimokančiajam patraukli mokymosi aplinka, kurioje ne tik tenkinami besimokančiojo, visos mokyklos bendruomenės informaciniai poreikiai, bet ir realizuojami šiuolaikinio ugdymo reikalavimai.
2. Mokyklos biblioteka mokyklos organizacinėje struktūroje yra viena svarbiausių informacinio aprūpinimo ir mokymosi bei informacinės kultūros formavimo grandžių, diegiant ugdymo inovacijas. Mokyklos bibliotekos modernizavimo priemonių įgyvendinimas, orientuojantis į informacinės/žinių visuomenės bei mokymosi procesų dalyvių (mokinių, mokytojų, mokyklos administracijos) poreikius, naujas mokymosi strategijas, įgalina efektyviau panaudoti bibliotekų informacinį edukacinį potencialą, siejant jį su esminiais ugdymo kokybės, mokymosi visą gyvenimą, efektyvesnės integracijos į bendrą šalies informacinę sistemą pokyčiais. Mokyklų bibliotekos turi tapti daugiafunkciniu(informaciniu, edukaciniu, socialiniu, kultūriniu) centru.
3. Empirinio tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad:
 - Prieštaringos mokytojų nuostatos tradicinio ir į mokinį orientuoto mokymo strategijų atžvilgiu, įtakojamos konkrečių ugdymo praktikos veiksmų, siekiant bendrosiose ugdymo programose ir išsilavinimo standartuose numatytų tikslų, mokytoją verčia kaip patikimesnę strategiją rinktis tradicinį mokymą ir laikytis ugdymo praktikoje tradicinio mokymo principų. Mokyklose vyrauja tradicinio mokymo modelis, į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos ugdymo realybėje reiškiasi nepakankamai.
 - Mokyklų bibliotekos plėtoja savo funkcijas, tačiau jų informacinis, edukacinis potencialas nėra pilnai panaudojamas mokymo/si tobulinimo tikslams.
 - Mokyklų mokymo/si kultūros pokyčiai yra nežymūs. Juos sąlygoja visa eilė veiksmų. Greta materialinių resursų stygiaus, siekiant atliepti besimokančiųjų poreikius ir ugdymo kokybės reikalavimus, svarbios yra pačių pedagogų nuostatos bei kompetencijos, švietimo sistemoje egzistuojantys prieštaravimai dėl mokymo/si tikslų, turinio apimties bei mokymo/si rezultatų sampratos. Aukšti mokymo/si pasiekimų reikalavimai yra pagrindinis pedagogų „strateginis orientyras“ jų profesinėje veikloje.

- Ryškiausi mokyklų kaip besimokančių organizacijų kultūros skirtumai identifikuoti pagal šiuos požymius: mokymo/si procesų ir pasiekimų rezultatų nuolatinė analizė, reflektavimas; motyvuojančios mokymo/si aplinkos kūrimas; socialinės partnerystės vystymas; gerosios pedagoginės patirties reflektavimas ir sklaida; ugdymo inovacijų diegimas; mokyklos vadovų vaidmuo, skatinant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą; teigiamos mokytojų nuostatos kvalifikacijos tobulinimosi atžvilgiu; su naujovėmis, mokymo/si procesais susijusios informacijos prieinamumas mokytojams ir mokiniams. Nors įvardintieji požymiai nėra ryškiai išreikšti mokytojų vertinimuose, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją, mokykloms aktualu daugiau skirti dėmesio minėtų procesų įgalinimui.
- Dauguma tyrime dalyvavusių pedagogų pažymi, kad su kolegomis ir bibliotekininkais aptaria mokyklos bibliotekos kaip mokymo/si aplinkos potencialo panaudojimo galimybes. Mokytojai teigiamai vertina mokyklos bibliotekos informacinio ir iš dalies edukacinio potencialo raišką, tačiau iš vertinimų galima spręsti, kad ji nėra optimali. Mokytojų nuomone, tokią būklę lemia daugiausia materialiniai veiksniai, nors pripažįstama, kad svarbus yra ir mokyklos bendruomenės vidinis potencialas, efektyviau plėtojant mokyklos bibliotekos edukacinį potencialą.
- Mokytojų, mokinių, bibliotekininkų bendradarbiavimas dažniausiai vyksta tradicinių mokyklos bibliotekos funkcijų ribose. Rečiau – organizuojant kultūrinius, pilietinius renginius bei užsiėmimus, kurių metu mokiniai mokomi naudotis informacinėmis technologijomis. Mokinių nuomonė šiuo klausimu iš esmės nesiskiria nuo pedagogų nuomonės. Darytina prielaida, kad mokyklų bibliotekų kaip informacinių centrų daugiau panaudojamas informacinis potencialas ir per mažai skiriama dėmesio edukacinio potencialo plėtrai, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją.
- Mokyklos bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimas sietinas su jų profesinės veiklos efektyvumu, mokyklos veiklos procesų tobulinimu. Didžioji dauguma mokyklos bibliotekininkų tobulinimosi metu įgytas žinias taiko profesinės veiklos praktikoje, tačiau naujos informacijos sklaidos procesai mokykloje nėra ryškiai išreikšti.
- Mokyklų bibliotekininkai nuolat tiria mokyklos bendruomenės įvairių grupių informacinius poreikius, juos analizuoja, vertina bei aptaria. Yra vykdomos mokyklos bibliotekos paslaugų vartotojų apklausos, siekiant išsiaiškinti, ar efektyviai biblioteka kaip informacinis mokyklos centras tenkina jų poreikius. Pažymėtina, kad glaudesnis mokyklos administracijos, pedagogų ir bibliotekininkų bendradarbiavimas turėtų daugiau įtakos veiksmingiems bibliotekos daugiafunkcinio potencialo panaudojimo pokyčiams.

- Tyrimo hipotezė pasitvirtino.

REKOMENDACIJOS

Švietimo politikams:

- Formuojant Lietuvos švietimo sistemos tikslus, strategines švietimo plėtotės kryptis, apibrėžiant bendrojo ugdymo turinį bei reglamentuojant išsilavinimo standartus ir jų reikalavimus, ieškoti glaudesnių sąsajų su šiuolaikinės visuomenės poreikiais, šiuolaikinėmis ugdymo teorijomis, mokymo/si strategijų transformacijomis bei ugdymo praktika. Tai įgalintų formuotis kūrybiškesnei, inovatyvesnei ugdymo praktikai.
- Tobulinant mokyklų vadovų ir mokytojų kvalifikacijos sistemą, aktualizuoti šiuolaikinių į mokinį orientuotų mokymo/si strategijų įgyvendinimo klausimus.

Mokyklų vadovams:

- Įgyvendinant besimokančios švietimo organizacijos strategiją, plėtoti gerosios patirties sklaidą instituciniu ir tarpinstituciniu lygmeniu, įtraukti visą mokyklos bendruomenę į ugdymo procesų veiksmingus pokyčius, efektyviau vystant bendradarbiavimą.
- Mokyklos bibliotekos modernizavimą sieti su jos daugiafunkciškumo plėtra.

Mokytojams:

- Įgyvendinti į besimokantįjį orientuotas ugdymo strategijas, panaudojant mokyklos biblioteką kaip edukacinę erdvę mokymo/si procesuose.
- Glaudžiau bendradarbiauti su mokyklos bibliotekininku, vertinant ir atliepiant mokinių bei pačių mokytojų informacinius, edukacinius, kultūrinius, socialinius poreikius.
- Įtraukti mokyklos bibliotekininką į ugdymo proceso organizavimą.

Bibliotekininkams:

- Savo kvalifikacijos tobulinimą sieti ne tik su profesinės veiklos efektyvinimo poreikiais, bet ir su mokyklos veiklos procesų, ypač mokinių ugdymo, tobulinimu.
- Tobulinimosi metu įgytas žinias veiksmingiau taikyti profesinės veiklos praktikoje.
- Didesnį dėmesį skirti naujos informacijos sklaidai mokykloje ir savo kolegų bibliotekininkų tarpe.

DISKUSIJA

Vykdamas Lietuvos švietimo reformą, įgyvendinant mokyklos, kaip besimokančios organizacijos vystymo strategiją informacinėje/žinių visuomenėje, kuriant naujas mokymo/si aplinkas, kinta mokyklų bibliotekų tradicinė paskirtis ir funkcijos. Mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro paskirtis - padėti ugdytiniui integruotis į informacinę visuomenę, bendromis pedagogų, besimokančiųjų ir bibliotekų pastangomis, ugdant informacinius gebėjimus, informacinę bei mokymosi kultūrą. Biblioteka turi būti besimokančiajam patraukli mokymosi aplinka, kurioje ne tik tenkinami besimokančiojo, visos mokyklos bendruomenės informaciniai poreikiai, bet ir realizuojami šiuolaikinio ugdymo reikalavimai. Mokyklos biblioteka mokyklos organizacinėje struktūroje yra viena svarbiausių informacinio aprūpinimo ir mokymosi bei informacinės kultūros formavimo grandžių, diegiant ugdymo inovacijas. Mokyklos bibliotekos modernizavimo priemonių įgyvendinimas, orientuojantis į informacinės/žinių visuomenės bei mokymosi procesų dalyvių (mokinių, mokytojų, mokyklos administracijos) poreikius, naujas mokymosi strategijas, įgalina efektyviau panaudoti bibliotekų informacinį edukacinį potencialą, siejant jį su esminiais ugdymo kokybės, mokymosi visą gyvenimą, efektyvesnės integracijos į bendrą šalies informacinę sistemą pokyčiais. Mokyklų bibliotekos turi tapti daugiafunkciniu centru.

Kaip parodė empirinio tyrimo rezultatai, vyrauja prieštaringos mokytojų nuostatos tradicinio ir į mokinį orientuoto mokymo strategijų atžvilgiu, įtakojamos konkrečių ugdymo praktikos veiksnių, siekiant bendrosiose ugdymo programose ir išsilavinimo standartuose numatytų tikslų, mokytoją verčia kaip patikimesnę strategiją rinktis tradicinį mokymą ir laikytis ugdymo praktikoje tradicinio mokymo principų. Mokyklose vyrauja tradicinio mokymo modelis, į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos ugdymo realybėje reiškiasi nepakankamai. Mokyklų bibliotekos plėtoja savo funkcijas, tačiau jų informacinis, edukacinis potencialas nėra pilnai panaudojamas mokymo/si tobulinimo tikslams. Mokyklų mokymo/si kultūros pokyčiai yra nežymūs. Juos sąlygoja visa eilė veiksnių. Greta materialinių resursų stygiaus, siekiant atliepti besimokančiųjų poreikius ir ugdymo kokybės reikalavimus, svarbios yra pačių pedagogų nuostatos bei kompetencijos, švietimo sistemoje egzistuojantys prieštaravimai dėl mokymo/si tikslų, turinio apimties bei mokymo/si rezultatų sampratos. Aukšti mokymo/si pasiekimų reikalavimai yra pagrindinis pedagogų „strateginis orientyras“ jų profesinėje veikloje.

Įgyvendinant mokyklos, kaip besimokančios organizacijos strategiją, pokyčiai turi apimti visus mokyklos kaip atviros socialinės sistemos komponentus. Jei sparčiau kistų mokytojų nuostatos dėl tradicinio mokymo efektyvumo, būtų realiai įgyvendinamos į mokinį orientuotos mokymo/si strategijos, mokyklų bendruomenė veiksmingiau panaudotų mokyklos bibliotekos,

kaip daugiafunkcinio centro potencialą. Akivaizdu, kad besimokančios mokyklos strategijos įgyvendinimas, panaudojant mokyklos biblioteką kaip edukacinę apinką, susijęs su mokymo ir mokymo/si paradigmų kaita ugdymo realybėje. Mokymo/si nuostatų, kaip mokyklos mokymo/si kultūros elemento, pokyčiai yra lėti. Didžiausios įtakos tam turi prieštaravimai švietimo politikos lymenyje; strateginės švietimo nuostatos akcentuoja mokymosi mokytis prioritetą, o realiai orientuojamasi į žinių, kaip esminių mokymo/si pasiekimų rodiklį. Valstybinių egzaminų rezultatai yra pagrindinis mokyklų ugdymo kokybės rodiklis. Todėl ugdymo praktikoje vyrauja mokymo , o mokymosi strategija, mokytojai yra orientuoti į mokinių žinias, taiko ugdymo praktikoje „pasiteisinusius“ tradicinius ugdymo metodus, nepanaudoja naujų edukacinių aplinkų, mokyklos biblioteka išlieka labiau informaciniu nei edukaciniu centru.

LITERATŪRA

1. Aušbikavičienė R, Gumuliauskienė A. (2010). Ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kaip besimokančios organizacijos, požymių raiška vadovų ir pedagogų požiūriu aspektu. Jaunųjų mokslininkų darbai . ISSN 1648-8776. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla. Nr. 4(29).
2. Bagdonas E. (2000). Administravimo principai. Kaunas: Technologija.
3. Bendorienė A., Bogušinė V., Dagytė E. (2008). Tarptautinių žodžių žodynas, 2008. Vilnius: Alma litera.
4. Bibliotekų įstatymo pakeitimo įstatymas. LR Seimas. 2004m. liepos 15d. Nr. IX-2378.
5. Bitinas B. (2006). Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas. Vilnius: Kronta.
6. Bukantaitė D. (2006). Besimokančios tinklinės organizacijos modelis. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai NR.40.. Kaunas: VDU.
7. Chreptavičienė V., Tautkevičienė G. (2010). Informacinių technologijų panaudojimas pedagogų bendradarbiavimui: pedagoginės informacijos duomenų bazės „Korys“ atvejis.
8. Dalin P., Rolff H.G., Kleekmp B. (1999). Mokyklos kultūros kaita. Vilnius.
9. Davies B., Ellison L. (2006). Naujoji strateginė kryptis ir mokyklos plėtra. Vilnius: Homo liber.
10. De Kock A., Slegers P., Voeten J. M.(2004). New Learning and the Classification of Learning Environments in Secondary Education. – Review of Educational Research. Vol. 74, No. 2, p. 141–170.
11. Dobranskienė, R. (2004). Mokyklos bendruomenės vadyba. Klaipėda.
12. Dove A. (2006). Effective environments for knowledge and learning: What theatre and television design, museums and writing can tell us? – Business Information Review. Vol. 23 (3), p. 205.
13. Dumont H., Istance D., Benavides F. (Eds.) (2010). The Nature of learning. Using research to inspire practice. – Paris: OECD Publishing, 341-342 p.
14. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. (2010). Šiauliai: Šiaulių universitetas.
15. Eshach H. Bridging. (2007). In-School and Out-of-School Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education. – Journal of Science Education and Technology. Vol. 16, No. 2, p. 172–189.
16. Fidler B. (2006). Strateginis mokyklos plėtros valdymas. Vadovavimas mokyklos.
17. Garalis A. (2003). Nauja organizacijos kultūra: nuolat besimokanti organizacija. Mokslo darbai: pedagogika. Vilnius: VPU.
18. Gudauskas R. (1995). Bibliotekų vadyba. Teoriniai bibliotekininkystės pagrindai. Vilnius.

19. Gudauskas, R. (2000). Informacinės visuomenės kūrimo strategija: Lietuva globalinių permainių kontekste. Informacijos mokslai, t. 14.
20. Gudauskas, R. (2004). Valstybės žinių ekonomikos politika: žinių vadyba ir entreprenerystė. Informacijos mokslai, t. 31.
21. Gudžinskienė V. (2012). Mokymo kultūros keitimas į mokymosi kultūrą. [žiūrėta 2013-2-27]. Prieiga per internetą: <http://www.bmt.smm.lt/>.
22. Hargreaves A. (1999). Keičiasi mokytojai, keičiasi laikai. Vilnius: Tyto alba.
23. Hopkins D., Ainscow M., West M. (1998). Kaita ir mokyklos tobulinimas. Vilnius: Tyto alba.
24. Janavičienė D. (1999). Biblioteka informacinėje universitetų infrastruktūroje. Informacijos mokslai, Nr. 11-12.
25. Janiūnienė E. (2001). Biblioteka – žinių institucija. Informacijos mokslai.
26. Jovaiša L. (2007). Enciklopedinis edukologijos žodynas. Vilnius: Gimtasis žodis.
27. Jucevičienė P. (2003). Edukacinė, studentą įgalinanti studijuoti, sistema mokymosi paradigmos kontekste. Aukštojo mokslo tradicija: Šiuolaikiškumas ir perspektyva. Kaunas: Technologija.
28. Jucevičienė P., Leonavičienė R. (2007) Žmogiškųjų išteklių vystymo koncepcijų kaita organizacijai tampant besimokančia. Ekonomika ir vadyba. Nr.12.
29. Jucevičienė P., Tautkevičienė G. (2004). Universiteto bibliotekos mokymosi aplinkos samprata. Pedagogika. Mokslo darbai, Nr. 71. Vilnius.
30. Juozaitis A.M. (2005). Besimokantys suaugusieji: prieš einant į suaugusiųjų auditoriją. Vilnius.
31. Kaluškevičius, B. (1977). Darbo mokslinis organizavimas bibliotekoje: patyrimas ir metodika. Vilnius: Lietuvos TSR valstybinė respublikinė biblioteka.
32. Kontautienė R. (2006). Bendravimo sistema ir jos valdymas mokykloje. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
33. Kudokienė, N. (2005). Mokyklos kaip besimokančios organizacijos vadybos planavimas. Informacijos mokslai, t. 40, p. 39-46.
34. Kudokienė, N., Juodaitytė, A. (2005). Mokyklos, kaip besimokančios organizacijos, formavimosi tendencijos. Jaunųjų mokslininkų darbai, 1(5), 34–42. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
35. Leithwood, K. A. (1998). The principal's role in teaching development (Ch. 4 in Joyce, B. (ed.) Alexandria: Channing Schoole Culture through Staff Development.
36. Lietuvos bibliotekų statistika. 2001-2005 m. (2006). Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. 140 p.

37. Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ [žiūrėta 2013-2-25] (Prieiga per internetą:<
<http://www.savaite.lvjc.lt/uploads/biblioteka/2030/pdf>>)
38. Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymo pakeitimo įstatymas: 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX
2378 . Tarp knygų, nr. 9, p. 1–5.
39. Markauskaitė L. Mokytojai informacijos amžiūje. [žiūrėta 2011-11-10]. Prieiga per
internetą: http://np.ipc.lt/medziaga/mokytojai_informacijos amziuje lt.html McGraw-Hill.
40. Mokyklos bibliotekos koncepcija. (2001). LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymas
2001m. birželio 13d. Nr. 982.
41. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas.(2000). Europos Bendrijų komisija, Lietuvos
Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusių švietimo asociacija. Vilnius:
UAB Logotipas.
42. Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministro 2007 m. sausio 15 d. įsakymas Nr. ISAK-54.
43. Pedler M., Burgoyne J., Boydell T. (Eds). (1991). Self-Development in organizations.
London: McGraw-Hill.
44. Pedler, M., Burgoyne, J., Boydell, T. (1991). Self-Development organizations. London.
45. Petuchovaitė R. (2003). Bibliotekų ir informacijos paslaugų kaitos valdymas: teorinių
įžvalgų ir sėkmingo atvejo analizė. Vilniu: Informacijos mokslai, t. 27.
46. Pupelienė J. (2001). First steps towards the modern library. In: Management changes in
academic libraries / compiled by J. Pupelienė. Klaipėda.
47. Pupelienė J. (2001). Organizaciniai pokyčiai šių dienų akademinėje bibliotekoje.
Klaipėda:Informacijos mokslai, t. 20.
48. Pupelienė J. (2003). Nauji akademinų bibliotekų vaidmenys žinių visuomenėje.
Transformacijos Rytų ir Centrinėje Europoje: žurnalo "Tiltai" priedas Nr. 13, t. 2. Kaunas.
49. Pupelienė J. (2003). Žinių vadyba bibliotekose. MD rinkinys „Tarp knygų“, Nr. 3.
50. Pupelienė J. (2004). Akademinų bibliotekų galimybės tapti “besimokančia organizacija”
(teorinės ir praktinės prielaidos). Transformacijos Rytų ir Centrinėje Europoje: Mokslo darbai:
Tiltai. Klaipėda.
51. Pupelienė, J. (2007). Žinių kultūros ugdymas - strateginė akademinų bibliotekų valdymo.
Klaipėda.
52. Rado P. (2001). Švietimas pereinamuoju laikotarpiu. Vilnius: Garnelis.
53. Rajeckas, V. (1999). Mokymo organizavimas. Kaunas: Šviesa.
54. Rudžionienė J. (1997). Akademinė biblioteka: veiklos vertinimo problema. Informacijos
mokslai, Nr. 6 (1).

55. Simonaitienė B. (2001). Mokyklos kaip besimokančios organizacijos tyrimo metodologija: koncepcijos, kriterijai, indikatoriai. *Socialiniai mokslai*. Nr. 2(28). Kaunas: Technologija.
56. Simonaitienė B. (2003). Mokykla – besimokanti organizacija. Kaunas: Technologija.
57. Simonaitienė B. (2007). Mokyklos – besimokančios organizacijos vystymas: Kaunas. Technologija.
58. Simonaitienė B., Targamadžė V. (2002). Bendrojo lavinimo mokyklos, kaip besimokančios organizacijos, veiklos charakteristikos teorinis pagrindimas. Kaunas, Tiltai. Nr. 1.
59. Simonaitienė, B., Leonavičienė, R., Žvirdauskas, D. (2004). Manifestation of Leader's Communicative and Educational Abilities as a Premise for Learning Organisation Development. *Socialiniai mokslai*, 4(46), p. 55-62.
60. Stoll L., Fink D. (1998). Keičiame mokyklą. Vilnius: Margi raštai.
61. Stonkuvienė I. (2009). Švietimo politika kultūros ir kultūra švietimo politikos kontekste. Lietuvos švietimo politikos transformacijos. Monografija. Vilnius: VU leidykla.
62. Šiaučiuikėnienė L., Visockienė O., Talijūnienė P. (2006). Šiuolaikinės didaktikos pagrindai. Kaunas: Technologija.
63. Švietimo gairės, 2002. Vilnius: „Dialogo“ redakcija.
64. Targamadžė V. (1996). Švietimo organizacijos elgsena. Kaunas: Technologija.
65. Targamadžė V. (1999). Bendrojo lavinimo mokykla: Mokinių edukacinio stimuliavimo aspektas. Monografija. Kaunas: Technologija.
66. Targamadžė V. (2000). Edukacinio stimuliavimo sąvokinė erdvė//*Socialiniai mokslai*. Kaunas, Nr.1(22).
67. Tarptautinių žodžių žodynas. [žiūrėta 2013-09-25]. Prieiga per internetą: <<http://www.kobra.ktu.lt/>
68. Tautinė mokykla. (1989). Lietuvos vidurinės bendrojo lavinimo mokyklos koncepcija.
69. Tautkevičienė G. (2001). Universiteto bibliotekos vaidmens ir veiklos metodologinė kaita edukacinės paradigmos virsmo sąlygomis. Aukštojo mokslo sistemos ir didaktika: konferencijos pranešimų medžiaga. Vilnius.
70. Vaitkevičiūtė V. (2001). Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Žodynas.
71. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 (Žin., 2003, Nr. 71-3216)
72. Vasiliauskas R. (2005). Vertybių pedagogika. Vilnius.
73. Webster F. (2006). Informacinės visuomenės teorijos. UAB “Poligrafija ir informatika”.
74. Wilson, B. G. (1995). Metaphors for Instruction: Why We Talk about Learning Environments. *Educational Technology*, 35 (5), 25–30.

75. Zabukienė N. (2005). Mokyklos vadovo vaidmuo ugdant moksleivių vertybines nuostatas. Vilnius.
76. Zakarevičius P.(2003). Pokyčiai organizacijose. Priežastys. Valdymas. Pasekmės. Monografija. Kaunas: VDU leidykla.
77. Želvys R. (1998). Švietimo mokyklos kaita. Vilnius.
78. Želvys R. (2003). Švietimo organizacijų vadyba. Vilnius.

PRIEDAI

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

ANKETA

BENDROJO UGDYMO MOKYKLOS PEDAGOGUI

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto magistrantūros studijų programos „Edukologija; specializacija Švietimo vadyba“ studentė Ona Peldžienė, atlieka tyrimą, kurio tikslas - pagrįsti bibliotekos kaip informacinio centro veiklos reikšmingumą ir vaidmenį mokyklos mokymo/si kultūros kaitai, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją.

Maloniai prašome atsakyti į pateiktus klausimus, pažymint (X ženklu) Jums labiausiai priimtina atsakymą bei parašyti savo nuomonę. Gauti tyrimo duomenys bus naudojami magistro darbe tik apibendrinta forma. Atsakymus prašytume siųsti iki VASARIO 28 dienos. Užpildytą anketą galite siųsti elektroniniu paštu ornaite@gmail.com.

Iš anksto dėkojame už dalyvavimą apklausoje. Anketa anoniminė.

1. Mokyklos mokymosi kultūra:

1.1. Įvertinkite, kokiais požymiais būtų galima charakterizuoti Jūsų mokyklos mokymo(si) kultūrą (įvertinkite visus požymius).

Eil.Nr.	Požymiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Mokymasis yra centrinė mokyklos kultūros vertybė.				
2.	Mokykloje vyrauja mokymąsi skatinantis klimatas.				
3.	Mokymąsis pedagogams yra reikšmingiausias tobulėjimo veiksnys.				
4.	Mokymąsis mokiniams yra reikšmingiausia jų veikla.				
5.	Mokiniai mokymąsi sieja su savo karjeros galimybėmis ateityje, todėl yra motyvuoti pasiekti kuo geresnių mokymosi rezultatų.				
6.	Mokyklos vadovai skatina mokytojų tobulėjimą.				

7.	Mokykloje mokymui(si) sudarytos geros sąlygos:				
7.1.	Kabinetuose sukurtos mokymui(si) palankios erdvės.				
7.2.	Mokytojai kuria motyvuojančias mokymo(si) aplinkas.				
7.3.	Kabinetai aprūpinti interaktyviomis mokymo(si) priemonėmis;				
Eil.Nr.	Požymiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
8.	Mokytojai nuolat reflektuoja gerą savo darbo patirtį, užsiima jos sklaida.				
9.	Mokykloje vyrauja bendradarbiavimo atmosfera.				
10.	Mokytojai nuolat diegia ugdymo inovacijas.				
11.	Mokykla yra orientuota į kaitą, atvira pokyčiams.				
12.	Vyrauja teigiamos mokinių nuostatos mokymo(si) atžvilgiu.				
13.	Vyrauja teigiamos mokytojų nuostatos tobulinimosi atžvilgiu.				
14.	Mokymo funkcijas mokytojai atlieka atsakingai ir kokybiškai.				
15.	Mokymosi procesai mokykloje yra tikslingi, veiksmingi, orientuoti į rezultatus.				
16.	Mokykloje funkcionuoja efektyvi informavimo/komunikavimo sistema.				
17.	Su naujovėmis, mokymosi procesais susijusi informacija prieinama ir mokytojams, ir mokiniams.				
18.	Mokymo(si) procesai ir pasiekimai nuolat reflektuojami, analizuojami.				
19.	Mokymo(si) procesų ir pasiekimų vertinimo rezultatai yra sprendimų dėl kokybės optimizavimo pagrindas.				
7,4.	Visų mokyklos veiklų esminės charakteristikos yra:				
	Mokymasis;				

	Kokybiniai pokyčiai;				
	Bendradarbiavimas;				
	Partnerystė;				
	Informacijos mainai;				
	Atvirumas inovacijoms;				
	Lankstumas(gebėjimas prisitaikyti prie išorės pokyčių);				

2. Vadovų, mokytojų ir mokinių vaidmenys mokymo(si) procesų kontekste (įvertinkite visus atsakymų variantus):

Eil.Nr.	Vadovo vaidmenys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Kaitos procesų iniciatorius;				
2.	Informacijos skleidėjas;				
3.	Organizatorius;				
4.	Lyderis;				
5.	Patarėjas;				
6.	Paramos teikėjas;				
7.	Konsultantas;				
8.	Novacijų įgyvendintojas;				
9.	Kita (įrašykite)				
Eil.Nr.	Mokytojo vaidmenys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Mokinio konsultantas;				
2.	Partneris;				
3.	Mokymosi organizatorius;				
4.	Mokymosi galimybių kūrėjas;				
5.	Tarpininkas tarp mokinio ir įvairių šiuolaikinių informacijos šaltinių;				
6.	Gyvenimo tiesų liudytojas, perduodantis tradicijas bei mokantis jas kūrybingai plėtoti;				
7.	Mokymo(si) skatintojas;				
8.	Paramos teikėjas;				

9.	Novacijų įgyvendintojas;				
10.	Kita (<i>įrašykite</i>).				
Eil.Nr.	Mokinio vaidmuo	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Informacijos rinkėjas;				
2.	Interpretatorius;				
3.	Vertintojas;				
4.	Kūrėjas;				
5.	Bendraautorius;				
6.	Savo žinių koreguotojas;				
7.	Lygiavertis partneris ir pan.				
8.	Žinių reprodukuotojas;				
9.	Kita (<i>įrašykite</i>)				

3. Į mokinį orientuotų mokymo(si) strategijų įgyvendinimo raiškos vertinimas:

Eil.Nr.	Požymiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Pagrindinis mokytojo uždavinys - dėstyti ir teikti informaciją.				
2.	Pagrindinis pedagogo uždavinys yra palengvinti mokymąsi ir sudaryti mokiniams galimybes mokytis.				
3.	Mokinio vaidmuo pasyvus.				
4.	Mokinio vaidmuo aktyvus, jis ieško informacijos, ją bando taikyti praktiškai, apmąsto, analizuoja.				
5.	Šaltinių skaičius ir įvairovė ribota.				
6.	Didelis šaltinių skaičius ir įvairovė.				
7.	Vertinimą paprastai kontroliuoja mokytojas.				
8.	Atliekant vertinimą, dalyvauja ir				

	mokinys, ir mokytojas.				
9.	Mokymasis yra mokytojo vadovaujamas procesas.				
10.	Mokinys ir mokytojas bendradarbiauja, siekdami, kad būtų sėkmingai mokomasi.				
11.	Veiklos daugiausia vyksta mokymo įstaigoje, mažai ryšių su išorine aplinka.				
12.	Išorinė aplinka suvokiama kaip aktualus mokymo(si) šaltinis ir dažnai panaudojamas.				
13.	Tradicinis mokymas leidžia greičiau pasiekti mokymo(si) rezultata.				
14.	Į mokinį orientuotas mokymas(is) neužtikrina, kad bus pasiekti numatyti mokymo(si) rezultatai.				
15.	Stinga kompetencijų įgyvendinti į mokinį orientuotas mokymo(si) strategijas.				
16.	Mūsų mokykloje vyrauja tradicinis mokymas.				
17.	Mūsų mokykloje vyrauja į mokinį orientuotas mokymas.				
18.	Kita (<i>įrašykite savo nuomonę</i>)				

4. Kokios priežastys lemia mokymo(si) strategijos pasirinkimą:

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Konkreči mokymo(si) situacija klasėje.				
2.	Mokytojo pasirengimas.				
3.	Mokinių savarankiškumo laipsnis.				
4.	Mokinių mokslumo lygis.				
5.	Dalyko specifika.				
6.	Mokinių mokymosi stilius.				
7.	Mokinių mokymosi motyvacijos laipsnis.				
8.	Mokytojo patirties stoka;				
9.	Mokytojo įsitikinimas, kad bus pasiekti menkesni mokymo(si) rezultatai.				
10.	Mokymo(si) turinio apimtis;				

11.	Mokymo priemonių stoka;				
12	Kita (<i>įrašykite</i>).....				

5. Įvertinkite mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro vaidmenį mokyklos mokymosi kultūros formavimuisi teikiamų paslaugų aspektu:

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Būtinai naujausias dalykinės, metodinės, mokslinės informacijos kaupimas.				
2.	Analizuojama, kaupiama, sisteminama mokiniams ir mokytojams aktuali informacija.				
3.	Teikiama informacinė pagalba mokytojų kvalifikacijos tobulinimui;				
4.	Aprūpinimas reikalingais intelektualiniais resursais;				
5.	Mokyklos bendruomenės nariams teikiamos informacinės paslaugos, susijusios su ugdymo procesu;				
6.	Ugdomi mokinių informaciniai gebėjimai;				
7.	Sudaromos sąlygos savarankiško mokymosi kokybei gerinti;				
8.	Mokyklos bendruomenės nariai mokomi tikslingai naudotis informacinėmis technologijomis;				
9.	Ugdomos mokinių nuostatos tapti visą gyvenimą trunkančio mokymosi proceso dalyviais;				
9.	Mokiniams teikiamos profesinio informavimo paslaugos.				
10.	Naujų leidinių reklama (sąrašai, anotacijos, pristatymai, informaciniai lapeliai, susitikimai, individuali);				
11.	Galimybė naudotis interneto ištekliais ir kompiuterinio tinklo resursais(elektroninis paštas, CD perrašymas, spausdinimas, skenavimas);				

12.	Individuali pagalba moksleiviams renkantis literatūrą savarankiškam mokymuisi bibliotekoje;				
13.	Moksleivių mokymas naudotis visais galimais informacijos šaltiniais, pagal jų pageidavimus ir galimybes reikalingos literatūros paruošimas.				
14.	Pagalba moksleiviams ir mokytojams ieškant informacijos projektiniams darbams atlikti;				

6. Mokyklos biblioteka tenkina mokinių mokymo(si) poreikius:

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

7. Mokiniai nuolat naudojasi bibliotekos paslaugomis:

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

8. Ar mokyklos bibliotekoje, skaitykloje sudarytos sąlygos mokiniams savarankiškai mokytis?

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

9. Biblioteka tenkina mokytojų profesinės veiklos ir tobulinimosi poreikius :

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

10. Ar mokyklos bibliotekininkas visada padeda mokytojui?

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Naudotis informacijos paieška;				
2.	Naudotis interaktyviomis technologijomis;				
3.	Ruoštis pamokoms;				
4.	Ieškoti dalykinės ar metodinės informacijos;				
5.	Kita (įrašykite).				

11. Koks dėmesys Jūsų mokykloje skiriamas mokinių mokymosi aplinkų kūrimui ?

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Klausimas svarstomas mokyklos taryboje;				
2.	Klausimas analizuojamas metodinėse grupėse;				
3.	Klausimas svarstomas administracijos lygmenyje;				
4.	Kita (nurodykite, kas daroma, siekiant sukurti tinkamas mokymosi aplinkas?)				

12. Kas, Jūsų nuomone, atsakingas už mokykloje kuriamas mokymosi aplinkas?

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Mokytojai,				
2.	Mokyklos administracija.				
3.	Mokiniai ir mokytojai.				
4.	Bibliotekininkas.				
5.	Mokiniai, mokytojai, bibliotekininkas;				
6.	Kita (nurodykite, kas daroma, siekiant sukurti tinkamas mokymosi aplinkas?).				

13. Su kokiais sunkumais susiduriate, kurdami mokymosi aplinkas?

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Nepakanka materialinių išteklių;				
2.	Finansiniai sunkumai;				
3.	Trūksta reikiamų kompetencijų;				
4.	Socialinės – psichologinės sąlygos;				
5.	Nepakankamas dėmesys šiam klausimui;				
6.	Kita (<i>įrašykite</i>)				

15. Mokyklos bibliotekininko funkcijų ir bendradarbiavimo su pedagogais raiška
(Pažymėkite X)

Teiginys	Dažnai susiduriu	Nedažnai/retai susiduriu	Beveik niekada/niekada nesusiduriu
1. Išduodamos knygos, kiti informaciniai šaltiniai mokytojams ir mokiniams.			
2. Padedama mokytojams ir mokiniams naudotis, gauti informacinę informaciją iš bibliotekos fondų.			
3. Sudaromos sąlygos organizuoti mokymosi užsiėmimus bibliotekoje, skaitykloje.			
4. Vykdomi užsiėmimai, kurių metu mokiniai kryptingai mokomi naudotis informacinėmis kompiuterinėmis technologijomis.			
5. Organizuojami kultūrinio pobūdžio renginiai mokyklos bendruomenei.			
6. Įgyvendinami kultūrinio pilietinio pobūdžio renginiai mokyklos bendruomenei (ir vietos gyventojams).			
Kita (parašykite).			

16. Ar su mokyklos bibliotekininku aptariate, kaip būtų galima mokyklos bibliotekoje, skaitykloje tobulinti mokinių žinias, gebėjimus ir įgūdžius?

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

17. Ar mokyklos bibliotekoje, skaitykloje yra sudarytos sąlygos mokytojams ir kitam mokyklos pedagoginiam personalui rengtis pamokoms, ieškotis reikiamos informacijos?

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

18. Ar Jūs galite paprašyti mokyklos bibliotekininko parinkti Jums reikiamą informaciją ir naudotis naujomis technologijomis, kad tai padėtų Jums geriau pasirengti pamokai?

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

19. Ar mokiniai yra patenkinti mokyklos bibliotekos teikiamų paslaugų kokybe?

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

Jūsų demografinė charakteristika:

21. Jūs esate:	Pažymėkite X	22. Jūsų amžius:	Pažymėkite X
Moteris; Vyras;		iki 26 metų 26-30 metų 31-40 metų 41-50 metų virš 50 metų	

23. Jūsų išsilavinimas:	Pažymėkite X	24. Jūsų kvalifikacinė kategorija:	Pažymėkite X
aukštesnysis (iki 1995);		neatestuotas mokytojas;	
aukštasis (kolegija);		mokytojas;	
aukštasis universitetinis;		vyresn. mokytojas;	
studijuoju.		mokytojas metodininkas;	
		mokytojas ekspertas.	

25. Jūsų pedagoginis darbo stažas:	Pažymėkite X
iki 5 metų;	
6-10 metų;	
11-15 metų;	
16-20 metų;	
21 metai ir daugiau.	

26. Jūsų mokykla kurioje dirbate?	Pažymėkite X
Gimnazija;	
Vidurinė;	
Pagrindinė;	
Progimnazija;	
Pradinė.	

Dėkoju už bendradarbiavimą

2 PRIEDAS

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA**

ANKETA

BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS 8-10 KLASIŲ MOKINIAMS

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto magistrantūros studijų programos „Edukologija; specializacija Švietimo vadyba“ studentė Ona Peldžienė, atlieka tyrimą, kurio tikslas - pagrįsti bibliotekos kaip informacinio centro veiklos reikšmingumą ir vaidmenį mokyklos mokymosi kultūros kaitai, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją. Maloniai prašome atsakyti į pateiktus klausimus, pažymint (X ženklą) Jums labiausiai priimtina atsakymą bei parašyti savo nuomonę. Gauti tyrimo duomenys bus naudojami magistro darbe tik apibendrinta forma. Atsakymus prašytume siųsti iki **VASARIO 28 dienos**. Užpildytą anketą galite siųsti elektroniniu paštu ornaite@gmail.com.

Iš anksto dėkojame už dalyvavimą apklausoje. Anketa anoniminė.

1. Mokyklos mokymosi kultūra:

1.1. Įvertinkite, kokiais požymiais būtų galima charakterizuoti Jūsų mokyklos mokymo(si) kultūrą (įvertinkite visus požymius).

Eil.Nr.	Požymiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Mokymasis yra centrinė mokyklos kultūros vertybė.				
2.	Mokykloje vyrauja mokymąsi skatinantis klimatas.				
3.	Mokymąsis mokiniams yra reikšmingiausia jų veikla.				
4.	Mokiniai mokymąsi sieja su savo karjeros galimybėmis ateityje, todėl yra motyvuoti pasiekti kuo geresnių mokymosi rezultatų.				
5.	Mokyklos vadovai skatina mokinių tobulėjimą.				
6.	Mokykloje mokiniams mokymui(si) sudarytos geros sąlygos:				
7..	Kabinetuose sukurtos mokymui(si) palankios erdvės.				

7.1.	Kabinetai aprūpinti interaktyviomis mokymo(si) priemonėmis.				
Eil.Nr.	Požymiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
8.	Mokykloje tarp mokinių ir mokytojų vyrauja bendradarbiavimo atmosfera.				
9.	Mokykla yra orientuota į kaitą, atvira pokyčiams.				
10.	Vyrauja teigiamos mokinių nuostatos mokymo(si) atžvilgiu.				
11.	Mokymosi procesai mokykloje yra tikslingi, veiksmingi, orientuoti į rezultatus.				
12.	Mokykloje funkcionuoja efektyvi informavimo/komunikavimo sistema.				
13.	Su naujovėmis, mokymosi procesais susijusi informacija prieinama ir mokytojams, ir mokiniams.				
7.2.	Visų mokyklos veiklų esminės charakteristikos yra:				
1.	Mokymasis;				
2.	Kokybiniai pokyčiai;				
3.	Bendradarbiavimas;				
4.	Partnerystė;				
5.	Informacijos mainai;				
6.	Atvirumas inovacijoms;				
7.	Lankstumas (gebėjimas prisitaikyti prie išorės pokyčių);.				

2. Mokinių vaidmenys mokymo(si) procesų kontekste (įvertinkite visus atsakymų variantus):

Eil.Nr.	Mokinio vaidmuo	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Informacijos rinkėjas;				
2.	Interpretatorius;				
3.	Vertintojas;				
4.	Kūrėjas;				
5.	Bendraautorius;				

6.	Savo žinių koreguotojas;				
7.	Lygiavertis mokytojo partneris ;				
8.	Kita (<i>įrašykite</i>) 1. Savo minčių išreiškėjas				

3. Į mokinį orientuotų mokymo(si) strategijų įgyvendinimo galimybių vertinimas:

Eil.Nr.	Požymiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Mokiniai yra pasyvūs mokymo/si procesuose.				
2.	Mokinio vaidmuo aktyvus, jis ieško informacijos, ją bando taikyti praktiškai, apmąsto, analizuoja.				
3.	Vertinimą paprastai kontroliuoja mokytojas.				
4.	Atliekant vertinimą, dalyvauja ir mokinys, ir mokytojas.				
5.	Mokinys ir mokytojas bendradarbiauja, siekdami, kad būtų sėkmingai mokomasis.				
6.	Veiklos daugiausia vyksta mokymo įstaigoje, mažai ryšių su išorine aplinka.				
7.	Išorinė aplinka suvokiama kaip aktualus mokymo(si) šaltinis ir dažnai panaudojamas.				
8.	Tradicinis mokymas leidžia greičiau pasiekti mokymo(si) rezultatą.				
9.	Į mokinį orientuotas mokymas(is) neužtikrina, kad bus pasiekti numatyti mokymo(si) rezultatai.				
10.	Stinga kompetencijų įgyvendinti į mokinį orientuotas mokymo(si) strategijas.				
11.	Mūsų mokykloje vyrauja tradicinis mokymas.				
12.	Mūsų mokykloje vyrauja į mokinį orientuotas mokymas.				
13.	Kita (<i>įrašykite savo nuomonę</i>)				

4. Kokios, Jūsų nuomone, priežastys lemia mokymo(si) strategijos pasirinkimą:

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

1.	Konkreči mokymo(si) situacija klasėje.				
2.	Mokytojo pasirengimas.				
3.	Mokinių savarankiškumo laipsnis.				
4.	Mokinių mokslumo lygis.				
5.	Mokinių mokymosi stilius.				
6.	Mokinių mokymosi motyvacijos laipsnis.				
7.	Mokytojo patirtis;				
8.	Mokymo(si) turinio apimtis;				
9.	Mokymo priemonių stoka;				
10	Kita (įrašykite).....				

5. Įvertinkite mokyklos bibliotekos kaip informacinio centro vaidmenį mokyklos mokymosi kultūros formavimuisi teikiamų paslaugų aspektu:

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Analizuojama, kaupiama, sisteminama mokiniams ir mokytojams aktuali informacija.				
2.	Aprūpinimas reikalingais intelektualiniais resursais;				
3.	Mokyklos bendruomenės nariams teikiamos informacinės paslaugos, susijusios su ugdymo procesu;				
4.	Ugdomi mokinių informaciniai gebėjimai;				
5.	Sudaromos sąlygos savarankiško mokymosi kokybei gerinti;				
6.	Mokyklos bendruomenės nariai mokomi tikslingai naudotis informacinėmis technologijomis;				
7.	Ugdomos mokinių nuostatos tapti visą gyvenimą trunkančio mokymosi proceso dalyviais;				
8.	Mokiniams teikiamos profesinio informavimo paslaugos.				
9.	Naujų leidinių reklama (sąrašai, anotacijos, pristatymai, informaciniai lapeliai, susitikimai, individuali);				
10.	Galimybė naudotis interneto ištekliais ir				

	kompiuterinio tinklo resursais(elektroninis paštas, CD perrašymas, spausdinimas, skenavimas);				
11.	Individuali pagalba moksleiviams renkantis literatūrą savarankiškam mokymuisi bibliotekoje;				
12.	Moksleivių mokymas naudotis visais galimais informacijos šaltiniais, pagal jų pageidavimus ir galimybes reikalingos literatūros paruošimas.				
13.	Pagalba moksleiviams ir mokytojams ieškant informacijos projektiniams darbams atlikti.				

6. Mokyklos biblioteka tenkina mokinių mokymo(si) poreikius:

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

7. Mokiniai nuolat naudojami bibliotekos paslaugomis:

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

8. Mokyklos bibliotekoje, skaitykloje sudarytos sąlygos mokiniams savarankiškai mokyti.

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

9. Koks dėmesys Jūsų mokykloje skiriamas mokymosi aplinkų kūrimui ?

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Klausimas svarstomas mokyklos taryboje;				
2.	Klausimas analizuojamas metodinėse grupėse;				
3.	Klausimas svarstomas administracijos lygmenyje;				
4.	Kita (nurodykite, kas daroma, siekiant sukurti tinkamas mokymosi aplinkas?)				

10. Kas, Jūsų nuomone, atsakingas už mokykloje kuriamas mokymosi aplinkas?

Eil.Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Mokytojai,				
2.	Mokyklos administracija.				
3.	Mokiniai ir mokytojai.				
4.	Bibliotekininkas.				
5.	Mokiniai, mokytojai, bibliotekininkas;				
6.	Kita (nurodykite, kas daroma, siekiant sukurti tinkamas mokymosi aplinkas?).				

11. Mokyklos bibliotekininko funkcijų ir bendradarbiavimo su mokiniais raiška
(Pažymėkite X)

Teiginys	Dažnai susiduriu	Retai susiduriu	Nesusiduriu
1. Išduodamos knygos, kiti informaciniai šaltiniai mokytojams ir mokiniams.			
2. Padedama mokiniams naudotis, gauti informacinę informaciją iš bibliotekos fondų.			
3. Sudaromos sąlygos organizuoti mokymosi užsiėmimus bibliotekoje, skaitykloje.			
4. Vykdomi užsiėmimai, kurių metu mokiniai kryptingai mokomi naudotis informacinėmis kompiuterinėmis technologijomis.			
5. Organizuojami kultūrinio pobūdžio renginiai mokyklos bendruomenei.			
6. Įgyvendinami kultūrinio pilietinio pobūdžio renginiai mokyklos bendruomenei (ir vietos gyventojams).			
Kita (parašykite).	Vyksta įvairūs seminarai		

12. Ar su mokyklos bibliotekininku aptariate, kaip būtų galima mokyklos bibliotekoje, skaitykloje tobulinti mokinių žinias, gebėjimus ir įgūdžius?

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

13. Ar Jūs galite paprašyti mokyklos bibliotekininko parinkti Jums reikiamą informaciją ir naudotis naujomis technologijomis, kad tai padėtų Jums geriau pasirengti pamokai?

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

--	--	--	--

14. Mokiniai yra patenkinti mokyklos bibliotekos teikiamų paslaugų kokybe.

Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku

Jūsų demografinė charakteristika:

15. Kurioje klasėje mokotės:	Pažymėkite X	16. Jūsų lytis:	Pažymėkite X
8 kl.		mergaitė	
9 kl.		vaikinas	
10 kl.			

Dėkoju už bendradarbiavimą

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

ANKETA

BENDROJO UGDYMO MOKYKLOS BIBLIOTEKININKAMS

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto magistrantūros studijų programos „Edukologija; specializacija Švietimo vadyba“ studentė Ona Peldžienė, atlieka tyrimą, kurio tikslas - pagrįsti bibliotekos kaip informacinio centro veiklos reikšmingumą ir vaidmenį mokyklos mokymo/si kultūros kaitai, įgyvendinant besimokančios organizacijos strategiją.

Maloniai prašome atsakyti į pateiktus klausimus, pažymint (X ženklų) Jums labiausiai priimtina atsakymą bei parašyti savo nuomonę. Gauti tyrimo duomenys bus naudojami magistro darbe tik apibendrinta forma. Atsakymus prašytume siųsti iki VASARIO 28 dienos. Užpildytą anketą galite siųsti elektroniniu paštu ornaite@gmail.com.

Iš anksto dėkojame už dalyvavimą apklausoje. Anketa anoniminė.

1. Kas jus informuoja apie bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimo galimybes, renginius (įvertinkite po du Jums tinkamiausius atsakymus)?

2.

Eil.Nr.	Informacijos apie tobulinimosi galimybes, renginius šaltinis	Sutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku
1.	Mokyklos vadovai;			
2.	Švietimo skyrius;			
3.	Randu informaciją internetiniame ŠMM puslapyje;			
4.	Metodinės grupės vadovas;			
5.	Informaciją gaunu bibliotekininkų susitikimuose, renginiuose;			
6.	Kita (<i>įrašykite</i>)			

2. Įvertinkite, ar Jums pakanka informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo galimybes teikiančias įstaigas?

Visiškai pakanka	Iš dalies pakanka	Nepakanka

3. Mano pasirinkimą dalyvauti kvalifikacijos kėlimo renginiuose lemia?

Eil.Nr.		Sutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku
1.	Asmeninė motyvacija, noras tobulėti;			
2.	Mokyklos strateginiame plane, minėtoje veiklos programoje išskelti prioritetai;			
3.	Siekimas įgyti kvalifikacinę kategoriją;			
4.	Mokyklos administracija,			
6.	Konkurencija.			
7.	Kita (įrašykite)			

4. Grįžęs iš kvalifikacijos tobulinimosi užsiėmimų Jūs dažniausiai ?

Eil.Nr.	Gautos informacijos panaudojimas, sklaida	Vykdu	Iš dalies vykdu	Nevykdu
1.	Vykdu sklaidą mokytojų tarybos posėdžiuose;			
2.	Vykdu sklaidą metodinių grupių susirinkimuose;			
3.	Informacija dalinuosi su kolegomis;			
4.	Sklaidos nevykdu, bet žinias pritaikau savo praktinėje veikloje.			

5. Kokias kompetencijas Jūs ugdotės/plėtojate kvalifikacijos tobulinimo metu ?

(pažymėkite tik po tris Jums svarbiausius abiejuose stulpeliuose –ugdausi ir norėčiau ugdytis/plėtoti)

Eil.Nr.	Kompetencija	Ugdausi	Norėčiau ugdytis/plėtoti
1.	Gebėjimas paaiškinti šalies konstitucinės demokratijos teoriją ir praktiką;		
2.	Gebėjimas gerbti ugdytinių socialinių, kultūrinių, kalbinių ir etninį tapatumą;		
3.	Gebėjimas mokyti mokinius vadovautis bendražmogiškomis vertybėmis;		
4.	Informacinių technologijų , žinių ir įgūdžių panaudojimą;		
5.	Ugdymo(si) aplinkų kūrimo;		

6.	Dalyko turinio planavimo ir tobulinimo;		
7.	Mokymo(si) proceso valdymo;		
8.	Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo;		
9.	Komunikacinė ir informacijos valdymo;		
10.	Bendravimo ir bendradarbiavimo;		
11.	Reflektavimo ir mokymosi mokyti;		
12.	Bibliotekininko dalykinės žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, sąlygojančios sėkmingą jo profesinę veiklą .		

6. Ar atliekate apklausas, siekdami išsiaiškinti informacijos šaltinių poreikius?

Vieną kartą metuose	Kas pusmetį	Labai retai	Neatlieku

7. Jeigu atliekate apklausas, kokias vartotojų grupes apklausiate? (galite pažymėti keletą pasirinkimų):

Direktorių(ę), administraciją	Mokytojus	Mokinius	Bendruomenę

8. Koku būdu vykdate apklausas?

Eil.Nr.	Apklausų formos	Pažymėkite X
1.	Rengiate parodas, kurių metu vartotojai pateikia savo pageidavimus, kurias knygas, priemones reikėtų įsigyti;	
2.	El. paštu siunčiate leidinių sąrašus, iš kurių vartotojai pasirenka jiems reikalingus leidinius;	
3.	Naujų leidinių sąrašus pateikiate administracijai, mokytojams.	
4.	Informaciją talpinate mokyklos internetiniame puslapyje;	
5.	Kita	

9. Ar biblioteka skatinama dalyvauti projektuose, kuriuose numatomos lėšos fondų komplektavimui?

Labai dažnai	Kartais	Neskatinama

10. Ar biblioteka dalyvauja projektuose ar konkursuose, kuriuose skiriamos lėšos įsigyti

spausdintus arba elektroninius informacijos šaltinius?

Dažnai	Kartais	Ne

11. Ar mokytojai, administracija konsultuojasi su biblioteka dėl aprūpinimo vadovėliais, grožine literatūra ir mokymosi priemonių įsigijimo?

Visuomet	Kartais	Niekada

12. Ar biblioteka vykdo tyrimus, siekiant išsiaiškinti, kaip vartotojai vertina bibliotekos teikiamas paslaugas?

Dažnai	Kartais	Niekada

13. Jeigu pasirinkote atsakymą Taip, kokią forma šie tyrimai vykdomi:

Eil.Nr.	Apklausų formos	Pažymėkite X
1.	Apklausa žodžiu;	
2.	Apklausa raštu	
3.	Apklausa internetu;	
4.	Kita (įrašykite)	

14. Kaip panaudojate gautus tyrimo rezultatus?**Jūsų demografinė charakteristika:**

15. Jūs esate:	Pažy- mėkite X	16. Jūsų amžius:	Pažy- mėkite X
Moteris; Vyras;		iki 26 metų 26-30 metų 31-40 metų 41-50 metų virš 50 metų	
17. Jūsų išsilavinimas:	Pažy- mėkite X		
aukštesnysis (iki 1995); aukštasis (kolegija); aukštasis universitetinis; studijuojau.			

18. Jūsų mokykla kurioje dirbate?	Pažymėkite X

Gimnazija;	
Vidurinė;	
Pagrindinė;	
Progimnazija;	
Pradinė.	

Dėkoju už bendradarbiavimą